

Riksdagens protokoll

2004/05:26

Onsdagen den 10 november

Kl. 09.00 – 16.17

1 § Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Kerstin-Maria Stalin* (mp) anhöllit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 15 november.

Kammaren biföll denna anhållan.

2 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2004/05:FPM19 Den nya generationens ungdomsprogram 2007–2013

KOM(2004)471 till kulturutskottet

2004/05:FPM20 Ökad tillgång till information för brottsbekämpande organ *KOM(2004)429* till justitieutskottet

3 § Rättsinformationssystemet

*Rättsinformations-
systemet*

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2004/05:KU2

Rättsinformationssystemet (skr. 2003/04:168 och förs. 2002/03:RR20).

Anf. 1 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Sent omsider har regeringen lämnat en skrivelse om rättsinformationssystemet. Den är i huvudsak bra, och jag yrkar bifall till utskottets förslag i denna del. Jag ska dock koncentrera mig på vår reservation, som anknyter till en motion från förra riksmötet och som handlar om kommunala författningssamlingar.

Kommunernas kunskaper om utövande av normgivningsmakten är ibland bristfälliga. Man tänker helt enkelt inte i termer av normgivning och skiljer därför inte heller mellan olika typer av ärenden.

Ett införande av lagregler för en kommunal författningssamling skulle medföra en avsevärd ökad rättssäkerhet i kommunernas utövande

av normgivningsmakten. Dessutom skulle det göra det möjligt för allmänheten att ta reda på om författningarna är lagliga eller ej. Informationsmöjligheten för den enskilde bör tillmätas stor vikt.

Enhetligt utformade och en för varje kommun upprättad författningssamling skulle vara till stor hjälp ur flera synpunkter. De är till hjälp för kommunernas egna handläggare. De är till hjälp för politikerna. De är till hjälp för allmänheten när det gäller att skapa insyn och kontroll, till hinder mot fiffel och båg.

Utvecklingen av informationssamhället och medborgarnas ökade krav på och intresse för att kunna granska de rättsliga grunderna för olika beslut är faktorer som förstärker behovet av att kommunerna får krav på sig att upprätta kommunala författningssamlingar.

Herr talman! De här frågorna har jag och mitt parti drivit ett antal år. Det finns ett gammalt tillkännagivande från riksdagen på denna punkt från början av 70-talet. Men år ut och år in är det samma visa från utskottsmajoriteten. Man tycker att det är bra om det görs, men man ska avvakta den frivilliga vägen. Det är kanske inte höjden av naivism, men det är i alla fall oerhört naivt. Det kommer aldrig att ske om man inte får tvingande lagregler på området. Det begriper alla som har arbetat i de kommunalpolitiska sammanhangen.

Får jag utdela åtminstone lite beröm till Vänsterpartiet och Miljöpartiet som – i ett särskilt yttrande – sakta börjar inse att det ligger något i den kristdemokratiska motionen.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Anf. 2 BILLY GUSTAFSSON (s):

Herr talman! Frågan om rättsinformationssystem är kanske inte en fråga som per automatik leder till ett stort folkligt engagemang. Däremot kan frågan ändå vara intressant och viktig, och det tycker jag utifrån att det finns en koppling mellan den frågan och rättssäkerhet och människors möjligheter att utnyttja sina demokratiska medborgerliga rättigheter. Man brukar ibland säga att kunskap är makt. För att kunna utöva sin medborgarrätt krävs bland annat att man har kunskap om gemensamma regler i lagar och förordningar. Det krävs också att man har möjlighet att fortlöpande få kunskap om beslutade förändringar. Det är alltså inte statisk kunskap, utan den vidgas ständigt.

För att uppnå det här krävs någon form av systematik i tillgänglig information. Det är då vi kommer över på frågan om ett enhetligt rättsinformationssystem. Som Ingvar Svensson gav uttryck för finns det, som jag uppfattar det, en bred samsyn om det angelägna i att utveckla ett offentligt rättsinformationssystem. Som jag förstår det bedrivs det ett aktivt arbete för att utveckla systemet, bland annat mot ökad överskådlighet, tillgänglighet och enhetlighet. Just behovet av överskådlighet och lättillgänglighet har speciellt uppmärksammats. Det pågår ett utvecklingsarbete för att bättre kunna gruppera och presentera information i form av gemensamma standarder, märkning, strukturering och sökning. Man har också uppmärksammat behovet av att kunna se på vilka grunder regeringen fattar sina beslut om förordningar. Där är avsikten att lagstiftningstekniken ska ändras så att detta bättre framgår.

Jag ska avslutningsvis ta upp det som Ingvar Svensson framför allt ägnade sig åt, nämligen de kommunala författningarna. Det vore väl

märkligt om man inte skulle erkänna att utvecklingen hittills inte har varit den förväntade och önskade. Det som jag tycker att Ingvar Svensson hoppade över var att nämna att det i utskottsmajoritetens ställningstagande görs tydliga markeringar om att de insatser som nu planeras för en frivillig anslutning måste bli effektiva och leda till resultat. Däremot är inte majoriteten i nuläget beredd att göra något tillkännagivande till regeringen. Men som vi skriver i utskottsbetänkandet kommer vi att följa utvecklingen uppmärksam.

Det finns en reservation, herr talman, som Ingvar Svensson talade om. Jag skulle vilja närma mig den reservationen på följande sätt. Där påpekas behovet av att sätta in åtgärder och beslut ifrån riksdagen i någon form av helhet. I den nu aktuella situationen tycker jag att frågan blir: När och i vilka frågor ska skyldigheten för kommunerna drivas fram genom beslut uppifrån, när vi samtidigt vet att vardagen för dagens kommunledningar innehåller så många måsten och behov att tillgodose? Här kommer vi till olika slutsatser, reservanten och utskottsmajoriteten.

Mot den bakgrunden, herr talman, yrkar jag bifall till utskottsmajoritetens ställningstagande och avslag på reservationen och övriga förslag.

Anf. 3 LISELOTT HAGBERG (fp):

Herr talman! Enligt rättsinformatiönsförordningen ska den enskilda människans och den offentliga förvaltningens tillgång till grundläggande rättsinformation i elektronisk form säkras. För det här ska det finnas ett offentligt rättsinformationssystem. Det ska vara enkelt och smidigt för medborgarna och myndigheterna att söka information inom det rättsliga området.

Det är förstas oerhört viktigt att informationen presenteras på ett sådant sätt att den breda allmänheten förstår systemet. Hela idén måste därför bygga på att människor ska kunna söka sig fram till den information som de efterfrågar. Systemen måste utvecklas på ett sådant sätt att de görs tillgängliga även för användare med särskilda behov.

Ytterligare en utgångspunkt för rättsinformationssystemet måste vara att den version som presenteras offentligt i elektronisk form uppfyller samma krav på exakthet som den tryckta versionen, det vill säga att informationen måste vara lika korrekt. Den måste också vara aktuell och uppdaterad.

Det optimala är förstas ett system som gör det möjligt att söka hela vägen, det vill säga någon form av märksystem som gör att det går att följa regelverk från EU-regler till nationella lagar, förordningar och föreskrifter.

Enligt de redovisningar som vi har tagit del av bedrivs i dag ett arbete med att utveckla system i just den riktningen. Vi kommer förstas att följa utvecklingen.

Kommunernas författningar bör förstas på sikt göras tillgängliga via rättsinformationssystemet. Syftet med systemet är ju att tillförsäkra den offentliga förvaltningen och den enskilda människan tillgång till grundläggande rättsinformation i elektronisk form, som jag sade tidigare. För att det här systemet ska vara komplett och fullvärdigt krävs det förstas föreskrifter på samtliga nivåer och att samtliga nivåer ingår. Därför är det en klar brist att de kommunala föreskrifterna i dag inte finns med på ett sådant angeläget område och att de inte ingår i systemet.

Därför tycker vi att kommunernas anslutning till rättsinformationssystemet i första hand bör ske på frivillig väg. Insatserna bör i första hand riktas mot de kommuner som vill delta i systemet. Därför är det också viktigt att de åtgärder som nu kommer att vidtas för att förmå kommunerna att frivilligt medverka i systemet är effektiva.

Jag vet att det finns en reservation där förslaget är mer tvingande för kommunerna. Med hänsyn till den kommunala självstyrelsen, det kostnadsläge och den svåra situation som finns i kommunerna är vi i dagsläget inte beredda att förordna en skyldighet för kommunerna att förteckna och publicera föreskrifter. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 4 MATS EINARSSON (v):

Herr talman! Som medborgare är vi skyldiga att rätta oss efter de lagar och förordningar som gäller, eller vi är i varje fall skyldiga att följa lagstiftningen. Det här förefaller fungera förhållandevis väl, måste man ändå säga, trots att ingen kan och känner till alla lagar. Jag skulle kunna tänka mig att de flesta är okunniga om de flesta lagar. Trots det fungerar det, eftersom vi vet vilka regler som gäller i den situation som vi befinner oss i.

Men man kan inte nöja sig med det. Samtliga lagar, förordningar och regler måste ändå vara tillgängliga för medborgarna. Man ska på ett enkelt sätt kunna ta reda på vilken lagstiftning och vilka regler som gäller. Det är både en rättssäkerhetsfråga och en demokratifråga.

Det här fungerar trots allt relativt väl på den nationella nivån. Med den nya informationstekniken har det blivit än mer lättillgängligt. Internetportalen Lagrummet finns. Där kan man relativt enkelt söka och finna den lagstiftning som gäller.

Men det fungerar inte på kommunal nivå. Även kommuner har en normgivningsrätt, men stora delar av den normgivningen är otillgänglig eller i alla fall mycket svårtillgänglig för medborgarna.

Det arbete som har skett för att på frivillig väg försöka få in också kommunala regler i det här rättsinformationssystemet har hittills inte givit frukt. Därför finns det skäl att skriva en sådan motion som Kristdemokraterna har gjort.

Vi menar trots allt att vi åtminstone en gång till ska ge möjlighet för regeringen och ansvariga myndigheter att försöka komma fram på den så kallade frivillighetens väg här. Frågan är inte heller så beredd att det är möjligt att nu fatta några skarpa beslut. Men jag och Gustav Fridolin från Miljöpartiet har ändå funnit det befogat att skriva ett särskilt yttrande i det här betänkandet. Där anför vi följande: Enligt vår mening talar mycket för en lagstiftning om skyldighet för kommunerna att förteckna och publicera sina författningar. Den nuvarande situationen är otillfredsställande. Om inte en förbättring synes kunna åstadkommas på annat sätt förutsätter vi att regeringen på eget initiativ bereder ett sådant förslag och därvid beaktar finansieringsprincipen. Något tillkännagivande av riksdagen till regeringen är dock enligt vår mening inte påkallat nu.

Det innebär att vi yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 5 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Som framgått av tidigare inlägg är det ett i stort sett enigt utskott som ser det som självklart att våra uppdragsgivare, medborgarna, ska ha tillgång till vår lagstiftning och till rättsinformation på ett bra sätt. Det gäller att ha ordning på rätten från lokal nivå till EU-nivå. Det är naturligtvis inte någonting som sker av sig själv.

I det här sammanhanget finns det några motorer, några viktiga grunder, för att få ordning på rätten. Från vår horisont är det viktigt att de organ som lagstiftaren, kammaren, delegerar till, det vill säga först och främst regeringen som sedan delegerar till övriga myndigheter, klarar kvaliteten i rättsinformationen på ett bra sätt.

Här har pågått ett utvecklingsarbete, men jag noterar Riksdagens revisorers förslag som bygger på att man egentligen anser att regeringen inte själv klarar att i rättsinformationen tydligt ange vilken eller vilka lagar som man grundar sina förordningar på. Det är naturligtvis en viktig grundfråga att regeringen får ordning på sin struktur. Alla andra runtomkring får ju delegerad myndighetsmakt från regeringen.

Vår utgångspunkt är att inte kräva av andra det vi inte har klarat ut själva på vår nivå. Vårt fokus ligger på att se till att regeringen får ordning på rätten och att regeringen skapar en god grund för rättsinformation. Jag tror att det ska vara utgångspunkten för att man också sedan ska kunna göra ett bra arbete ute i kommuner och myndigheter för att få ordning på rätten.

Regeringen understryker att det i de flesta fall går att ange vilken rättslig grund som utnyttjas för normgivning. Men komplikationerna gör det omöjligt att införa ett absolut krav på detta, säger regeringen. Så länge regeringen säger detta är det svårt att införa ett absolut krav på någon annan att ange vilken rättslig grund man har. Det är mot den bakgrunden som vi anser att det inte går att komma längre just nu än vad utskottet har gjort när det gäller krav på kommuner att ansluta sig till rättsinformationssystemet. Men vår ambition är naturligtvis att göra det tydligt, genomskinligt och enkelt för medborgarna. Det måste vara målet att kunna kontrollera den rätt som man har att förhålla sig till som medborgare.

Anf. 6 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Som Billy Gustafsson tidigare sade i diskussionen är det inte alla frågor som föregås av stormande demonstrationer utanför Riksdagshuset eller alla debatter som kan leda till löpsedlar, men det gör inte diskussionerna mindre viktiga.

Herr talman! När det gäller lagstiftningen tror jag att tillgängligheten för den enskilde medborgaren kanske är en av de viktigaste sakerna som vi lagstiftare har att tänka på. I andra gröna motioner under motionstiden detta och tidigare år har vi till exempel yrkat på en solskensprincip vid varje lagstiftning där man klart anger hur länge en lag ska gälla innan den måste omprövas och att man begränsar antalet lagar och regler som utfärdas. Vi har pratat om att komplettera den svenska lagprövningen med lekmanråd för att på det sättet kontrollera tillgängligheten till de lagar som stiftas. Jag tror att det är frågor som man måste titta närmare på.

I det betänkande om rättsinformationssystemet som vi behandlar i dag behandlas flera frågor om ökad tillgänglighet till lagarna. Här disku-

teras sådana saker som märkning, strukturering, grunden för regeringens normgivning och kopplingen mellan EU-rätten och den svenska rätten. Utskottet konstaterar i flera frågor att det pågår ett löpande arbete, att arbetet ibland kan intensifieras och att man hoppas att Riksdagens revisorers anmärkningar ska leda till ett sådant intensifierat arbete.

Herr talman! En av frågorna som vållat särskild diskussion bland talarna före mig har varit kommunernas föreskrifter och i vilken mån dessa ska komma in i rättsinformationssystemet.

Jag gläds åt att utskottets majoritet, där jag själv ingår, faktiskt nu äntligen vågar säga att rättsinformationssystemet måste vara komplett och fullvärdigt och att det för detta fordras att föreskrifter på samtliga nivåer i samhället, alltså även på den kommunala nivån, ingår i det rättsinformationssystem som vi har. Utskottet framhåller att det är en klar brist att ett så angeläget område som de kommunala föreskrifterna inte ingår i systemet i dag.

Det kan tyckas, som Ingvar Svensson sade i sitt anförande, naivt att sådana här markeringar ska leda till någon verklig handling om man inte lägger kraft bakom orden genom tillkännagivande om att det behövs lagstiftning på området. Vi har väl också från vårt håll och från Vänsterpartiets håll en sådan känsla när vi i ett särskilt yttrande skriver att man kanske skulle vara ännu tydligare och framhålla att om det här nu inte går åt rätt håll, borde regeringen självmant återkomma med lagstiftning och då självklart också beakta den princip som finns för finansieringen mellan stat och kommun. Detta tas inte upp i den kristdemokratiska motionen, men jag hoppas ändå att regeringen lyssnar till de här diskussionerna, till det som utskottet har anfört och till det som står i det särskilda yttrandet och, om det behövs en lagstiftning på det här området, självmant återkommer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

4 § Kommittéväsendet

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2004/05:KU3
Kommittéväsendet (framst. 2003/04:RRS6).

Anf. 7 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Det betänkande från konstitutionsutskottet som vi nu har att behandla och som avser Riksrevisionens rapport *Kommittéväsendet* är det första ärende som konstitutionsutskottet har haft med anledning av Riksrevisionens arbete och Riksrevisionens styrelses skrivelse till riksdagen. Därför har vi ägnat mycket tid åt att diskutera hur vi skulle förfara med styrelsens framställning – inte åt hur vi skulle förfara med revisionsberättelsen, för dess innehåll har vi inte haft direkt anledning att diskutera, utan mera åt på vilket sätt som riksdagen skulle befatta sig med denna framställning från Riksrevisionens styrelse.

Det finns anledning att göra det eftersom vi är i starten av en helt ny process sedan vi under så småningom stor enighet inrättade Riksrevis-

ionen och lade ned Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket. En av ledstjärnorna vid organiserandet av Riksrevisionen var faktiskt att man inte skulle skapa ett nytt slags riksrevisionsverk utan inrätta en ny granskningsmyndighet, som skulle heta Riksrevisionen.

Därför är det angeläget att vi nu noga funderar på vilken befattning riksdagen tar med de här frågorna, och det är, herr talman, den egentliga anledningen till att jag har begärt ordet i anslutning till behandlingen av det här betänkandet. Betänkandet är i sig enhälligt, och vi har kommit fram till att riksdagen inte ska göra ett tillkännagivande till regeringen om att den ska återkomma till riksdagen med sina synpunkter på denna rapport från Riksrevisionen. Anledningen till att vi har landat på den samfälliga positionen är ju att det redan av budgetlagen från 1996 framgår att regeringen ska till riksdagen rapportera sina synpunkter och åtgärder med anledning av rapporter och revisionsberättelser från Riksrevisionen.

Lite drastiskt uttryckt skulle man kunna säga att ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen om att återkomma till riksdagen i de här frågorna är en överloppsgärning, och vi föreskriver då från riksdagen för regeringen vad den ska göra, vilket dock redan är föreskrivet i budgetlagen.

En annan fråga uppstår naturligtvis om riksdagen inte får dessa kommentarer med anledning av revisionsrapporterna. Då får man ta upp den saken i den ordning som gäller inom riksdagen. Jag har velat markera ståndpunkten att riksdagen inte utan närmare resonemang ska skicka en sådan här uppmaning till regeringen eftersom regeringen redan enligt lag är ålagd att genomföra detta.

Det har tidigare gjorts några sådana här framställningar från Riksrevisionens styrelse. De har behandlats på lite olika sätt, men jag har också kunnat notera att riksdagen vid något tillfälle också har ställt sig bakom vissa materiella åsikter som har framförts av Riksrevisionen. Jag menar att det finns anledning att uppmärksamma också den problematiken eftersom det, innan riksdagen tar ställning till hur förhållandet är på ett visst område, också finns anledning att höra vad regeringen har att säga. Det är ju den som i de allra flesta fall är direkt ansvarig för verksamheten, till exempel för utredningsarbete eller för myndighetsverksamhet.

Konstitutionsutskottet kunde när det besökte motsvarande utskott i Stortinget i Oslo för en eller annan vecka sedan notera att när rapporten från Stortingets riksrevision, som har många fler år på nacken, kommer till Stortinget finns det också med ett yttrande från regeringen. Stortinget har då möjlighet att diskutera både vad revisorerna och vad regeringen har anfört. Det är väl ett förhållande som kan åstadkommas också i Sverige, om riksdagen avvaktar regeringens synpunkter på en sådan här fråga.

Herr talman! Jag har som sagt velat uppmärksamma dessa förhållanden i det här sammanhanget. Även om betänkandet i och för sig är enhälligt tror jag att det finns anledning för oss i riksdagen att fundera på hur vi hanterar de här rapporterna och då se till att vi får en så bra hantering som möjligt och även tillgodogör oss de erfarenheter och synpunkter som förs fram av Riksrevisionen, som ju är ett av riksdagens granskningsorgan.

Jag yrkar med detta bifall till förslagen i betänkandet.

Anf. 8 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Det svenska kommittéväsendet, de statliga utredningarna, har länge varit en svensk paradgren. Utredningarna har präglats av integritet, av oberoende och av hög kvalitet. Åtminstone har vi föreställt oss att det förhåller sig på det sättet. Nu visar undersökning efter undersökning och granskning efter granskning att den här bilden spricker från kant till kant.

Det handlar för det första om utnämningsspolitiken i de statliga utredningarna. En granskning som riksdagens utredningstjänst har gjort på Folkpartiets uppdrag har visat att den politiska bakgrunden för dem som lett de statliga utredningarna under de senaste tre åren till mellan 70 och 80 % varit socialdemokratisk.

För det andra visar det sig att andelen parlamentariskt tillsatta utredningar minskar kraftigt. Den har under de senaste 20 åren minskat från en tredjedel till en tiondel. Samtidigt har antalet särskilda utredare ökat från 40 till 62 %.

För det tredje – och det är det som vi huvudsakligen behandlar i dag – gäller det kvaliteten i utredningsväsendet. Riksrevisionen har under våren 2004 lagt fram en mycket skarp rapport härom. Riksrevisionen säger att många av utredningarnas slutsatser inte är väl underbyggda i form av data, i form av analys och i form av dokumentation. Man har bristfällig kontakt med forskningen, och det råder brister i analyser och redovisning när det gäller kostnader och finansiering. En oberoende granskning som gjordes av ett antal utredningar 1998 visar att mindre än hälften av de utredningarna håller tillräckligt hög kvalitet.

Riksrevisionens rapport visar också att kontakten med forskningen är mycket dålig. I 20 % av de utredningar som har genomförts har det inte funnits någon kontakt med forskningen över huvud taget.

Det här är brister, herr talman, som har uppmärksamrats tidigare. Redan 1997 kom Riksdagens revisorer med kritik på ungefär samma punkter. Trots att det har gått så många år däremellan har väldigt lite hänt.

Vi vet alla att det är viktigt med hög kvalitet i det svenska utredningsväsendet. Om vi i riksdagen och i regeringen ska kunna fatta bra beslut så måste det finnas ett bra underlag. Vi måste ha en bra grund för de beslut som riksdagen fattar. Det är viktigt för oss som fattar besluten, och det är viktigt för enskilda medborgare att känna den tryggheten att de beslut som fattas i riksdagen är väl underbyggda.

I det betänkande som i dag läggs fram av utskottet kan jag nu konstatera att Folkpartiet, som har lagt fram en motion i vilken man är skarpt kritisk mot utredningsväsendet, i dag kan se att utskottet i allt väsentligt har gått på vår linje om att verkligen försöka skärpa uppmärksamheten på det svenska utredningsväsendet. Regeringskansliet har sent omsider tillsatt en grupp som ska jobba med kvalitetsfrågorna i utredningsväsendet, och utskottet meddelar också rätt så skarpt i texten att utskottet tänker återkomma nästa höst med en granskning av hur regeringens arbete med att förbättra kvalitetsbristerna i utredningsväsendet fortskrider.

Herr talman! Med dessa ord kan jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 9 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Tobias Krantz får naturligtvis gärna glädja sig åt att vi är eniga i utskottet om det här. Vilken förtjänst Folkpartiet har i sammanhanget vill jag inte närmare gå in på.

Jag vill inte heller i det här sammanhanget närmare gå in på vad som finns i den här rapporten, just mot bakgrund av att regeringen i oktober 2003 – alltså uppenbarligen före Folkpartiets motion – tillsatte en arbetsgrupp för att se över vissa frågor i anslutning till kommittéväsendet. Jag vill, som utskottet också skriver, avvakta det arbetet och så småningom ta upp i utskottet frågan om kvaliteten i utredningsväsendet och hur det hela hänger ihop. Jag tycker att det finns anledning att innan man drar slutsatser i de här frågorna också höra vad regeringen har att säga om saken, eftersom det är regeringen som är ansvarig för utredningsväsendet.

Jag har hört Tobias Krantz i olika sammanhang resonera, och han anser ju att andelen socialdemokrater är för stor nu i utredningsväsendet och att kvaliteten därmed har sjunkit. Jag är väl inte alldeles säker på att den tesen har varit så mycket i kontakt med forskningen för att få stöd för sakens saklighet, och jag ska vidare avstå från att kommentera den typen av resonemang.

Anf. 10 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Då ska jag kommentera Göran Magnussons icke-kommentar. Det är så, menar jag, att de svenska utredarna traditionellt sätt har förknippats med ett antal olika honnörsord: kvalitet, men också integritet och oberoende har varit kännetecknen på statliga svenska utredningar sedan lång tid. Vi vet också att kommittéväsendet är en del av den statliga förvaltningen. Det gäller myndigheter, även om de är av tillfällig natur. Då menar jag att samma regler bör tillämpas på statliga utredningar – dessa myndigheter – som när vi diskuterar myndigheter i övrigt. Och det finns en tydlig tendens till kraftig överrepresentation av socialdemokrater som ledare av dessa statliga myndigheter. Det är sanningen, och det är det som riksdagens utredningstjänst har tagit fram på Folkpartiets uppdrag.

När det gäller frågan om kvaliteten i kommittéväsendet, som Göran Magnusson tar upp, är det utmärkt att regeringen nu har en arbetsgrupp. Vi gläds åt detta i utskottets ställningstagande, och vi konstaterar också att utskottet kommer att följa upp detta ordentligt och utvärdera under nästa höst. Jag menar att vi redan i utskottets ställningstagande också har pekat på att det finns brister i kommittéväsendet som måste åtgärdas och som utskottet tänker följa upp under nästa höst när granskningen inleds.

Jag känner mig alltså mycket positiv till det betänkande som har lagts fram. Jag ser det här som ett sätt att komma till rätta med de kvalitetsbrister som finns inom utredningsväsendet.

Anf. 11 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Jag är glad över att Tobias Krantz har anslutit sig till huvudlinjen i utskottet och att vi nu är eniga i den här frågan.

Tobias Krantz använde två uttryck och begrepp som var väldigt vanligt förekommande när vi skulle organisera och besluta om den nya Riksrevisionen, nämligen oberoende och integritet. Frågan är alltså: En utredning som tillsätts av regeringen med direktiv från regeringen – i förhål-

lande till vad ska denna utredning vara oberoende? Dessutom finns det ofta en hemställan från riksdagen. Den utredning som då tillkommer kan väl inte vara oberoende av vad riksdagen har beslutat? Det är väl faktiskt så att den ska utreda vad riksdagen har beslutat, och därmed är ju utredningsuppdraget något begränsat och avgränsat, vilket är helt riktigt, som jag ser det.

Jag återkommer till överrepresentationen. Ja, jag vet inte riktigt hur Tobias Krantz kommer fram till att det är en överrepresentation. Det är klart: Kvaliteten skulle kanske garanteras om det vore proportionellt sett lika många utredningsordförande som det finns mandat för respektive partier i riksdagen, alltså att Folkpartiet hade ett antal, Moderaterna hade ett antal, Socialdemokraterna ett antal och så vidare. Är det det som leder till en kvalitetssäkring och att man undviker en överrepresentation av socialdemokrater? Jag förstår inte, ärligt talat, hur man kommer fram till begreppet överrepresentation. Politiskt kan man ju tycka att det är för många av den ena eller andra sorten, men det har väl kanske inte så mycket med kvaliteten att göra.

Anf. 12 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Granskning efter granskning, undersökning efter undersökning, rapport efter rapport under senare år har visat på samma problem på område efter område i den statliga förvaltningen. Statskontoret har identifierat de 20 viktigaste statliga verken och myndigheterna. Nio av dem som är chefer för de statliga myndigheterna och verken har partipolitisk bakgrund – samtliga socialdemokrater. 13 av 16 av dem som har partipolitisk bakgrund som leder statliga universitets- och högskolestyrelser är socialdemokrater. 70–80 % av dem som har utsetts till ordförande i statliga utredningar mellan 2001 och 2003 är socialdemokrater.

Den fråga vi måste ställa oss när vi funderar på dessa siffror är: Är det så att socialdemokrater är så förkrossande mer kompetenta att leda universitetsstyrelser, statliga verk eller statliga myndigheter än människor med all annan partipolitisk bakgrund? Den frågan bör vi ställa oss. Jag menar att denna snedfördelning strider mot allt sunt förnuft och alla rimliga sannolikhetskalkyler. Det är inte rimligt. Därför är detta också ett led i det missbruk av utnämningmakten som pågår.

Jag stannar där för tillfället, herr talman.

Anf. 13 MATS EINARSSON (v):

Herr talman! Jag blev lite osäker på om det var rätt betänkande som jag skulle gå upp och tala om. Jag tyckte att Tobias Krantz var ute lite väl långt ifrån betänkandet KU3, som handlar om Riksrevisionens styrelses framställning angående kommittéväsendet. Nåväl, de här resonemangen kring förhållandet mellan partipolitik å ena sidan och saklighet och opartiskhet å den andra skulle kunna ge anledning till ganska långa utläggningar. Det tillåter inte min anmälda tid. Jag vill bara säga att jag trots allt tycker att det svenska kommittéväsendet i någon mån ändå antyder att partipolitik och saklighet går att förena, åtminstone ibland.

Göran Magnusson har redan förklarat varför vi föreslår avslag på Riksrevisionens styrelses yrkande här. Det handlar alltså om att det som där föreslås redan finns i lagstiftningen i budgetlagen, och det skulle vara

rätt märkligt om riksdagen i *några* sådana här ärenden gör extra hemställanspunkter om att regeringen ska följa lagstiftningen.

Dock bör man väl kanske notera att vi i utskottet i vårt ställningstagande ger några subtila vinkar till regeringen om vad vi förväntar oss när det gäller den här redovisningen. Vi skriver: ”Utskottet förutsätter att regeringen så snart som möjligt kommer att redovisa utförligt för riksdagen resultatet av arbetsgruppens arbete och de överväganden som gjorts med anledning av bl.a. Riksrevisionens rapport. Utskottet räknar med att nästa höst kunna använda en sådan redovisning som ett värdefullt underlag i den granskning” som vi då ska göra. Det här innebär naturligtvis att vi ser fram emot en sådan utförlig redovisning, kanske redan under nästa vår, så att vi kan använda den i vårt fortsatta arbete.

Jag ska också säga några ord om substansen, alltså kvaliteten i utredningsväsendet, något som betänkandet ju egentligen inte handlar om. Det bör emellertid sägas att kvaliteten i det svenska utredningsväsendet generellt sett fortfarande är hög; det är i alla fall min bedömning.

Men det finns också, vilket ett antal rapporter visat, oroande tendenser. Det finns en del ganska allvarliga brister som man måste komma till rätta med. Därför är det naturligtvis bra att regeringen, som jag kan bedöma det, tagit detta på allvar och tillsatt en arbetsgrupp som ska vara klar 2004. Vi får väl se vad den kommer att föreslå.

Jag tror att det kommer att handla om ett ganska stort batteri av åtgärder som rör organisation, prioriteringar, regelverket, stödet till kommittén och så vidare. Men det kommer nog också att handla om resurser, nämligen det anslag som riksdagen beviljar och som ska betala kommittéväsendet. Jag antar att det hamnar under utgiftsområde 1.

Då kanske oppositionen får en del svårigheter eftersom man både föreslår ganska betydande neddragningar på detta område och samtidigt kräver höjd kvalitet i utredningsväsendet. Jag tror att det kan vara svårt att förena, och riksdagen måste nog fundera över om anslagen är av den storleken att regeringen i dess helhet samt myndigheterna klarar av det som vi förväntar oss av dem.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Det är viktigt att riksdagen gör bruk av de organ den har till sin hjälp när det gäller granskning och kontroll av regeringsmakten. Riksrevisionen är ett av våra organ i det sammanhanget. Här signalerar man uppenbara brister.

Från vår sida har vi övervägt om det fanns skäl att gå längre i linje med vad Tobias Krantz tidigare resonerat om. Men som det framgått ger lagstiftningen för handen att regeringen ska återkomma.

Historien är inte särskilt glansfull. Den senaste rapporten, som utgjorde underlag för Riksrevisionens nya granskning, var från 1997. Efter sex år tillsätter regeringen uppenbarligen en grupp som ska se över kommittéarbetet.

Den här gången förväntar vi oss inte den tidsutdräkten, utan vi markerar tydligt i utskottet att vi vill ha en utförlig redogörelse för hur man hanterar de kritiska punkterna. En sådan redogörelse bör komma så att vi som granskande och kontrollerande riksdag kan följa upp det i nästa höstgranskning. Jag utgår från att regeringen nu hörsammar detta.

Det pekas ju på klart bristande resultat. Inte minst handlar det om det ekonomiska underlaget och de ekonomiska redovisningarna i kommittéväsendet och i kommittéernas arbete. Och vi har haft ett antal frågor som stört relationen mellan riksdag och regering, där de ekonomiska underlagen varit mycket bristfälliga.

Vi har också kunnat se hur relationen mellan riksdag och kommuner och landsting störts av bristande ekonomisk samsyn, eftersom de inte ser att det finns verklig substans i det underlag som hamnar på riksdagens bord. Det är viktigt att ta fasta på detta om vi ska kunna fatta riktiga beslut och göra riktiga prioriteringar så att medborgarna, som finansierar vår verksamhet, ska känna att vi använder deras resurser på ett bra sätt.

Från Centerns och hela utskottets sida förväntar vi oss alltså att vi den här gången får ett resultat som är snabbare och mer kvalificerat än det som den förra granskningen 1997 ledde till.

Anf. 15 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Betänkandet baseras, som redan nämnts, på en framställning som kommer från Riksrevisionens styrelse. Framställningen rör en rad frågor om hur kommittéväsendet egentligen fungerar i dag, och den väcker en rad intressanta tankar.

När man granskar utredningsväsendet i Sverige ser man att det lider av en del problem, även om det till stora delar givetvis uppfyller sin funktion och har en hög kvalitet, vilket andra talare tidigare pekat på.

Många utredningar drar ut på tiden i dag. De parlamentariska utredningarna är färre och ensamutredarna fler. Andra granskningar har visat att åldersfördelningen bland de ledamöter som sitter i utredningar är mycket snäv. Det finns få yngre ledamöter i utredningar. Det finns helt enkelt en del problem med utredningsväsendet, vilket jag tycker att det finns all anledning att uppmärksamma.

Herr talman! Det som denna framställning lett till har snarare blivit en diskussion om hur vi ska behandla de framställningar som kommer från Riksrevisionens styrelse. En sådan diskussion behövs givetvis. Riksrevisionen är en ny och mycket viktig myndighet, men det vore en smula överdrivet att säga att alla former redan satt sig i väggarna. Det behövs en kontinuerlig dialog och diskussion mellan riksdagen å den ena sidan och Riksrevisionen å den andra om hur framställningar som kommer från styrelsen ska behandlas.

Lagen föreskriver redan att regeringen ska återkomma med redovisning av vad som görs efter att kritik lämnats från Riksrevisionen. I utskottets eniga text skriver man också att man givetvis förutsätter att lagen följs och att ”regeringen så snart som möjligt kommer att redovisa utförligt för riksdagen resultatet av arbetsgruppens arbete och de överväganden som gjorts med anledning av bl.a. Riksrevisionens rapport”. I meningen efter fastslår man till och med en tidsplan och säger att ”utskottet räknar med att nästa höst kunna använda en sådan redovisning som ett värdefullt underlag i den granskning som ... ankommer på utskottet”.

Mot den bakgrunden, att lagen föreskriver detta, kan Folkpartiets motion om att ytterligare markera att så ska ske te sig något märklig, men mot bakgrund av att det inom kommittéväsendet finns problem ter sig det kravet inte alls märkligt. Jag tror att det är viktigt att vi håller dessa två tankar i huvudet. Folkpartiet anser att någonting måste göras. Samma sak

gäller Riksrevisionen. Samtidigt har vi en lag som faktiskt säger att detta kommer att göras.

Låt oss nu invänta vad som sker, ha denna tydliga skrivning och i enighet säga att vi väntar på besked från regeringen om vad den kommer att göra. Vi gör alltså detta i enighet. Sedan kanske vi blir oeniga om slutsatserna av det som regeringen säger.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

5 § Skärpta krav för närradiotillstånd, m.m.

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2004/05:KU4
Skärpta krav för närradiotillstånd, m.m. (prop. 2003/04:182).

Anf. 16 HENRIK S JÄRREL (m):

Herr talman! Regeringen föreslår i propositionen som rör närradion en ändring i radio- och TV-lagen från 1996 som innebär att skärpta krav ska ställas på anknötning till ett sändningsområde för att ideella föreningar ska få tillstånd att sända närradio.

Motivet bakom förslaget är att det föreligger en rapport från Radio- och TV-verket som heter *Närradion i förändring*. Av den framgår bland annat att den praxis som kommit att utvecklas på området innebär att tillstånd ges till radioföreningar trots att dessa föreningar har ringa eller liten anknötning, eller kanske ingen anknötning alls, till sändningsområdet utöver att sändningarna sker där.

Enligt regeringen bör därför åtgärder vidtas för att motverka den utvecklingen. En skärpning av kravet på lokal anknötning är enligt regeringen också motiverad som en klar markering av att utvecklingen mot en kommersialisering av närradion inte accepteras.

Låt mig inledningsvis säga att vi moderater inte fruktar kommersialiseringen av närradion. Vi anser nämligen att den är rätt nödvändig om det ska finnas en långsiktig överlevnadsmöjlighet även för närradion. Trots att mycket av det arbete som läggs ned i närradioföreningarna är oavlönat ideellt arbete konstaterar vi att det ändå kostar att sända närradio.

Kostnaderna belöper sig till exempel om hyra för sändarutrustningen om man inte äger den själv och STIM-avgifter. Kostnader till upphovsrättsorganisationer är ganska kännbara för flera av dessa stationer. Det kostar också att betala till Post- och telestyrelsen för sändarlicenser för att få sändningsrätten.

Enligt Moderaterna ska medierna stå fria och oberoende gentemot staten. Det är viktigt att klargöra att statens roll som aktör i mediasamhället måste präglas av återhållsamhet och begränsning för att inte stå i konflikt med mediernas frihet. Under vissa förutsättningar kan det dock även i ett fritt och demokratiskt samhälle vara nödvändigt att ha en lagstiftning som inskränker etableringsfriheten.

Lagstiftning som innebär begränsning av yttrandefriheten i form av tillstånd och villkor för att sända program är endast tillåten enligt yttran-

Prot. 2004/05:26
10 november

Kommittéväsendet

*Skärpta krav för
närradiotillstånd, m.m.*

defrihetsgrundlagen om det finns behov av att på något sätt ordna användningen av frekvenserna för TV och radio för att utrymmet i etern är begränsat. I de fall sändningstillstånd är tillåtet bör dessa enligt vår mening fördelas på ett sådant sätt att det minimerar statens möjlighet att styra och reglera programinnehållet.

Ett auktionsförfarande utestänger enligt vår bedömning ingen från möjligheten att delta och gynnar snarare dem som har ett utbud som kan förväntas nå en bred publik. Sändningstillstånden bör därför vara långa och med goda möjligheter till förlängning för att säkra självständighet och oberoende samt medge långsiktiga investeringar i såväl teknik som programinnehåll.

Regeringens förslag att skärpa kraven för att få tillstånd för att sända närradio med motiveringen att det är en markering att man inte accepterar en kommersiell utveckling av närradion anser vi moderater inte vara godtagbart. Staten ska inte genom lagstiftning villkora sändningstillstånd genom närmare krav på ägarformer eller programinnehåll. Vi moderater vill inte avskaffa närradion. Men vi vill gärna öppna för större frihet och ekonomiska existensförutsättningar för närradion.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 17 ANDERS BENGTTSSON (s):

Herr talman! I mitten av 1990-talet var jag med och byggde upp en lokal närradioverksamhet i min hemort. Vår station hette Radio Göinge. Vi var flera som förutom att delta i allt det som hörde till det vanliga föreningslivet också fick en chans att ta fram och föra ut ett budskap och en information om vår förening och dess verksamhet via en ny kanal. Vi var entusiastiska och arbetade energiskt för att få uppmärksamhet kring våra sändningar och våra föreningars övriga verksamheter.

Närradion blev för oss ett utmärkt komplement till det traditionella föreningslivet. Det blev en källa till rekrytering av personer som kunde tänkas engagera sig i föreningen och en helt ny kontaktyta ut mot allmänheten. Närradion var ett nytt medium som var reserverat för det lokala föreningslivet. I och med sändningarna fick vi också träffa andra föreningar som via radion ville föra ut sitt budskap, och vi gjorde därigenom helt nya bekantskaper.

Herr talman! Varför berättar jag detta för kammarens ledamöter? Hur närradion startade och det syfte som då fanns ger en bakgrund inför dagens debatt och beslut som är viktig att komma ihåg och hålla levande. Närradion var och är tänkt för de små lokala föreningarna som saknar ekonomiska möjligheter att brett kunna nå ut med ett budskap och information om sin verksamhet. Närradion var och är tänkt som en kanal för dem som bedriver verksamhet i samhället med en huvudsakligen ideell grund i stället för en kommersiell grund.

I dagens närradiovärld finns det alltfler som söker använda den nuvarande lagstiftningen för att kringgå det ursprungliga syftet och i stället söka föra in mer av regionprogram eller till och med rikstäckande program i olika närradiostationer. Dessutom finns det helt andra vinstintressen hos dessa aktörer än vad som var tänkt. Denna utveckling måste stävjas för att inte närradion ska utvecklas åt fel håll.

Regeringens proposition om en starkare lokal anknytning till sändningsområdet ligger därför helt rätt i tiden. En bred majoritet i konstitut-

ionsutskottet föreslår därför att propositionen ska bifallas. Endast Moderaterna går i utskottet emot detta. Man resonerar i sin motion utifrån helt andra utgångspunkter än de jag här har redovisat som de ursprungliga syftena med närradion. Moderaterna menar att man ska minimera statens möjlighet att styra och i stället gynna det utbud som kan förväntas ha en bred publik. Detta syfte ska nås genom ett auktionsförfarande. Det finns flera skäl till att avslå motionen.

Staten ska även fortsättningsvis genom till exempel lagstiftning bevaka att det ursprungliga syftet med närradion inte förvanskas. Detta innebär inte en styrning av verksamheten utan ett säkerställande av föreningslivets möjligheter att sända närradio. Ett auktionsförfarande har redan provats. Det ledde inte direkt till någon mångfald och kvalitet i utbudet. Det som då styr blir i stället vilka program som kan maximera reklamintäkterna för att få ekonomin att gå ihop. Detta synsätt på närradion ligger mil ifrån det som alla föreningsmedlemmar runtom i Sverige har när de sänder sin närradio.

Den moderata motionen förespråkar att närradion ska kommersialiseras och i praktiken avskaffas som det lokala föreningslivets kanal. Vi socialdemokrater förespråkar tvärtom att närradion även fortsättningsvis ska vara till för det ideella föreningslivet. Därför yrkar jag bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande och avslag på den moderata motionen.

Anf. 18 HENRIK S JÄRREL (m) replik:

Herr talman! Jag noterade att Anders Bengtsson sade att det ursprungliga syftet med närradioförslaget och lagen till varje pris inte ska ruckas på. Jag konstaterar bara att det i likhet med i Radio- och TV-verkets undersökning har visat sig att det många gånger för flera närradioföreningar saknas ekonomiska förutsättningar att driva sin verksamhet. Då söker man samarbete för att om möjligt anamma överlevnadsstrategin att överleva morgondagen.

Som jag sade i mitt huvudanförande kostar det att driva lokal föreningsradio eller närradio även om det är ideella krafter som i grunden jobbar med verksamheten. Det kostar med sändningstillstånd, sändningslicenser, STIM-avgifter och hyra av till exempel utrustning. Även de ekonomiska lagarna har nått in i närradions existensvillkor.

Det har man kanske lite svårt att acceptera från regeringens sida. Hur tänker man sig då att verksamheten ska finansieras framöver om det inte får finnas möjlighet att till exempel sända reklam?

Anf. 19 ANDERS BENGTTSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har själv suttit och räknat STIM-avgifter, sändningsavgifter och allt vad det är för någonting, Henrik S Järrel. Jag vet mycket väl vad närradio kostar, precis som all annan föreningsverksamhet. Nu vet jag inte om Henrik S Järrel är medveten om att närradion faktiskt har möjlighet att sända reklam. Det är egentligen en helt annan diskussion. Det är inga problem med det.

Närradioverksamhet ska finansieras som all annan föreningsverksamhet. Det får man göra genom att sälja lotter, ha viss sponsring av program och genom all annan verksamhet man kan göra inom föreningslivet. Det vi inte vill vara med om är det auktionsförfarande som vi har sett tidi-

gare. Där köps de små radiostationerna upp av de stora kommersiella intressena. Det är Bonniers, Stenbeck och allt vad de nu kan heta, till exempel.

Då försvinner själva grundtanken med närradioverksamheten att det ska vara lokalt producerat, att den lokala föreningsverksamheten ska kunna nå ut och att det inte ska vara samma musik och samma program över hela landet. Det hör vi tyvärr från många av de kommersiella stationerna. Det är det som vi inte vill ha. Vi vill inte ha den likriktning som den kommersiella marknaden ger om man gör det som Moderaterna vill göra när det gäller närradion.

Vi är för en öppenhet, vi är för mångfald och vi är för yttrandefriheten när det gäller mediepolitiken.

Anf. 20 HENRIK S JÄRREL (m) replik:

Herr talman! Vi har sagt att auktionsförfarandet kan vara *ett* sätt, som vi dock tycker är bättre än att man har någon form av programgranskning eller strikta lokala anknytningskrav.

Det måste också för det lokala föreningslivet vara angeläget att det kan nå så stora lyssnarskaror som möjligt, kan man tycka, inom ett i och för sig begränsat område. Det kan inte vara fel att man söker sig till lyssnare som kanske inte har detta som sitt primära intresse och är med i den här föreningen men som kanske skulle kunna bli medlemmar i föreningen. Man vill väl nå nya lyssnargrupper också och inte bara medlemskretsen?

Auktionsförfarandet har också den fördelen att det ger en form av ekonomisk styrkeposition hos den som vill driva verksamheten eftersom det återigen, herr talman, kostar pengar att inte bara förvärva möjligheten utan också att driva verksamheten och skapa kvalitet i det programutbud man vill servera lyssnarna. För att få behålla lyssnarna måste man ju ha kvalitet i programmen. Ingen verksamhet överlever utan kunder, lyssnare eller tittare. Det gäller den här verksamheten också.

Vi ser som sagt var inte auktionsförfarandet som det allena saliggörande. Vi skulle gärna vara öppna för en kanske ännu bättre metod. Den är inte fullt idealisk, men vi tycker att den är bättre än skönhetstävlingar, granskning av programinnehåll eller strikta krav på väldigt lokal anknytning.

Anf. 21 ANDERS BENGTSSON (s) replik:

Herr talman! Henrik S Järrel blandar ihop olika saker. Det finns ingenting som säger att vi ska ha någon granskning av programinnehåll mer än vad som redan regleras av yttrandefriheten och i sändningslagen. Det är inte det vi diskuterar när det gäller granskning eller innehåll i verksamheten.

Moderaterna envisas med att diskutera auktionsförfarandet. Jag förstår inte hur det skulle kunna ge mer pengar till själva verksamheten. Ett auktionsförfarande leder ju till att den som betalar mest får tillstånd att sända. Jag kan inte förstå hur de lokala, små föreningarna ska kunna delta i det. De ramlar ur ganska snabbt. Och om de tvingas delta och lyckas med det har de inga pengar kvar att använda till själva programinnehållet. Jag får inte den ekvationen att gå ihop. Kanske Henrik Järrel kan visa mig hur den ekvationen ska gå ihop.

Som jag sade i mitt tidigare inlägg har vi redan sett vad auktionsförfarande innebär. Det har tidigare inneburit överpriser på de kanaler som har auktionerats ut. Det har inneburit att många av de här radiostationerna har gått i konkurs. Det har inneburit att de för att kunna ta sig ur den problematiken många gånger har fått sälja till större aktörer som likriktar programmen. Det är absolut ingen mångfald inom många av de privata kommersiella radiostationer vi har i dag i Sverige.

På punkt efter punkt kan jag peka på att Moderaternas mediepolitik när det gäller närradio inte är framgångsrik. Den är inte för mångfald, medan vår är det.

Anf. 22 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Det senaste kvartsseklet har varit ett frihetens kvartssekel för radio och TV. För 25 år sedan rådde formellt och reellt ett statligt monopol på radio- och TV-utsändningar i Sverige. Under den process som sedan dess har pågått har motståndet mot en ökad frihet inom radio och TV också varit stort. Vi minns alla hur ledande socialdemokrater exempelvis ville förbjuda parabolantenner.

Under 1980-talet och inte minst 1990-talet genomfördes en liberal medierevolution i Sverige. Vi fick fler radio- och TV-kanaler. Vi fick mångfald i stället för enfald i den svenska radion och den svenska TV:n.

Försöken med närradio, herr talman, inleddes 1979. År 1986 permanentades verksamheten med närradio i Sverige. Tanken med närradioverksamheten var att ge utrymme för det lokala föreningslivet att sända radio på ideell basis. Närradion var första spiken i kistan för det statliga monopolet på radio och TV i Sverige.

Det finns enligt min mening all anledning att i högsta grad slå vakt om närradion också i dag. Det fortsätter att vara en viktig kanal där det ideella föreningslivet kan sända till sina medlemmar och andra som är intresserade av föreningens verksamhet.

Vi ser i dag, tack vare många liberala insatser, ett mycket mångfasetterat medielandskap. I huvudsak tror jag att man kan säga att det är tre kategorier i det etermedielandskap som vi i dag ser.

För det första har vi *public service* inom Sveriges Television, inom Sveriges Radio och inom Utbildningsradion. För det andra har vi en fri kommersiell radio, ett antal olika lokala radiokanaler och också ett antal rikstäckande nätverk av reklamfinansierade kanaler, i Sverige. För det tredje har vi närradion som bygger på att föreningar på ideell basis ska kunna sända radio.

Jag tycker att alla dessa tre kategorier av radioutsändningar är viktiga, och alla behövs. Vi behöver *public service*-radion för att kunna förmedla kunskapsinnehåll, för att kunna förmedla nyheter, för att förmedla kultur och sådana saker som i dag inte täcks in av det som är den kommersiella radion.

Jag tror att vi också behöver den fria kommersiella radion för att erbjuda ett alternativ till det som finns inom *public service*, för att kunna få en ökad mångfald.

Vi behöver också närradion för att se till att det lokala föreningslivet har utrymme för att få kontakt med sina medlemmar och dem som är intresserade av föreningens verksamhet. Alla dessa tre behövs.

Tidigare under debatten har det ibland framställts som att vi ska ställa de här alternativen i motsatsställning till varandra. Men både *public service* och den fria kommersiella radion liksom nårradion behövs. De kompletterar varandra, och jag tror att alla dessa kategorier av radiosändningar kompletterar varandra och bidrar till den mångfald som är så viktig, inte minst för dem vi alla borde värna, det vill säga radiolyssnarna.

Därför kan jag med gott samvete yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 23 MATS EINARSSON (v):

Herr talman! Den här debatten och det här betänkandet har illustrerat två tämligen olikartade uppfattningar om yttrandefrihetens innebörd i allmänhet och yttrandefrihetslagstiftningens roll i synnerhet.

Enligt det ena synsättet, som Henrik S Järrel och Moderaterna har gjort sig till tolk för, ser man i princip yttrandefrihet som ett minimum av statlig reglering. Punkt och slut.

Det andra synsättet, som ju är det som bär upp den svenska lagstiftningen på det här området, skulle jag vilja påstå, är något vidare. Man skulle kunna formulera det så här: Yttrandefrihetslagstiftningens syfte är att skapa bästa möjliga förutsättningar för ett fritt meningsutbyte.

Vad är då skillnaden mellan de där två synsätten? Jo, det andra synsättet innebär bland annat det som Moderaterna också säger, ett minimum av statliga ingrepp i yttrandefriheten. Men det innebär också, tillåter också och kanske till och med kräver regleringar som motverkar till exempel privat monopolisering av vissa mediekkanaler, alltså regleringar som motverkar en faktisk begränsning av yttrandefriheten och mångfalden i debatten.

Det är med detta synsätt som det blir naturligt att ha den typ av lagstiftning som vi nu diskuterar. Med Moderaternas mer minimalistiska syn på yttrandefriheten blir det tvärtom naturligt att gå emot den typen av regleringar som syftar till att skapa faktiska goda förutsättningar för ett fritt meningsutbyte – i det här fallet när det gäller nårradioverksamheten.

Det framgick tydligt av Järrels anförande att det som bekymrar Moderaterna i första hand inte är yttrandefriheten och det fria meningsutbytet, utan det som bekymrar Moderaterna är naturligtvis möjliga begränsningar i en affärsverksamhet. Det är också naturligtvis helt i linje med Moderaternas program att se det så.

Jag tror att yttrandefriheten mår väl av att inte enbart ses som affärsverksamhet. All erfarenhet talar för att detta bredare synsätt på yttrandefrihetens innebörd och erkännandet av betydelsen av inte bara ett minimum av regleringar och lagstiftning från statens sida utan också vikten av de faktiska möjligheterna för människor att utnyttja sin yttrandefrihet är oerhört väsentligt för lagstiftaren i det här fallet.

Mot denna bakgrund kan jag med kraft yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

Anf. 24 HENRIK S JÄRREL (m) replik:

Herr talman! I yttrandefrihetsgrundlagen står det att begränsning i yttrandefriheten i form av tillstånd och villkor för att sända program är tillåten endast om det finns ett behov av att på något sätt ordna använd-

ningen av frekvenserna för TV och radio för att utrymmet i etern är begränsat.

Det är precis vad vi tycker också. Därest det finns sådan begränsning i etern måste man naturligtvis tillhandahålla någon form av regelverk för att avgöra möjligheterna till att få sända om fler vill sända i det begränsade utrymmet. Då tycker vi att auktionsförfarandet trots allt är en bättre ordning, om än inte idealisk, än de detaljregleringar som regeringen och dess närstående samarbetspartier tycker är bra. Jag vet att jag har de övriga borgerliga som ställer upp bakom förslaget i betänkandet emot mig i den frågan också. Vi har vår uppfattning i frågan.

Vi konstaterar, Mats Einarsson, att om man vill föra ut ett budskap, i radio och TV, vilken nivå man än sänder på, är det alltid publiken som slutligen avgör om de ska lyssna och titta eller inte. Det är inte politikererna som kan avgöra det utan det är publiken i form av det vi kan kalla den anonyma marknaden. Det är den som bestämmer om det är intressant att till exempel sända reklambudskap – om det finns tillräckligt många lyssnare eller tittare. Men om man inte har ett attraktivt programutbud – det kostar i regel – får man förmodligen relativt sett färre tittare och lyssnare. Sambandet är inte alltför komplicerat.

Anf. 25 MATS EINARSSON (v) replik:

Herr talman! Det är bara att konstatera att vi har helt olika synsätt. Jag tycker att närradioinstitutionen, sådan den nu har utformats, är en god sak. Det är rimligt att man har lagstiftning som innebär att tillstånd att sända närradio begränsas till, som det heter i den nuvarande lagstiftningen, lokala, ideella föreningar, församlingar och kyrkliga samfälligheter, studentkårer och särskilda närradioföreningar. Nu preciserar vi lagstiftningen så att denna inte kan utnyttjas på ett sätt som inte var avsett.

Jag vet inte om Henrik S Järrel har någon annan uppfattning, men enligt min mening är detta helt och hållet i enlighet med yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser om vilken typ av lagstiftning som är tillåten på området.

Sedan var det frågan om publiken – den anonyma marknaden. För att marknaden, lyssnarna, ska kunna göra sitt val måste man ha något att välja på. Om denna marknad skapar en situation där mångfalden utarmas och där bara en eller ett fåtal kommersiella kanaler finns, kan inte denna marknad göra sig gällande därför att det inte finns något annat att välja på. Den realiteten måste man naturligtvis ta hänsyn till.

Anf. 26 HENRIK S JÄRREL (m) replik:

Herr talman! Ja, det är om man vill framställa en konstlad alternativmarknad, Mats Einarsson, på någon annans bekostnad. Vad är det för medel man använder då för att ge marknaden, lyssnarna, tittarna, möjligheten att se alternativen?

När vi ser att begränsningar sker i ägarformer och så vidare, är det i viss mån ett uttryck för att det inte har funnits ekonomiska förutsättningar att driva verksamheten som det ursprungligen var tänkt därför att det helt enkelt kostar för mycket i förhållande till intäkterna eller de ideella krafter som är intresserade av att lägga ned arbete på verksamheten.

Prot. 2004/05:26
10 november

*Skärpta krav för
närradiotillstånd, m.m.*

Anf. 27 MATS EINARSSON (v) replik:

Herr talman! Finns det något värde i någon verksamhet som inte bär sig på en rent kommersiell marknad? Henrik S Järrel lutar väl åt ett nej på den frågan. Jag lutar nog snarare åt ett bestämt ja. Det finns sådant som det finns ett värde i även om dessa verksamheter kanske inte alltid skulle klara sig på en helt kommersialiserad marknad. Jag tycker att det är bra att föreningslivet har denna möjlighet att utnyttja närradion. Henrik S Järrel och Moderaterna tycker inte att det är bra. Vi har olika uppfattningar om detta, och därför ska vi så småningom votera i denna fråga.

Anf. 28 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Mycket har redan framgått av den tidigare debatten. Jag vill bara kort konstatera att närradio är en del av vårt medieutbud, kopplat – som Tobias på ett bra sätt tidigare pekade ut – till att närradion har sin plats, kommersiella radion har sin plats och *public service*-radion sin plats. De kompletterar varandra och skapar möjligheter på olika nivåer att föra ett samtal eller att få ett medieutbud som medborgarna önskar sig, kommersiella intressen vill sända ut eller *public service* har som uppdrag.

Vi har konstaterat att närradion är ett utrymme för lokala ljudradio-sändningar för föreningslivet. Det håller vi fast vid. Vi vill inte omdefiniera uppdraget för närradion. Vi vill skapa förutsättningar för närradion att verka alltjämt. Förslaget i propositionen innebär att möjligheterna förstärks och att reglerna anpassas till den tekniska utvecklingen när det gäller möjligheterna att åtala för olaga våldsskildring.

Med den utgångspunkten, herr talman, yrkar vi bifall till denna proposition.

Anf. 29 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Det är nu ett tunt betänkande, elva sidor inklusive bilagor, som vi diskuterar, men det är inte oviktigt för aktörerna inom närradioverksamheten.

Närradions syfte är, som många före mig har sagt, att stärka demokratin, möjliggöra engagemang i föreningslivet, hjälpa till där lokala kulturlivet vill få en kanal att nå lyssnare, möjlighet att nå ett lokalsamhälle och också skapa frihet för ett medieutbud helt fritt, eller så brett som möjligt fritt, från statliga pekpinnar såväl som från kommersialismen.

På sina håll har dock närradion sjanghajats av kommersiella intressen. Det är det som vi genom detta betänkande och den proposition som har föregått betänkandet inte blundar för. För att mota detta sjanghajande kräver vi nu att närradioverksamheten ska ha en tydligare anknytning till det område man sänder från. Vi har fått tydliga garantier för att detta inte ska gå ut över de invandrare och andra organisationer som behöver samordna sitt lokala utbud över landet utan enbart slå mot dem som försöker slå mynt av den demokratireform som närradioverksamheten är.

Herr talman! Det är ett tunt betänkande vi diskuterar. Närradioverksamheten behöver mer reformer inom lagområdet för att kunna få fortleva och fungera på det sätt som vi nästan alla önskat, sex av riksdagens sju partier. Den lagstiftningen kommer. Det har pågått ett arbete inom Regeringskansliet. Det finns en promemoria till Kulturdepartementet,

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

6 § Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2003

*Redovisning av
AP-fondernas
verksamhet 2003*

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2004/05:FiU6

Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2003 (skr. 2003/04:130).

Anf. 30 AGNETA RINGMAN (s):

Herr talman! Finansutskottets betänkande FiU6 har rubriken *Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2003*. Betänkandet bygger på en skrivelse från regeringen och innehåller en sammanställning av fondernas årsredovisningar, en utvärdering av fondernas förvaltningsresultat och mål, utvärderingar av fondernas kostnader, fondernas riskbenägenhet och förvaltningsaktivitet, riskspridningen mellan buffertfonderna och fondernas förvaltningsstruktur.

Finansutskottet har granskat skrivelsen och föreslår att den läggs till handlingarna. I betänkandet finns ett tillkännagivande.

Våren 2004 beslutade representanter från de fem partier som står bakom det nya pensionssystemet att inga nya medel ska överföras från AP-fonderna till statsbudgeten den 1 januari 2005 men att frågan om en eventuell ytterligare överföring får tas upp på nytt vid ett senare tillfälle.

Finansutskottet menar att regeringen bör återkomma till riksdagen med en tidsplan för när den slutliga kontrollen av överföringsbeloppet ska ske och när eventuella medel ska överföras från AP-fonderna till staten.

Utskottet har behandlat fem motioner, och i betänkandet finns fyra reservationer.

Anf. 31 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till den folkpartistiska reservationen nr 4.

AP-fonderna spelar en viktig roll i det nya pensionssystem som vi har genomfört. De fyller rollen som buffertfonder. De ska se till att pensionspengar finns tillgängliga. Därför har de en viktig uppgift.

En av fonderna, Sjätte AP-fonden, har placeringsregler som skiljer sig från de andra. Man ska placera i små och medelstora onoterade företag, samtidigt som man ska placera på ett sådant sätt att pensionspengarna förräntas på bästa sätt. Det här är två motstridiga uppgifter som finns hos Sjätte AP-fonden.

Från Folkpartiets sida har vi tidigare framfört att det är olämpligt att man via AP-fonderna på detta sätt försöker bedriva någon form av statlig näringspolitik. Som vi har anfört tidigare begränsar det fondens möjlighet att sköta det som borde vara och är dess huvudsakliga uppgift, att förvalta pensionspengarna på ett bra sätt.

I somras kom Finansdepartementet med ett förslag till förändringar av placeringsregler för Sjätte AP-fonden. Man kan konstatera att reaktionerna på detta förslag stämmer väl överens med vad Folkpartiet anför.

Riksförsäkringsverket har ungefär samma uppfattning som vi. Man skriver så här i sitt remissvar: Att försöka tillgodose motstridiga önskemål inom ramen för en och samma verksamhet leder vanligen till att inget av målen nås. Riksgäldskontoret har också framfört en liknande kritik. Det här är två tunga remissinstanser när det gäller detta.

Jag tycker att det är självklart att Sjätte AP-fonden ska ges samma placeringsregler som andra fonder, och man ska se om den kan inordnas i det vanliga fondsystemet.

Anf. 32 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna nr 1 Överskott i pensionssystemet, under punkt 3, och nr 2 Nya riktlinjer för AP-fondernas placeringar, under punkt 5.

Betänkandet handlar om regeringens redovisning av AP-fondernas verksamhet 2003. AP-fondernas samlade kapital ökade under förra året med avrundat 89,5 miljarder, vilket motsvarar en nominell avkastning på 14,8 % när man räknar bort inflationen. Det är ett resultat som till en del kompenserar de stora förluster som fonderna redovisade 2001 och 2002.

I slutet av 1998 fanns det 745 miljarder i tillgångar i fonderna. I slutet av 2003 hade de alltså sjunkit till 577 miljarder. Av dessa 577 miljarder bestod fondernas tillgångar vid utgången av 2003 till nästan 59 % av utländska och svenska aktier. Relationen mellan utländska och svenska aktier visar att de utländska placeringarna dominerar med 233,5 miljarder jämfört med 108 miljarder i svenska placeringar. Även i en jämförelse mellan utländska och svenska räntebärande värdepapper på totalt 188 miljarder dominerar de utländska placeringarna med 100 miljarder i utländska och 88 i svenska.

Denna redovisning visar att Vänsterpartiets kritik är berättigad. AP-fondernas placeringar används inte för att möjliggöra en högre och mer uthållig tillväxt i svensk ekonomi. Vi anser att den i särklass viktigaste förutsättningen för att vi ska kunna klara de pensionskostnader som följer i framtiden är att vi kan upprätthålla en hög sysselsättning och låg arbetslöshet. För att vi ska klara det måste det finnas många framgångsrika små och stora företag. Det handlar också om att ge förutsättningar för att utveckla en kunskapsintensiv och högt förädlad produktion.

Historiskt har det statliga ägarengagemanget haft stor betydelse för det svenska näringslivets styrka. Dagens största svenska börsbolag är intimt förknippade med den offentliga sektorn och den statliga näringspolitiken. Samarbetet inom det militärteknologiska området har haft stor betydelse för att utveckla spetsteknologi. Ericsson har till mycket stor del levt på samarbetet med det statliga telemonopolet. Astra bygger till stor del på en forskning som har berott på en stark offentligt finansierad sjukvård. Under 80-talet förändrades synen på det offentliga engagemanget, men i dag kan vi skönja vissa små tecken på en omprövning av staten som ägare till en mer aktivistisk hållning.

Jag kan, med lite god vilja, utläsa i regeringens utvärdering att man samtidigt som man vidhåller sin placeringsstrategi också andas en gnutta kritik i konstaterandet att utifrån den låga aktiviteten i fonderna och de

stigande kostnaderna tycks ”fondernas förvaltningskostnader inte stå i proportion till graden av förvaltningsaktivitet”. Regeringen uttalar att den avser att hålla uppsikt på kostnads- och aktivitetsutvecklingen framöver.

Vidare har fonderna utvecklat sin ägarpolicy, och resurser har avsatts för detta arbete. Fondernas deltagande i och förberedelser inför företagens bolagsstämmor har blivit allt viktigare. Ytterligare aktivitet kan skönjas i att fonderna deltar i kommittéer för nomineringar av styrelseledamöter. Man har bildat Institutionella ägares förening för regleringsfrågor på aktiemarknaden.

Här kan vi dela regeringens positiva inställning till fondernas arbete med ägar- och företagsstyrning för att uppnå fondernas mål om långsiktig hög avkastning. Men vi tycker att det inte är tillräckligt.

Ett av syftena med att skapa fyra oberoende buffertfonder var att sprida riskerna i förvaltningen av pensionskapitalet, men detta syfte har inte infriats. Tvärtom har placeringsstrategierna stora likheter och höga samvariationer mellan både fondernas resultat och innehåll. Vi tolkar regeringens kritik i utvärderingen så att placeringsstrategin skulle kunna vidgas i enlighet med det som Vänsterpartiet efterlyser. Till exempel finns det goda skäl att utvärdera AP-fondernas verksamhet utifrån sysselsättnings- och miljömål. I det sammanhanget vore det intressant att också utvärdera hur sysselsättningen utifrån ett regionalt perspektiv påverkas av placeringarna. Det har i enkäter påtalats att riskkapital som i dag finns på marknaden tenderar att söka sig till storstäder och universitetsorter. Detta, anser jag, talar för att placeringsstrategin skulle kunna ändras i riktning mot det som Vänsterpartiet har drivit i många år, det vill säga att främja sysselsättning i hela landet.

I Vänsterpartiets reservation om överskott i pensionssystemet säger vi att inga ytterligare medel ska överföras från AP-fonderna till statsbudgeten, bland annat eftersom det finns stora frågetecken om pensionssystemets långsiktiga hållbarhet. Vi anser att det sparande som finns ska vara kvar i fonderna, och om det finns överskott ska det återföras till pensionärerna i form av återställande av pensionerna. Finansutskottet håller i sitt ställningstagande faktiskt med Vänsterpartiet i fråga om möjligheten till överförande till statsbudgeten när man säger att ”den nuvarande relationen mellan fördelningssystemets tillgångar och dess pensionsskuld uttryckt i det s.k. balanstalet inte medger en överföring utan att risken för en aktivering av den automatiska balanseringen blir för stor.”

Finansutskottet erinrar också om att man vill avvakta UTÖ, Utredningen om överskott i ålderspensionssystemet, innan slutlig ställning tas om att överföra överskott i pensionssystemet, det som brukar kallas för GAS:en. Enligt tidningsuppgifter har UTÖ överlämnat sitt betänkande till socialministern i förra veckan, och utredningen sägs föreslå ett balanstal så högt att det mest troligt inte kommer att uppnås i praktiken. I retoriken säger man att pensionerna ska höjas respektive sänkas. Men i praktiken, med det föreslagna höga balanstalet, blir det inte tal om att använda överskottet till att höja pensionerna.

I övrigt, herr talman, anser jag att Genomförandegruppen bör upplösas och pensionsfrågan ägas av alla partier i riksdagen.

Anf. 33 BO BERNHARDSSON (s):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag. Det innebär alltså att skrivelsen läggs till handlingarna och att motionerna avslås.

Jag ska säga någonting om den allmänna utvecklingen – det har sagts lite om den tidigare. Tidigare år när vi har behandlat den här återkommande skrivelsen har vi tvingats konstatera att fonderna har gjort betydande förluster, även om de har hävdat sig lika bra som andra aktörer på marknaden eller hävdat sig väl i förhållande till de jämförelsetal som man har. De svaga resultaten under tidigare år kan skyllas framför allt på en allmän kraftig nedgång på världens aktiemarknader men också – det påpekade vi vid de här tillfällena – på att fonderna valde att snabbt och i stor omfattning öka sitt aktieinnehav. Nu har ju varje mynt en framsida, och utskottet kan i år i stället glädjas åt att AP-fondernas resultat har förbättrats som ett resultat av utvecklingen på aktiemarknaderna i världen.

Vi konstaterar detta. Vi konstaterar också, men inte med samma förnöjsamhet, att fondernas förvaltningskostnader har ökat ganska raskt under de senaste tre åren. Liksom regeringen gör utskottet den observationen att det är svårt att se att de här kostnadsökningarna skulle bero på en aktivare förvaltning. Det är angeläget att AP-fonderna, inte minst därför att allmänheten självklart måste ha ett högt förtroende för pensionssystemet och fonderna, håller nere förvaltningskostnaderna och att de i den mån kostnaderna ökar kan motivera dessa ökade kostnader. Utskottet ser det därför som mycket viktigt att kostnaderna hålls under noggrann uppsikt och att det sker en fortsatt utvärdering och en analys av orsakerna till de ökade förvaltningskostnaderna.

I en av motionerna tas det här ämnet upp och där ställs liknande krav och förs liknande resonemang, men man poängterar särskilt att regeringen bör ta hjälp av erforderlig utomstående expertis. Vi menar att motionen kan betraktas som tillgodosedd i och med utskottets ställningstagande, men den avslås därför att vi förutsätter att regeringen tar hjälp av den nödvändiga expertisen när man nu ska analysera den här utvecklingen. Därför krävs det inget särskilt tillkännagivande.

Herr talman! En central fråga som redan har varit uppe i diskussionen handlar om överföring av medel från AP-fonderna till statsbudgeten. Bakgrunden är i korthet att pensionsreformen innebar en försvagning av statsbudgeten och att det bestämdes att man efterhand skulle reglera det här förhållandet mellan statsbudgeten och pensionssystemet. 250 miljarder kronor har överförts till statsbudgeten tidigare. Enligt ett riksdagsbeslut sades det då att den slutgiltiga överföringen skulle bestämmas innevarande år och att överföringen, om den skulle ske, skulle ske den 1 januari 2005.

För en tid sedan bestämde sig Genomförandegruppen, där de fem partier som står bakom pensionsreformen ingår, för att skjuta upp det här avgörandet. Inga medel ska alltså överföras den 1 januari 2005. Men det innebär i stället att frågan tas upp vid ett senare tillfälle för en slutgiltig bedömning om huruvida en eventuell överföring kan ske. Då kommer man alltså fram till ett avgörande.

Utskottet tycker i motsats till vad som sägs i motion Sf362 att det här är en rimlig hantering därför att den slutgiltiga bedömningen inte har

gjorts. Den återstår att göra. Däremot vill utskottet att regeringen i vårpropositionen 2005 eller, som vi säger, på annat sätt under våren återkommer till riksdagen med en tidsplan där man berättar när den här slutliga kontrollen och den eventuella överföringen av ytterligare medel ska ske.

I ett par motioner ställs det krav som handlar om att fonderna ska ta miljö- och etikhänsyn i sin verksamhet och att regeringen ska driva på det arbetet. I en av de motionerna ställs det dessutom krav på att de här aspekterna ska utvärderas i en särskild skrivelse. I utskottets betänkande redogörs det faktiskt ganska utförligt för det arbete som pågår på många plan och som just berör etik- och miljöhänsyn i AP-fonderna men också i statliga företag över huvud taget. Utskottet ser det självfallet som naturligt att regeringen i den återkommande utvärderingen av fondernas resultat, alltså den skrivelse som vi nu diskuterar, efterhand också väver in en utvärdering av etik- och miljöarbetet. Vi menar däremot att det är rimligt att ett sådant arbete måste pågå en tid, så att man har någonting att utvärdera. Vi menar dessutom att den här utvärderingen bör och kan ske i den årligen återkommande skrivelsen.

I en av vänsterpartimotionerna ställs det, som vi har hört, krav på att AP-fonderna ska få ett vidgat uppdrag och att tillgångarna ska användas för att uppnå också näringspolitiska och sysselsättningspolitiska mål. Man ska komplettera det uppdrag som i dag finns. Det här är en motion som vi har diskuterat vid några tillfällen i kammaren. Jag kan avslöja att vi inte har bytt åsikt, utan vi tycker fortfarande att de nuvarande riktlinjerna för AP-fonderna bör ligga fast, inte därför att staten inte ska bedriva näringspolitik eller sysselsättningspolitik utan därför att vi har andra medel för att göra detta. Vi tror på renodling. Vi tror inte att man ska blanda in för många, kanske ibland delvis motstridiga, uppgifter i det här uppdraget för fonderna. Vi tror på renodling. Dessutom är självklart ett viktigt skäl att vi har ett ansvar att vårda pensionsöverenskommelsen. Det är alldeles givet att det är så. Men, som sagt, självklart ska vi bedriva näringspolitik och sysselsättningspolitik och säkert göra det bättre än i dag, men där har vi andra medel och andra metoder. Vi har skattepolitik, forskningspolitik, finanspolitik och, indirekt i varje fall, penningpolitiken.

Även om vi har lämnat över uppdraget till en viss myndighet har vi många instrument för att bedriva sysselsättningspolitik och regionalpolitik. Dem ska vi naturligtvis använda, men vi tycker inte att vi ska blanda in det här.

Det finns också en annan spännande diskussion. Den rör ägandet, det ökade institutionsägandet och hur institutioner utövar sin ägarmakt, bland annat i förhållande till äldre tiders ägare då vi hade starkt familjeäggande och personligt ägande. Det är en mycket intressant diskussion. Men den är egentligen större än det här ämnet. Där kan vi se, precis som Siv Holma pekade på, att AP-fonderna håller på att aktivera sig som ägare. Man utvecklar sin ägarpolicy, och man deltar på ett annat sätt än tidigare. Jag tror att det bland annat beror på att Skandiaaffären och annat har fått upp ögonen på institutionsägarna. Man måste ta en lite aktivare roll just för att långsiktigt garantera bästa möjliga avkastning och bästa möjliga skötsel av företagen. Då kan man inte sitta så passiv som man kanske har gjort. Det pågår en utveckling.

Prot. 2004/05:26
10 november

*Redovisning av
AP-fondernas
verksamhet 2003*

Till sist, motion Fi48 tar upp Sjätte AP-fonden. Även det är kända positioner. Motionen vill att den fullt ut ska infogas i pensionssystemet och att regelverket ska anpassas till det som gäller för buffertfonderna. Här gäller det att vara kort. Det pågår ett arbete som innebär en översyn av regelverket för Sjätte AP-fonden. Jag är inte säker på att vi kommer att mötas fullt ut, men det pågår ett arbete. Det finns skäl att avvakta det. Till den diskussionen får vi möjlighet att återkomma mer djupsinnigt. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

*Regeringens insatser
för barn och unga
i statsbudgeten
för år 2004*

7 § Regeringens insatser för barn och unga i statsbudgeten för år 2004

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2004/05:FiU13
Regeringens insatser för barn och unga i statsbudgeten för år 2004 (skr. 2003/04:143).

Anf. 34 AGNETA RINGMAN (s):

Herr talman! Finansutskottets betänkande har rubriken *Regeringens insatser för barn och unga i statsbudgeten för år 2004*. Regeringen har i en skrivelse lämnat en översikt över de olika insatser som görs för barn och unga inom ramen för statsbudgetens olika politikområden. Den här skrivelsen är viktig som utgångspunkt för en fortsatt utveckling av redovisningen av barnfrågorna och strategierna för en utformning, uppföljning och utvärdering av barnpolitiken, både i budgetpropositionen för nästa år och framöver.

Utskottet menar att det här underlaget är av avgörande betydelse för integrering av barnperspektivet i samtliga delar av det offentliga beslutsfattandet. Utskottet kan konstatera att regeringen redan har initierat arbetet med en ny skrivelse när det gäller insatser för barn och unga i statsbudgeten för nästa år 2005.

Utskottet har behandlat tre motioner, och i betänkandet finns två reservationer.

Anf. 35 CECILIA WIDEGREN (m):

Herr talman! På bordet har vi en första skrivelse från regeringen om barn och unga, precis som vi har fått redovisat, ännu ett dokument i samlingen av dokument från regeringen med många ord, upprepningar från vad som sker i kammaren och annorstädes om hur duktig regeringen är på många områden. Man kan fråga sig: Har de här orden någon betydelse? Är det viktigt att upprepa det på det här sättet? Vad ska vi i kammaren göra utav detta?

Vi moderater saknar ett helhetsperspektiv i den här skrivelsen. Intentionerna att betrakta verkligheten ur barnens perspektiv efterlevs inte på det här sättet, utan man upprepar ett perspektiv av barn i förhållande till

staten, barn i förhållande till olika myndigheter. Det kanske viktigaste av allt, relationen mellan föräldrar och barn är något mindre viktigt.

Vi har tidigare kritiserat regeringen för att sakna en politik för familjen. Relationen mellan offentliga myndigheter och barn ter sig viktigare än relationen mellan barn och föräldrar. Vi frågar oss: Var finns regeringens familjepolitik? Inte är det i det här dokumentet i alla fall.

Herr talman! Vi är övertygade om att de problem som drabbar barn och ungdomar inte löses om de inte ses i ett större sammanhang. Barn som lever i fattigdom och utanförskap har i själva verket drabbats av arbetsmarknads-, bidrags- och integrationspolitikens misslyckanden. Missbruk bland barn och ungdomar är resultatet av en misslyckad narkotikapolitik. Barn som får vänta i vårdköer är misslyckandet av en dålig vårdpolitik. För barn som av olika anledningar far illa i skolan och inte känner sig hemma i den barnomsorg som erbjuds handlar det om ett misslyckande kring valfriheten och alternativen, där föräldrar och barn får spela en större roll.

Det här löses inte genom en skrivelse som läggs på riksdagens bord. Det löses inte heller på det sätt som rabblas upp i de olika politikområdena.

Det kan vara lovvärt, herr talman, att regeringen försöker sammanställa statistik om barns och ungdomars villkor i dagens Sverige. Statistiken måste då användas som ett underlag för konkreta politiska åtgärder inom respektive ansvarsområde. Annars är statistiken totalt meningslös.

Samtidigt brister regeringen något i sin realism. För innevarande år finns 7,5 miljoner kronor avsatta för att förverkliga barnkonventionen. Det rör sig om ungefär 2 kr per barn. Det mesta arbetet med förverkligandet av barnkonventionen sker för närvarande där det måste äga rum, utanför statens hägn, det vill säga ofta i kontakt mellan barn och föräldrar i deras omgivning med olika typer av frivilliga insatser och föräldrars engagemang i ideella organisationer för att stödja barn och unga.

Regeringen skriver om grundläggande principer, om att ett strategiskt arbete bedrivs för att förverkliga barns rättigheter. Det är många vackra ord. Vad menar regeringen egentligen med dessa ord? Visar regeringen respekt och delaktighet när barn och föräldrar inte tillåts att välja dagis eller skola? Budskapet är snarare tvärtom att staten ska styra detta. Att en gång per år på det här sättet summera dessa vackra ord, vad har det för betydelse för barn och unga? Den frågan bör man faktiskt ställa sig.

Frustrationen urholkar tryggheten och ökar risken för utsatthet. Känsla av trygghet är viktig för alla och särskilt viktig för barn. Tryggheten skapas inom familjen men påverkas mycket starkt av hur samhället och staten prioriterar just familjen och föräldraansvaret. I denna del är skrivelsen nästan tom på innehåll, på såväl analys som förslag. Det är förvånansvärt att den är så tom. Det kanske är en liten barnsjukdom för att vara en första skrivelse från regeringen.

Att försörja sin familj på socialbidrag är svårt. Socialbidraget som från början var tänkt att vara en tillfällig hjälp har för många blivit en permanent inkomstkälla som låser in barn och familjer i bidragsberoende och utanförskap. Låt mig läsa vad Rädde Barnen skriver i skrivelsen *Barnfattigdomen i Sverige*: Att vara fattig i Sverige innebär inte att barn svälter eller fryser. Modern fattigdom i ett samhälle som det svenska

syns inte heller på ytan, på kläder eller yttre attribut. Ekonomisk knapphet betyder att tvingas leva utan marginaler och därmed utan trygghet.

Låt mig avsluta med de här orden från Rädda Barnen och konstatera att det finns mycket att göra på respektive område. Vi hoppas att vi inom respektive utskott kan komma fram till konkreta politiska åtgärder för att förbättra barns situation och öka föräldransvaret så att man där känner ett samband snarare än att staten har ett överhängande ansvar. Där lägger vi också fortsättningsvis fram konkreta förslag från Moderaterna inom respektive utskott.

Jag yrkar bifall till det av Moderaterna framlagda förslaget.

Anf. 36 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 Barnbilaga i budgetpropositionen, punkt 2. Bakom reservationen står förutom Vänsterpartiet också Miljöpartiet. Jag saknar Centerpartiet som i socialutskottet gjorde gemensam sak med oss i Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag hoppas att Roger Tiefensee som anmält sig som talare lite senare kommer att meddela att Centerpartiet också ställer sig bakom reservationen.

Herr talman! I regeringens skrivelse 2003/04:143 lämnas en samlad översikt av regeringens insatser för barn och unga i statsbudgeten för 2004. I januari i år uttalade regeringen att man till vårriksdagen 2004 skulle lämna en skrivelse med genomgång av statsbudgeten för år 2004 ur ett barnperspektiv.

Vi förväntade oss en genomgång av statsbudgeten ur ett barnperspektiv, det vill säga en skrivelse eller bilaga som innehöll konsekvensanalyser på hur statsbudgeten påverkar barn och unga. Vad vi fick var en sammanställning av olika insatser för barn och unga. Det beskrivs som ett första steg för att tydliggöra situationen för barn och unga inom de politikområden där de berörs. Nästa steg sägs vara att göra barn och unga synliga i statsbudgeten.

Motivet att anlägga ett barnperspektiv är så mycket mer än att bara lyfta ut och särredovisa enskilda belopp ur budgeten. Både regeringen och finansutskottets majoritet anser att skrivelsen är föremål för en utveckling där bilagan är underordnad kraven på att redovisningen blir så aktuell och genomarbetad som möjligt.

Herr talman! Visserligen skriver utskottsmajoriteten: ”En vidareutveckling bör därefter ta sikte på att göra konsekvensbeskrivningar för barn och unga av olika satsningar och även nedskärningar i statsbudgeten.” Men hur länge ska vi vara tvungna att vänta på dessa konsekvensbeskrivningar?

Nästa steg säger regeringen ska handla om att göra barn och unga synliga i budgeten. Varför vill varken regeringen eller utskottsmajoriteten tala i klartext och avisera en skrivelse eller bilaga som innehåller konsekvensanalyser på hur barn och unga påverkas av förslagen i statsbudgeten? Alla förslag som kommer till riksdagen föregås av någon form av beslutsunderlag. Det som i dag generellt saknas i underlagen är konsekvensanalyser av hur förslagen påverkar barn och unga.

Det skulle underlätta för alla oss beslutsfattare om dessa konsekvensanalyser samlades i en bilaga till budgeten. Det skulle också vara till god hjälp för medborgarna när de vill följa upp och värdera politiken ur barnperspektiv.

Alla beslut i budgeten påverkar människor i samhället på olika sätt. Vi anser att det är ett för smalt perspektiv som regeringen nu har när man endast fokuserar på beslut som har direkt barnpolitisk anknytning och där det kan ses som självklart att det påverkar barn, till exempel barnbidrag och skola.

Vad vi vill peka på är att till exempel ersättningsnivåer i socialförsäkringssystemet och hur det är utformat faktiskt får konsekvenser för barn och unga. Hur bostadspolitiken är utformad och vilka områden som prioriteras i budgeten är också exempel på sådant som påverkar barns liv och livsvillkor. Om barns vårdnadshavare saknar arbete och bra bostad får också konsekvenser för barn och unga.

Herr talman! Jag vill exemplifiera barnskrivelsens tillkortakommanden.

Jag läste med stort intresse i barnskrivelsen om insatser för barn och unga i asylprocessen. Innehållet i detta avsnitt blir en sammanställning för bland annat bestämmelser som finns i utlänningslagen och antalet asylsökande barn. I avsnittet med rubriken Barnperspektivet i utlänningsmyndigheternas verksamhet reduceras perspektivet till att beskriva innehållet i regleringsbrev och att utlänningsmyndigheten i årsredovisningen ska redovisa hur barnkonventionen beaktas.

Ungefär samma struktur återfinns i de efterföljande avsnitten Utbildnings- och kvalitetsarbete inom utlänningsmyndigheterna, Rådet för migrations- och asylpolitiska barnfrågor, Insatser för ensamkommande asylsökande barn med mera och Uppföljning av asylsökande barns skolgång med mera.

När jag läser detta står regeringens redovisning i bjärt kontrast till hur de asylsökande barnens verklighet är i dag.

I utlänningslagen finns till exempel från 1997 en portalparagraf om barnets bästa: "Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet." Men hur ser det ut i praktiken?

Sedan mitten av 90-talet finns en praxis som innebär att kravet på att beakta barnets bästa inte är absolut. Hänsynen till andra viktiga intressen kan leda till att åtgärder som i och för sig inte är förenliga med barnets bästa ändå måste vidtas. Samhällets intresse att reglera invandringen är ett sådant övergripande intresse som kan vägas mot barnets intresse att få vistas i Sverige.

En avvisning eller utvisning av en familj med barn måste kunna beslutas och genomföras även om det skulle finnas omständigheter i det enskilda fallet som talar för att det varit bäst för barnet att stanna här.

Det är inte min mening att starta en debatt om barnperspektivet i asylpolitiken, men detta beskriver vikten av att ha en bilaga där man kan följa upp beslut och göra konsekvensbeskrivningar av hur barn och unga påverkas av besluten. Naturligtvis finns det en koppling till statsbudgeten.

Det som jag har tagit upp ska ses som ett försök att beskriva vad en bilaga kan innehålla. Utan konsekvensanalyser faller även ambitionen att synliggöra barn och unga i statsbudgeten platt till marken. Det blir inte bättre av att man försvarar denna ambition med att bilagan är underord-

nad kravet på att redovisningen blir så aktuell och genomarbetad som möjligt.

Avslutningsvis vill jag säga att statsbudgeten så fort som möjligt måste kompletteras med en barnbilaga där samtliga departement tydligt markerar vilka effekter olika budgetförslag kan förväntas ha på barn och unga och där regeringens barnpolitiska ambitioner tydligt framgår. Med en sådan bilaga går det inte att dröja med att fullständigt införliva barnkonventionen i svensk lag och prioritera annat i stället för att satsa på barn och unga.

Anf. 37 AGNETA GILLE (s):

Herr talman! Det är spännande att ha en debatt med finansutskottet om satsningar på barn och unga när vi nu har den här skrivelsen om regeringens insatser för barn och unga i statsbudgeten.

Mitt ursprungsyрке är ju barnskötare. Därför är det extra kul att vi har ett sådant här betänkande och får debattera den här frågan som ligger mig varmt om hjärtat.

Skrivelsen som regeringen har gjort är ett första steg i processen att lyfta fram barnperspektivet i statens olika verksamheter. Utskottet anser ju också att en djupare analys måste vidareutvecklas inför kommande budgetprocesser. Ett andra steg bör därför innefatta att tydliggöra barn och unga inom de politikområden där de berörs.

Vad som förvånar mig oerhört är Moderaternas reservation och det inlägg från talarstolen där Cecilia Widegren anklagar oss i majoriteten för att föra fel barnpolitik och för en utebliven familjepolitik.

Moderaterna anklagar oss dessutom för uteblivna satsningar på barn och unga. Jag vill passa på att kommentera det här och nu.

När vi socialdemokrater tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet satsar på höjda barnbidrag och på att införa flerbarnstillägg redan från andra barnet säger Moderaterna nej. Vem tror ni att vårt förslag gynnar? Kan det komma barnet till del, kanske?

Vi satsar på höjning av flerbarnstillägg och Moderaterna säger nej. Vem tror ni att den höjningen kommer till del?

När vi utökar föräldraförsäkringen och Moderaterna säger nej, för vem tror ni att vi gör det? Inte är det bara för att föräldrarna ska få njuta av tiden tillsammans med sitt barn. Vi gör det också för barnens skull.

När vi nu också höjer taket i föräldraförsäkringen, vem gynnar det? Moderaterna säger nej även till det förslaget.

Herr talman! Av Moderaternas budgetmotion framgår med all önskvärd tydlighet att barnfamiljerna hör till de stora förlorarna. Bland annat vill Moderaterna sänka ersättningen i föräldraförsäkringen till 75 % och samtidigt försämra sättet att räkna ut ersättningen så att den i själva verket blir ännu mindre än 75 %. Vem drabbar det?

Föräldraförsäkringen ska i Moderaternas förslag försämrans. Den ska bli kortare. Fyra månader vill Moderaterna ta bort. De öronmärkta papamånaderna försvinner. Och som om inte det räckte vill Moderaterna också avskaffa bostadsbidraget. Vem drabbas av en sådan politik?

Ni har förslag i ert budgetalternativ som jag hoppas aldrig kommer att bli verklighet i Sverige!

Jag kan inte låta bli att utifrån detta ställa några frågor till Moderaterna och till dig, Cecilia Widegren, frågor som jag hoppas att du vill svara på.

När en familjeförsörjare hamnar i arbetslöshet och omställningsförsäkringen från a-kassan träder in vill ni sänka den ersättningen till 65 %. Min fråga är: Kan det männe drabba barnen i familjen?

När en familjeförsörjare drabbas av sjukdom vill Moderaterna ha fler karensdagar och lägre ersättningsnivå, ända ned till 65 % även här. Barnen får smäll efter smäll med moderat politik. Alla förslag som Moderaterna har lagt fram inom familjepolitiken är klara försämringar för barnfamiljerna, förslag som drabbar barnen hårt.

Därför bli man förvånad när man hör Cecilia Widegrens inlägg tidigare här.

Att läsa er reservation gör mig också skrämmd över hur liten insikt ni har om er egen politik. ”Det är därför vår uppfattning att den politik som förespråkas av Moderata samlingspartiet sätter barn i fokus och stärker barnens ställning i samhället”, skriver Moderaterna – jo tack, genom att säga nej till alla förslag om att stärka familjepolitiken.

Fru talman! Barnen är det viktigaste vi har. De är vår framtid. Därför är det viktigt att barnfamiljerna har goda villkor. Många barnfamiljer har det kämpigt i dag och svårt att få det att gå ihop. Därför vill vi socialdemokrater tillsammans i majoriteten fortsätta att värna om barnen och barnfamiljerna. Vi anser också att det är angeläget att regeringen utvecklar arbetet med att integrera barnperspektivet i statsbudgeten.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 38 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Agneta Gille säger sig vara stolt över att kunna ta den här debatten som barnskötare. Jag måste säga: Var är då perspektivet om föräldraansvar och barn? Vi har nu fått ett åtta minuters anförande med kraftig kritik i ungefär sex minuter mot Moderaternas politik. Det var två minuter med kort redogörelse för Socialdemokraternas politik, och den säger du dig vara stolt över. Jag förvånas över att man inte bättre tar chansen att presentera sin egen politik. Eller kan det vara så att man inte är tillräckligt stolt över och nöjd med den?

Jag frågar mig: Vem är det som skapar välståndet? Vem är det som skapar möjligheten för oss i Sverige att ha det så bra som vi har det? Ja, det torde ju vara alla de som i dag har arbete. Tyvärr har i dag inte alla som kan ha arbete möjlighet att arbeta. Vi har drygt en miljon människor i arbetsför ålder som står utanför arbetsmarknaden och som skulle kunna vara med och skapa ett ännu bättre välstånd än det vi har i dag.

Innan man börjar tala om alla dessa bidrag som du nu i ungefär fyra och en halv minut har talat om är det kanske bra att tala om vem som skapar möjligheten till dessa.

Jag förvånas också över perspektivet att inte tala mer om föräldrarna och barnen. Hela tiden överöses vi med att en politik i Sverige ska lösa ansvaret kontra barnen. Det måste väl ändå vara föräldrarna och familjen som har det högsta ansvaret och den möjligheten.

Om den moderata budgetmotionen går igenom här i riksdagen och vi inför det extra barnbidrag som vi har föreslagit kommer en normalfamilj

med två barn att få 2 000 kr mer per månad att leva på. Vi har en politik som stimulerar till arbete, inte till att kunna leva och fortsätta att leva på bidrag. Det handlar inte bara om den korta period under vilken man har stort behov av bidrag utan om att faktiskt framöver komma tillbaka till arbete.

Jag undrar därför: Var finns föräldraansvaret i Socialdemokraternas familjepolitik? Det har hittills inte existerat här i kammaren, men jag hoppas att det kommer att existera nu efter vårt samtal.

Anf. 39 AGNETA GILLE (s) replik:

Fru talman! Det existerar i full utsträckning, Cecilia Widegren! Jag måste säga att även om jag inte är helt nöjd är jag väldigt stolt över den familjepolitik och den politik som vi i majoriteten och Socialdemokraterna står för och driver.

Vi kämpar. Vårt främsta mål är just kampen mot arbetslöshet. Det är en ständig kamp, och den kommer vi aldrig att släppa. Vi kommer alltid att hålla fast vid den.

Du säger att det jag gjorde här var att tala om bidragsberoende och att angripa Moderaterna. Jag talade om vår politik som ni sade nej till, och sedan beskrev jag er budgetmotion i nästa steg. Om du hade lyssnat hade du hört att det var ni som sade nej till alla de förslag som vi socialdemokrater har lagt fram för att stärka föräldrarnas roll. Varför tror du att vi bygger ut föräldraförsäkringen, varför tror du att vi ökar taket, varför tror du att vi ger pappamånader, om inte för att stärka föräldrarna?

Du som själv är förälder vet ju hur det är. Du säger att jag bara pratar om bidragsberoende. Ser du dig själv som bidragsberoende? Som nybliven mamma har du varit hemma och varit bidragstagare. Sist jag pratade med dig berättade du att barnets pappa just nu var hemma. Är han då bidragsberoende därför att han i ett välfärdssamhälle har en möjlighet att vara hemma med sina barn?

Nej, Cecilia Widegren, vi är väldigt långt ifrån varandra när det gäller familjepolitiken. Det är en vid avgrund oss emellan när det gäller hur man satsar på familjerna och på föräldrarna.

Anf. 40 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Jag förvånas av denna avsaknad av insikt om att föräldrarna och barnet i kombination kanske kan hitta de bästa lösningarna och att det inte är staten som kan hitta de bästa lösningarna åt föräldrarna och barnen. Det förvånar mig enormt att du som socialdemokrat inte har kommit till större insikt om att det här krävs en individuell lösning, att detta kanske inte kan lösas här i kammaren.

Det är ett kappansvar och ett överförmynderi ni statuerar. Det förvånar mig enormt att ni inte kan hitta en lösning på detta. Det är förvånansvärt. Är det meningen att vi framöver i dessa barnskrivelser också ska ha staten och myndigheternas perspektiv och inte föräldrarnas perspektiv?

Vi vet i dag att vi kan få en ännu bättre värld om fler är i arbete i Sverige. Ni säger att ni jobbar på detta. 1,2 miljoner människor i arbetsför ålder står utanför arbetsmarknaden i dag. Många av dem borde kunna ha ett arbete i Sverige, men er politik har totalt misslyckats på det området.

Om ni hade lagt kraft på detta område och också låtit föräldrar och barn hitta egna lösningar hade vi kanske sett ett bättre utfall i en sådan

här skrivelse, om individuella lösningar hade blivit flaggskeppet och inte, som i dag, någonting som ni egentligen vill sticka under stol med. Låt barn och föräldrar hitta egna lösningar! Skapa inte en statlig politik som ni tror passar alla, för det gör den inte!

Anf. 41 AGNETA GILLE (s) replik:

Fru talman! Det är väldigt många ord. Jag vet inte riktigt i vilken ända jag ska börja på de här korta minuterna.

Cecilia Widegren pratar om föräldraansvaret och kopplingen till staten. Vi har möjlighet att från statens sida här i riksdagen besluta om förmåner för föräldrar och barn så att de ska få tid tillsammans. Det hänger ihop. Det är vi som har möjlighet att ta de besluten och att avsätta pengar för att föräldrar ska få möjlighet att vara hemma med sina barn.

I ert moderata budgetförslag ligger det en förkortning med fyra månader i föräldraförsäkringen medan vi hela tiden försöker arbeta för att förlänga och lägger fram sådana förslag som skulle förlänga möjligheterna för barn och föräldrar att få vara hemma tillsammans under den första tiden. Ni motarbetar det och säger att det är statens fel att det är så. Det är helt absurt.

Som alltid är det skattesänkningar och privata lösningar som är alternativet för Moderaterna. Det är det jag säger: Vi står väldigt långt ifrån varandra när det gäller familjepolitiken – och för övrigt all politik, skulle jag vilja säga. I det som vi diskuterar just nu står vi väldigt långt ifrån varandra, alltså i frågor som rör barn och familjer.

Jag måste säga att det är spännande och kul att också få ha en sådan här debatt i finansutskottet. Det är kul att det inte alltid bara handlar om pengar och siffror utan att vi också får ha det här perspektivet på den politik som vi faktiskt också beslutar om i finansutskottet.

Anf. 42 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att Agneta Gillens anförande var ett utmärkt exempel på vad en barnbilaga ska innehålla. Här radas ju en hel del konsekvensanalyser upp av hur förslagen påverkar barn och unga. Jag håller verkligen med om vikten av att till exempel synliggöra skillnaden mellan moderat politik och den politik som majoriteten nu för när det gäller de här sakerna. Poängen i vår reservation handlar ju om att vi också ska synliggöra detta i en barnbilaga. Vi ska inte bara göra en sammanfattning av insatserna utan också en fördjupad analys. Då kan vi få bra diskussioner.

Jag skulle önska att socialministern tar intryck av det anförande som Agneta Gille höll och påskyndar arbetet för att få en barnbilaga. I finansutskottets majoritetstext står det ju att det så småningom kan bli så, men jag tycker att vi redan nu har väntat alldeles för länge och att det borde sättas mer kraft bakom detta med att få konsekvensanalyser.

Anf. 43 AGNETA GILLE (s) replik:

Fru talman! Det är helt riktigt, Siv. Vi är överens i mångt och mycket när det gäller barnfrågor, familjepolitik och sådant. Och det är ju precis vad vi säger från utskottsmajoriteten också, att det här kommer att utvecklas, att det ska förbättras. Vi ska ha ett kraftigare och kanske också bättre barnperspektiv än vad det var i det här första utkastet. Jag tror att

vi får jobba för att komma framåt, men för den sakens skull är jag inte benägen att bifalla motionen om en ren barnbilaga, utan vi ska utveckla barnperspektivet. Det är viktigt i all politik som vi driver, beslutar om och för att vi har med ett barnperspektiv. Det är helt riktigt.

Anf. 44 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är synd att inte finansutskottet tar det här tillfället i akt att sätta ytterligare press på att få en barnbilaga. Det här är ingen ny fråga. Den har diskuterats i väldigt många år. Jag har ju tillhört den gruppen som har avvaktat och väntat, men nu är även mitt tålamod slut. Jag hoppas att den här debatten kan innebära att vi får mer snabba åtgärder kring det här och att man även har tagit del av vad jag har sagt i mitt anförande.

Anf. 45 AGNETA GILLE (s) replik:

Fru talman! Det är inte så att jag ser att det är ett måste med en barnbilaga. Däremot är det ett måste att få ett barnperspektiv på de beslut som vi fattar, och det här är ett första steg. Vi fortsätter i det arbetet.

Anf. 46 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Siv Holma sade precis: Nu är även mitt tålamod slut. Det gällde om det ska vara en barnbilaga eller inte, men Siv Holmas första inlägg borde tyda på att tålamodet är slut också på ett annat område. Jag delar nämligen till stor del hennes syn när det gäller bristerna i regeringens barnpolitik. Men vore det inte mycket smartare att driva på innan budgeten läggs fram än att kräva en barnbilaga för att utvärdera vad budgeten ställer till med? Det är trots allt så att Vänsterpartiet har ett ganska stort inflytande över vilken ekonomisk politik och barnpolitik som förs i det här landet.

Vintern är på väg till Sverige. Därmed sätts det rätt stora ekonomiska stressfaktorer på många barnfamiljer i Sverige. Det handlar om att köpa nya jackor och ordentliga skor. Det saknar jag i den här skrivelsen, och jag saknar det framför allt i statsbudgeten för 2004. I valrörelsen 2002 lovade regeringen att krympa barngrupperna i förskolan. Men än i dag, denna morgon, gick det ettåringar till förskoleklasser med 25–26 andra barn. Vi ser också att andelen förskolebarn med särskilda behov ökar.

I de tre storstäderna har andelen barn som växer upp i fattiga hushåll ökat kraftigt de senaste åren. Regeringen talar om en stark svensk ekonomi, men det märks inte för dem som har det allra kärvast och som är i allra störst behov. Ungdomsarbetslösheten är fortsatt väldigt hög, och regeringens egen utredare har pratat om att väldigt många ungdomar står helt utanför samhället. Skolverket presenterade förra veckan en rapport om läget i grundskolan. Det var en väldigt dyster bild som gavs där.

Detta betänkande redovisar utskottets syn på en skrivelse om regeringens insatser för barn och unga i statsbudgeten för 2004. Det är bra att en sådan skrivelse tas fram. Vi välkomnar det. Det är bra att man tydligt och samlat redovisar de här insatserna. På det här sättet blir det också väldigt tydligt vilka brister som finns i politiken. Det blir väldigt tydligt med den här redovisningen att Sverige behöver förändring.

Fru talman! Folkpartiet har ingen egen reservation i det här ärendet. Det innebär självklart inte att vi stöder politikens innehåll, men vi tycker

att skrivelsen på ett rimligt sätt beskriver vad som sker och hur läget ser ut. När det gäller politikens innehåll har vi för statsbudgeten 2004 redovisat en hel mängd olika förslag som skulle stärka barnens situation. Också för den budget som snart behandlas, inför 2005, har vi ett antal konkreta förslag som skulle stärka barns och ungdomars situation i Sverige. Det är naturligtvis långt viktigare att man har en bra barn- och ungdomspolitik än att man har en bra skrivelse och redovisar på ett bra sätt.

Även om vi inte har reserverat oss mot det här upplägget finns det åtminstone ett område där vi tycker att det saknas en del i redovisningen. Skrivelsen ska ju ge en redovisning, en genomgång, över regeringens insatser inom olika politikområden. Men det är faktiskt en sak som man glömmer bort. Det är att staten lånar till driften. Underskottet i statsbudgeten skapar ett lånebehov för 2004 på 57 miljarder kronor. Även de kommande åren fortsätter staten att låna till driften. Om denna lånepolitik inte avbryts är det barn och barnbarn, de kommande generationerna, som ska betala tillbaka skulden. Det borde framgå i skrivelsen om insatser för barn och unga hur stor andel av statsbudgeten som faktiskt läggs över på varje barn.

Jag skulle gärna vilja fråga Agneta Gille om socialdemokraterna i utskottet anser att det är rimligt att en sådan sak inte finns med i den här skrivelsen. Varför står det inte att den statsbudget som gäller för 2004 innebär att varje barn som föds har en andel av statsskulden på 130 000 kronor? Är det inte rimligt att en sådan uppgift finns med i en redovisning av regeringens politik för barn och unga? Varför står det inte att den budget för 2005 som riksdagen inom kort ska behandla också den innebär att skulden för varje enskilt barn som föds faktiskt ökar?

Anf. 47 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Folkpartiet angriper här det jag sade om att mitt tålamod är slut.

Den politik som samarbetskonstellationen mellan s, v och mp står för tycker jag är väldigt bra, framför allt i jämförelse med vad Folkpartiet skulle kunna åstadkomma tillsammans med den borgerliga maktalliansen.

Det är helt riktigt att vi har betydelse i samarbetet, och vi får också genomslag. Kritiken som jag anförde här gällde att det saknas en barnbilaga där man så att säga gör konsekvensbeskrivningar av hur våra förslag påverkar barn och unga.

Jag är förvånad över att Folkpartiet inte har någon reservation. Om jag inte minns fel har det funnits en hel del motioner från folkpartistiska kvinnliga riksdagsledamöter där man har talat för att det behövs ett barnperspektiv och att man gör barnbilagor.

Det sägs att staten lånar till driften och att lånepolitiken skulle ha stor betydelse för att barnen i framtiden ska få en allt större lånebörda. Jag tycker att detta är intressant att ta upp. Jag tycker att vi ska ha en politik som är så att säga keynesiansk. Keynesianismen är viktig. I lågkonjunkturer ska man använda pengar för att klara av att se till att till exempel barns och ungas verklighet blir så bra som möjligt. Ekonomismen är inget självändamål för oss. Vi vill använda den ekonomiska politiken till att förbättra även när det blir sämre konjunkturer för barn och unga, vilket jag förstår inte är något viktigt för Folkpartiet.

Anf. 48 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Keynesianismen innebär att man ska låna pengar när det är dåliga tider i lågkonjunkturer. Jag tolkar detta som att Siv Holma förbereder sig för en lågkonjunktur under 2004, 2005 och 2006. Det är inte den bild som regeringen och samarbetspartierna brukar ge. Ni brukar säga att det nu har vänt, att ni nu ser till att ekonomin går bättre och att vi har en högkonjunktur.

Problemet är att denna högkonjunktur inte spiller ned till dem som har det allra största behovet. Det är fortfarande väldigt många människor, framför allt i de tre storstadsområdena, som lever i väldigt fattiga miljöer. Särskilt tydlig är skillnaden mellan barn som lever i familjer med invandrarbakgrund, som har det väldigt kärvt, och barn i andra familjer.

Siv Holma sade att hennes tålmod är slut. Det gällde i det sammanhanget just barnbilagan. Men om man lyssnade noga på hennes inledningsanförande var det faktiskt en ganska bred kanonad av kritik mot den regeringspolitik som förs och som Siv Holma och Vänsterpartiet också står bakom när det gäller situationen för barn och unga i Sverige i dag. Siv Holma tog upp förskolans problem och att det finns barn som lever i fattiga miljöer. Jag tycker att den inledningen var väldigt bra. Men jag undrar: Varför tar tålmodet inte slut när det gäller verkligheten? Varför tar tålmodet inte slut när det gäller att vidta rejäla åtgärder för att stärka dessa barn? Varför tar tålmodet slut bara när det gäller att ha en barnbilaga i statsbudgeten?

Anf. 49 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Christer Nylander säger att det var en kanonad som jag tog upp. Det var som exempel på att olika politikområden, även om de inte direkt fokuserade på till exempel barnbidrag och skolan, får konsekvenser även för barn och unga. Det tycker vi att denna barnbilaga ska innehålla.

I jämförelse med vad Folkpartiet kan åstadkomma är jag ganska förvissad om att det som vi åstadkommer i vårt samarbete är oerhört mycket bättre för barn och unga.

I mitt inlägg tog jag upp att det finns en klar skillnad mellan socialdemokratisk politik och vår politik när det gäller just asylsökande barn och asylpolitiken över huvud taget. Och i fråga om detta har vi egentligen inte något fungerande samarbete. Det är bara att beklaga, men vi får försöka göra detta så bra som möjligt. Jag tror tyvärr inte att Folkpartiet i en eventuell kommande regeringskonstellation med Moderaterna, som i dessa frågor är överens med Socialdemokraterna, kommer att ha några större framgångar.

Det kan tyckas vara lätt att kritisera Vänsterpartiet och vårt sätt att samarbeta, men jag tror att ni har åtskilliga problem själva när det gäller just detta politiska område.

Det handlar också om att man i en barnbilaga ska kunna beskriva och redogöra för vilka konsekvenser den ekonomiska politik som vi för får. Det är också oerhört viktigt för medborgarna att kunna värdera de olika insatserna och se vilka konsekvenser de får, till exempel en folklpartistisk politik jämfört med den politik som Vänsterpartiet står för.

Anf. 50 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Jag lägger märke till att både Agneta Gille och Siv Holma lägger väldigt stor vikt vid den politik som en ny regering skulle föra. Jag förstår det intresset för en ny regering, och jag tror att det intresset finns bland väldigt många andra också. Låt oss ta den debatten 2007 när det är dags att stå här och utvärdera den nya regeringens politik för barn och unga. Jag tror att det kan bli en väldigt trevlig debatt.

Jag vill också passa på att svara på en fråga som Siv Holma ställde i sitt första inlägg om barnbilagan. Det är inte bara ett antal kvinnliga folkpartistiska ledamöter som har krävt detta utan det har även manliga gjort. Det fungerar så i vårt parti.

Det känns lite ovant att säga, men den här gången hoppas vi på regeringen. Vi tror att denna skrivelse har en möjlighet att utvecklas i en riktning som vi tycker är bra och som kan fungera.

Sedan tycker jag att det är bekymmersamt att Siv Holma i en tid då vi har högkonjunktur, då regeringen och Vänsterpartiet i alla andra sammanhang säger att det går bra för Sverige, tycker att det är rimligt att staten ska låna pengar och skapa nya skulder för barn och barnbarn och att man inte heller tycker att detta ska redovisas i en konsekvensbedömning av vilken ekonomisk politik som förs. Jag tycker att det är fullt rimligt att det också ska ingå, därför att om man till och med i en högkonjunktur skjuter över skulder till barnen, då är det en riktigt dålig politik för barn.

Anf. 51 AGNETA GILLE (s) replik:

Fru talman! Som svar på Christer Nylanders fråga tidigare ska jag än en gång säga att vi är stolta men inte nöjda. Det är ändå så, Christer, att din förmåga att förstå de statliga finanserna har i finansutskottet bedömts som väldigt god. Och du har väl också insett att det är ett överskott i de offentliga finanserna. Jag tror därför inte att det är några större bekymmer. Om man tittar bakåt kan man se att det var bekymmer. Du talar om att låna och lägga skulden på barnen. Det var precis vad som hände under 90-talet att vi fick en väldigt svår situation som drabbade barnen.

I dag är det en lågkonjunktur på arbetsmarknaden. Och vi sätter fokus på åtgärderna mot arbetslösheten. Det är det första steget för oss socialdemokrater. Det har vi alltid gjort och kommer att göra det i fortsättningen. Vi ska bekämpa arbetslösheten till varje pris. Och det kommer i längden att gynna barn och unga.

Däremot måste jag ställa en fråga till Christer när det gäller den regeringsallians som ni håller på att sy ihop. Då ska du arbeta tillsammans med Moderaterna som har en barnfientlig politik. Hur ska du få det att gå ihop? Och jag är glad att du var här och lyssnade på den debatt som Cecilia Widegren och jag hade. Moderaterna säger nej till alla de förbättringar av familjepolitiken som vi har föreslagit. Och du hörde vilka förslag som de har och som Cecilia Widegren inte förnekade. Dem ska du samarbeta med, Christer. Hur ska du reda ut det med den barnfientliga politik som Moderaterna står för?

Anf. 52 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Detta handlar om att utvärdera regeringens barn- och ungdomspolitik för innevarande år. Låt oss utvärdera den borgerliga

regeringens barn- och ungdomspolitik 2007 när vi har haft makten i ett år och lagt fram en statsbudget.

Menar Agneta Gille att vi ska låna av pensionssystemet? Ska dagens barn betala med framtida pensioner för att finansiera att staten lånar pengar i en högkonjunktur? Är det detta som Agneta Gille menar? Jag förstår inte detta riktigt. Överskottet i de offentliga finanserna finns ju i pensionssystemet, och stora delar av det är grundlagsskyddat. Det är ingenting som man kan använda för att kommande generationer ska betala av på gamla skulder som staten har dragit på sig under högkonjunktur.

Inte nog med att man vill se framåt och kritisera en kommande regering 2007, utan man vill också som vanligt gå tillbaka till 1994. Men då kan jag berätta för Agneta Gille att på detta område har de senaste tio åren inte varit särskilt framgångsrika. Förskolan har i dag större barngrupper än 1994. Personalen är mindre i fråga om antalet personer per barn i förskolan än 1994. Det har skett en kraftig ökning av andelen barn som bor i fattiga familjer sedan 1994. Och det finns lika många utanför arbetsmarknaden nu som 1994.

Ta ansvar för den statsbudget ni själva lägger för i år, tio år senare, och framför allt för den statsbudget ni lägger för år 2005, för där behövs en hel del verksamhet! Vi ska gärna se till att det blir utvärderat också nästa gång.

Anf. 53 AGNETA GILLE (s) replik:

Fru talman! Det är anmärkningsvärt att höra att man inte ens vill svara på frågan om synen på den barnfientliga politiken, men låt oss ta det vid ett senare tillfälle. Vi återkommer ju i en debatt även nästa vecka. Då gäller det hela statsbudgeten, så kanske får jag då svar på mina funderingar i det avseendet.

Sedan gäller det låneskulden. Ja, om vi skulle titta på låneskulden för ett barn åren 1991–1993 och fram till i dag. Jag har inte de siffrorna framför mig, men jag kan inte tänka mig att det är så mycket försämringar. Åren 1991–1993 lånades kolossala belopp upp, något som vi sedan har fått jobba med för att nå dit där vi i dag är.

Den period då ni satt vid makten är en oerhört viktig del att jämföra med. Det är ju det som vi har att jämföra med när vi ska se vilken politik som ni från den borgerliga alliansen ska föra. Det är alltså åren 1991–1993 som vi nu får jämföra med. Vi får också titta på de budgetmotioner som nu föreligger. Sedan kan vi se vad som händer med statsbudgeten. Det finns alltså mycket att svara på också utifrån de delarna, Christer!

Anf. 54 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Jag förstår inte varför Socialdemokraterna är så fixerade vid Moderaternas barnpolitik. Man skulle lika gärna kunna ha en politik om Folkpartiets barnpolitik. Varför tar ni inte den?

Nej, låt oss i stället se vad det är för politik som den här regeringen för innan en utvärdering görs! Jag tycker att det är ganska rimligt att nu utvärdera den barnpolitik som regeringen för år 2004. Åren 2007, 2008, 2009 och så vidare kan vi utvärdera den politik som en ny borgerlig regering för. Jag tycker att det är rimligare att utvärdera i efterhand i stället för att på förhand göra det.

Siv Holma sade tidigare att hon vill ha keynesiansk politik – hon vill låna pengar till statsbudgeten när det är lågkonjunktur. Det var väl ganska mycket lågkonjunktur åren 1991–1994. Var det då inte rimligt att låna pengar?

Problemet är att man nu när vi har en högkonjunktur och vi haft flera år av en ganska bra konjunktur – i andra sammanhang säger ju regeringen att allting går bra för Sverige – lånar pengar till statsbudgeten, går med underskott och ser till att skjuta ytterligare skulder på framtiden. Vad innebär det den dagen konjunkturen vänder – åren 2008–2009 när vi återigen får en sämre konjunktur – och vi då går in med redan i en högkonjunktur lånade pengar? Det ser riktigt illa ut.

Grundfrågan är det tekniska: Varför vill man inte redovisa detta i skrivelsen om vilka insatser regeringen gör för barn? Det här området måste ju rimligen vara ett ganska viktigt område att redovisa, inte dölja.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

8 § Lag om avtal mellan Sveriges Exportråd och Taipeis delegation i Sverige beträffande skatter på inkomst

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2004/05:SkU8

Lag om avtal mellan Sveriges Exportråd och Taipeis delegation i Sverige beträffande skatter på inkomst (prop. 2004/05:12).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

9 § Reformeringen av tingsrättsorganisationen

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU6

Reformeringen av tingsrättsorganisationen (prop. 2004/05:1 delvis och skr. 2003/04:153).

Anf. 55 MARGARETA SANDGREN (s):

Fru talman! I det här betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2003/04:153 *Reformeringen av tingsrättsorganisationen*. Skrivelsen innehåller en redogörelse för det pågående och det planerade arbetet med att förändra tingsrätternas yttre organisation. En handlingsplan för reformarbetet har behandlats av riksdagen år 2000. Utgångspunkterna för det reformarbetet framgår av det här betänkandet.

I betänkandet behandlar utskottet även planerade förändringar i den yttre tingsrättsorganisationen som regeringen redogör för i årets budgetproposition. Utskottet behandlar också ett antal motioner som väckts med anledning av skrivelsen samt motioner som väckts under den allmänna motionstiden i år och som rör tingsrättsorganisationen.

Prot. 2004/05:26
10 november

*Regeringens insatser
för barn och unga
i statsbudgeten
för år 2004*

*Reformeringen
av tingsrätts-
organisationen*

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna, lämnar propositionen i denna del utan erinran och avslår samtliga motioner.

Härmed överlämnar jag debatten till deltagarna.

Anf. 56 JEPPE JOHNSSON (m):

Fru talman! Rättsväsendet i Sverige har under de senaste tio åren av socialdemokratiskt regeringsinnehav levt under knapphetens stjärna. En stor del av engagemanget har gått åt för att klara budgeten och den dagliga verksamheten. Man har tvingats utnyttja anslagskrediterna till, och över, bristningsgränsen.

Detta gäller alla delar av rättskedjan, även domstolarna. Vi moderater har aldrig accepterat de besparingar som gjorts inom domstolsväsendet under de senaste tio åren. Att först bestämma sig för att göra stora besparingar på domstolarna och sedan i efterhand ta reda på om och hur dessa besparingar ska genomföras är, och har varit, fel väg att gå.

Fru talman! Det är visserligen inte budgeten vi i dag behandlar, men domstolar och rättsskipning kostar pengar. Domstolar som kan avgöra mål rättssäkert och i rimlig tid är nödvändiga i en rättsstat. Därför föreslår vi också i årets budget att domstolsväsendet får ytterligare 200 miljoner kronor för kommande år, år 2005.

Fru talman! Det här betänkandet har titeln *Reformeringen av tingsrättsorganisationen*. Ordet "reform" betyder förändring och då med undermeningen förändring till det bättre.

För vem är regeringens och utskottsmajoritetens nedläggningar av tingsrätter en förändring till det bättre?

Är det för den enskilda människan som söker sin rätt?

Här är väntetid och balanser möjligen ett större problem än det fysiska avståndet till tingsrätten eller länsrätten. Det är inte rimligt att människor tvingas vänta i två, tre eller fyra år för att få en tvist löst i första instans, men det är ganska vanligt ute i det verkliga Sverige.

Ett fungerande rättsväsende ska inom rimliga tider kunna slita och avgöra tvister och inom rimliga tider kunna genomföra rättegångar och ge brottsoffren den upprättelse som de verkligen förtjänar. Det är trots allt bara ca 15 % av de anmälda brotten som leder till åtal, så det är *inte* en stor majoritet av brottsoffren som kan få denna upprättelse.

Är det för de människor som fortfarande ställer upp och vittnar i tingsrätterna som utskottsmajoritetens tingsrättsnedläggningar är till det bättre?

Ja, landet ser mycket olika ut i olika delar. Alla måste garanteras ett rimligt avstånd till närmaste domstol. Avstånd upplevs mycket olika av medborgare beroende på var man är bosatt. Detta gäller målsägare, nämndemän och vittnen men naturligtvis också de tilltalade eller människor som av olika anledningar söker sin rätt.

Enligt vår uppfattning finns risken att medborgarnas benägenhet och vilja att ställa upp som vittnen minskar om de måste fara långa vägar för att lämna sina vittnesmål. Jag kan tänka mig att den som vittnat i ett misshandelsmål och som åkt tio mil till närmaste tingsrätt och kanske suttit där hela dagen för att sedan komma in och vittna under några minuter nästa gång han eller hon ser en misshandel på samma nöjesställe inte tittar. Man kan titta bort eller i alla fall inte "se någonting". Det är ju inte

heller så enkelt att vittna. Vittnen känner sig ofta hotade, så det finns mycket att göra i tingsrätterna.

Tio mil kan i en del av landet upplevas som ett mycket långt avstånd, medan samma väg i en annan del av vårt avlånga land är ”normalt” reseavstånd till arbete, nöjen, inköp eller vad det nu kan vara. Landet ser alltså olika ut i olika delar, och den faktiska upplevelsen av hur långt det är varierar väldigt mycket.

Fru talman! Är det för nämndemännen, som får åka allt längre och för en mycket liten ersättning göra en viktig samhällsinsats, som utskottsmajoritetens tingsrättsnedläggningar är till det bättre?

Fru talman! Nämndemännen fyller en viktig funktion i våra domstolar. Ersättningen till nämndemännen har inte höjts på 15 år. Vill utskottsmajoriteten ha nämndemän även i fortsättningen måste ersättningen höjas. Risken är redan i dag uppenbar att bara de nämndemän som bor allra närmast en tingsrätt kallas till förhandlingarna – detta inte minst för att minska kostnaderna för resor. Det här är redan i dag verklighet när det gäller hovrätten. Jag kan vittna från vår hovrätt i södra Sverige, Hovrätten över Skåne och Blekinge. Under ett år förekom det vid bara ett enda tillfälle att man kallade nämndemän från Blekinge.

Man kallade inte nämndemän från norra eller västra Skåne utan från närområdet till Malmö därför att domstolarna är tvingade att spara pengar. Det är inga stora pengar man sparar på detta, men varje slant är nödvändig när man lever under knapphetens stjärna. Jag vill inte se motsvarande utveckling inom tingsrätterna, för nämndemannainstitutionen är en mycket viktig del av det svenska rättsväsendet.

Fru talman! Enligt detta betänkande ska det finnas tingsrätter i detta land med bibehållen tillgänglighet. Tidigare använde man sig av uttrycket ”ett rimligt avstånd”. Vi har under alla dessa år som regeringen så att säga har reformerat tingsrätterna – det vill säga lagt ned de mindre – ansett att en reform av det här slaget kräver en riktig helhetssyn. Regeringen och utskottsmajoriteten hävdar att det finns ett sådant perspektiv. Här har vi hela tiden varit oense, och så är det även i dag. Det finns en total samsyn i oppositionen, och vi inom den borgerliga alliansen står gemensamt bakom reservation 2 under punkt 2. Det handlar om en samsyn om helhetssyn först och reform sedan. Jag yrkar därför, fru talman, bifall till reservation 2.

Jag upprepar våra krav, även om det snart är för sent. Regeringen och stödpartierna har snart betat av hela Sverige och lagt ned i stort sett varje mindre tingsrätt. Det är inget orimligt krav att kräva en helhetssyn på domstolarna och hela rättsväsendet. Men den så kallade reformeringen av tingsrätterna får inte heller bli ett sätt att spara pengar. Ett fungerande domstolsväsende måste få lov att kosta. Effektiviteten kan i det här fallet inte bara mätas i ekonomiska termer. Tingsrättsorganisationen måste vara tillgänglig för vanliga människor och inte bara för dem som arbetar på tingsrätten.

Fru talman! Vår uppfattning är att regeringen steg för steg, län för län, har lagt ned de mindre tingsrätterna utan att ha presenterat den övergripande helhetssyn som vi från den borgerliga alliansen har krävt under alla dessa nedläggningsår. Efter år av sammanslagningar och besparingar vill jag avsluta med en berättigad fråga:

Fru talman! Är domstolarna till för folket eller för Domstolsverket?

Anf. 57 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Det är angeläget med förändringar inom domstolsväsendet. Vi i Folkpartiet är definitivt inte emot förändringar. Förändringar behövs beträffande både den yttre organisationen och den inre. Men man kan fråga sig om det som både regeringen och Domstolsverket uppenbarligen tycker är riktigt, det vill säga att lägga tyngdpunkten på att ändra den yttre organisationen. För vår del menar vi att tyngdpunkten borde ligga på den inre organisationen och det inre arbetet i domstolarna. Det som är viktigast för ett rättssamhälle är att öka rättssäkerheten och effektiviteten i den dömande verksamheten.

Regeringen har uppställt verksamhetsmål för bland andra tingsrätterna. Man har också gjort mätningar på hur verksamhetsmålen uppfylls. Det är då alldeles uppenbart att mindre tingsrätter uppfyller verksamhetsmålen mycket bättre än de allra största tingsrätterna. De som har sämst resultat när man mäter verksamhetsmålen är faktiskt tingsrätterna i Malmö, Göteborg och Stockholm.

I ett läge när måltillströmningen, balanserna och arbetet ökar i domstolarna driver alltså regeringen och Domstolsverket förändringar av den yttre organisationen som tar mycket arbetskraft från den dömande verksamheten. Det tycker jag att man borde ha observerat för länge sedan. Man borde ha följt våra rekommendationer om att göra ett stopp beträffande det yttre förändringsarbetet. Det viktigaste är, som jag sade tidigare, att få den dömande verksamheten att flyta snabbt, effektivt och rättssäkert.

I Sverige är vi kända för att ha ett bra utredningsväsende och driva objektiva utredningar som ligger till grund för ny lagstiftning. I det här fallet har man gjort på ett helt annat sätt. Man har låtit Domstolsverket skissa på hur det skulle se ut i framtiden enligt egna idéer, och sedan ger man Domstolsverket i uppdrag att driva utredningar som uppenbarligen är till för att man ska bekräfta vad man redan har bestämt i sina första tankar. Man bedriver utredningarna på ett mycket märkligt, summariskt sätt och kommer naturligtvis hela tiden till det resultat som man har ställt upp och önskat sig från början. Många domstolar och domstolsanställda har vittnat för mig och andra om hur summariskt arbetet har gått till. Det hade varit mycket bättre om man kunde ha gjort på något annat sätt, och gärna då det traditionella utredningssättet.

För några år sedan gjordes en utvärdering av de första sammanläggningarna av tingsrätterna i Sverige, det vill säga de som gjordes 1999–2001. Den utredningen, som vi alla som deltar i debatten känner väl till, sade rätt klart och tydligt att man inte hade fått några effekter alls beträffande specialisering och rekryteringsunderlag. Man kunde inte heller egentligen se några effekter beträffande beredningsorganisationen och kompetensutvecklingen. Beträffande tillgängligheten sade utredningen att man kunde tala om en bibehållen sådan. Men då ska man observera att dessa sammanläggningar var sammanläggningar på orter där de geografiska avstånden var ganska begränsade.

Slutresultatet av utredningen var att arbetet med att slå ihop och skapa större domstolar bör fortsätta, även om det mål som regeringen ställt upp endast delvis uppnåts.

Vad som är intressant att se nu när det kommer ytterligare förslag om sammanläggningar är huruvida målen har uppfyllts bättre under de sen-

aste två åren. Det kanske vi får höra om här senare från regeringens företrädare.

Vad jag förstår, och om jag har räknat rätt, har 43 tingsrätter lagts ned sedan 1999. Jag kan möjligen ha räknat fel på någon. Det är i stort sett en halvering som redan nu har gjorts. Då inräknar jag de förslag som ligger på riksdagens bord just nu. Det är en mycket kraftig minskning. Man kan fråga sig varför regeringen inte har ställt frågan om varför motståndet på den borgerliga sidan är så starkt till att göra de här förändringarna. Det är klart att regeringen har ställt frågan till sig själv, men den har uppenbarligen besvarat den med att det är tillräckligt att riksdagens nuvarande majoritet ställer sig bakom detta.

Det är centralt med ett domstolsväsende, och regeringen borde ha sökt lite bredare överenskommelser beträffande det framtida domstolsväsendet. Det hade funnits en alldeles utmärkt möjlighet att göra det genom att sätta ett tillfälligt stopp för sammanläggningarna och acceptera vårt förslag från den borgerliga oppositionen om att man skulle tillsätta en utvärdering av vad som har hänt och en utredning om hur man egentligen vill ha det långsiktigt med domstolsväsendet. En parlamentarisk utredning hade varit det rätta instrumentet. Det är också det som vi söker och som vi har talat om i stort sett i varje debatt hittills beträffande tingsrätterna.

Fru talman! Jag gör som Jeppe Johnsson; jag yrkar bifall till reservation 2.
(Applåder)

Anf. 58 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman! Övriga ledamöter i kammaren, även de som är frånvarande, och alla åhörare! Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas reservation 2 under punkt 2.

Ett rättssamhälle kräver fungerande domstolar vilkas uppgift är att handlägga mål och ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att avkunna domar i rimlig tid. Det är utgångspunkten. Det är så vi vill ha det. Vi menar att den fungerande tingsrättsorganisation som vi nu har riskerar att raseras av Socialdemokraternas överdrivna reformiver.

Den omorganisation som har skett hitintills av Sveriges tingsrätter har inneburit att antalet tingsrätter kraftigt har minskat – det beror lite på vilket tidsperspektiv man har. Mellan 2000 och årsskiftet 2003/04 minskade antalet tingsrätter med ca 20 stycken, från 93 till 72, och sedan har det fortsatt. Fler tingsrätter ska läggas ned, hur många vet vi inte men det verkar sannolikt att det kommer att ske en halvering.

Vi kristdemokrater utesluter verkligen inte en förändring av tingsrättsorganisationen. Vi motsätter oss inte en specialisering, och vi är beredda att möta de krav som samhällsutvecklingen medför. Men – och det är det viktigaste i det här sammanhanget – en förändring kan inte göras utan ett helhetsperspektiv.

Vad vi kristdemokrater vill ha är en domstolsorganisation som är livaktig, kompetent och dessutom lokalt förankrad. Om någonsin regionala aspekter har betydelse gäller det rättsväsendet, fru talman.

Då uppstår frågan: Varför vill Socialdemokraterna lägga ned tingsrätter? Det har varit många olika bud om och grunder för det. Det har sagts att det är av ekonomiska och kvalitetsmässiga skäl, och på senare tid har

det pekats på att utvecklingen går snabbt, att det sker en ökad internationalisering och att det finns ett inslag av EG-rätten.

Som jag ser det verkar skälet till nedläggningarna vara att det finns en politisk ovilja hos Socialdemokraterna att behålla mindre och medelstora tingsrätter. Det har redan sagts här att det inte finns någonting hitintills som har påvisat att alla mindre domstolars verksamhet håller sämre kvalitet än de större, även om Thomas Bodström gärna talar om de mindre tingsrätternas sårbarhet.

Jag påstår också att det är en villfarelse att den marginella ökningen av ett antal domare vid en sammanslagning medför att man uppnår en högre grad av specialisering vid tingsrätterna. Ingen har hitintills heller kunna påvisa vilka ekonomiska fördelar som regeringens nedläggningshysteri kommer att medföra.

Jag tycker att det är förvånande att regeringen med hjälp av stödpartierna har drivit på en reform vars konsekvenser nu och i framtiden ingen har möjlighet att i dagsläget beräkna.

Vad som däremot står klart är att rättsväsendet på den lokala nivån i stor utsträckning försvinner. Jag vill påstå att om nedläggningarna fortskrider i den takt som hitintills utan att man gör någon riktig analys är risken stor för att rättssäkerheten kommer att hotas.

Det är av flera skäl viktigt med rimliga avstånd till domstolarna. Tilltalade och vittnen måste kunna ta sig dit, och det måste finnas hygglig bas för nämndemännens förankring i den lokala domstolen. Det är uppenbart att tingsrätterna utgör en viktig del för orten i fråga, dess självbild och identitet och för att bevara förtroendet för rättsväsendet.

Advokater kommer att flytta till de orter där tingsställena finns kvar, vilket förhindrar ett livaktigt rättsväsende på de orter där domstolarna inte finns kvar.

Jag tänkte gå igenom den utvärdering som har genomförts, men det har redan gjorts av Folkpartiets representant. Man konstaterar alltså att så här långt påvisas inte några vinster vare sig när det gäller kvalitet, rekrytering, specialisering eller någonting annat. Ändå studsar man vidare.

Det är viktigt att det görs en utredning om konsekvenserna för rättsväsendet. Man bör ha en helhetssyn och upprätta en heltäckande plan för landet.

Vi kristdemokrater vill att all fortsatt omorganisation inom domstolsväsendet ska avbrytas till dess att ytterligare konsekvensanalyser görs av de hittills genomförda nedläggningarna. Innan en sådan utvärdering har gjorts måste tingsrättsnedläggningarna omedelbart stoppas och avstanna. Först därefter kan man ta upp frågan, när det finns en analys av resultatet.

Som jag inledningsvis sade yrkar jag bifall till reservation 2 som företräds av hela alliansen.

Anf. 59 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! 2001 var det Sölvesborgs, Ronnebys, Karlshamns, Hallsbergs, Motalas, Mjölby, Västerås, Salas, Köpings, Ludvikas, Hedemoras, Leksands, Falköpings, Ängelholms, Klippans och Simrishamns tingsrätter som lades ned.

2002 var det Bodens, Piteås, Härnösands, Sollefteås, Örnsköldsviks, Eslövs och Landskronas tingsrätter som lades ned.

2003 var det Svegs, Sandvikens, Kristinehamns, Sunnes, Arvikas, Oskarshamns, Västerviks, Strömstads, Trollhättans, Handens och Södra Roslags tingsrätter som lades ned.

I en interpellationsdebatt i januari i år förutspådde jag att Hässleholms, Ystads, Trelleborgs och Varbergs tingsrätter stod i tur på listan. Hittills har jag haft rätt beträffande Trelleborgs, Mölndals, Stenungsunds, Bollnäs, Enköpings, Tierps, Ljungbys, Värnamos och Lindesbergs tingsrätter. Det är de nio tingsrätter som majoriteten bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister nu anser ska offras i de centraliseringssträvanden som regeringen har stakat ut. Övriga tingsrätter väntar fortfarande på sin slakt. Stämningen bland personalen blir allt sämre.

Thomas Bodström blev justitieminister år 2000. Med hjälp av åtskilliga olika regeringsbeslut har han på fem år snart lyckats att lägga ned två tredjedelar av landets alla tingsrätter, åtminstone om han fortsätter i samma takt och fattar de beslut som Domstolsverket har föreslagit. Två tredjedelar av landets alla tingsrätter har lagts ned utan att vi har fattat något beslut om denna totala omställning av tingsrätterna.

Vi har debatterat dessa frågor gång efter gång. Ändå får vi aldrig något svar av regeringen och justitieministern på frågan vad man vill med den framtida tingsrättsorganisationen. Ledordet just nu tycks vara specialisering. Men sanningen är ju den att det inte blir någon specialisering. Till exempel ska två tredjedelar av målen i Trelleborg flyttas till tingsrätten i Ystad. För att kunna nå den specialisering som regeringen talar om krävs det mycket större tingsrätter, kanske av Stockholms, Göteborgs och Malmös storlek. Men dit tror jag inte ens att regeringen och Socialdemokraterna är på väg.

Även Riksrevisionsverket har tittat på detta, och man har i sin granskning kommit fram till att sammanslagningarna inte räcker för att det ska bli en specialisering. Det vore intressant att höra Göran Norlander svara på frågan: Är det tingsrätter av Stockholms, Göteborgs och Malmös storlek som vi ska ha i framtiden? Då kanske det inte ens ska vara en tingsrätt i varje län.

Nästa fråga som vi måste ställa oss är om specificering enbart är av godo. I den utredning som gjorts, SOU 2003:5 *Förändringar i tingsrättsorganisationen*, som regeringen stöder sig på och använder som argument i alla möjliga sammanhang, framhäver många tingsrätter och domare styrkan i att ha domare som behärskar alla mål, det vill säga generalister snarare än specialister.

Fru talman! Centerpartiet har tre reservationer till detta betänkande.

Den första handlar om att det borde vara riksdagen som beslutar om domkretsindelningen och inte regeringen. Detta yrkande har vi haft gång på gång, men det är uppenbart att Socialdemokraterna tycker att det är bättre att regeringen fattar beslut i frågan än vi som är förtroendevalda, vi som är direktvalda av folket. Detsamma tyckte ju Socialdemokraterna i fråga om försvaret, men den gången fick regeringen lyckligtvis bakläxa och fick dra tillbaka sin proposition. Detsamma borde gälla i frågan om tingsrättsorganisationen.

Centerpartiets andra reservation, som jag också vill yrka bifall till, det vill säga reservation 2 punkt 2, innebär ett stopp för nedläggning och sammanslagning av tingsrätter. Vi menar, återigen ska jag säga, att det

behövs en helhetssyn och en långsiktig plan för den framtida tingsrättsorganisationen.

Regeringen väljer att lägga ned tingsrätt efter tingsrätt i län efter län för att slippa ta ett helhetsansvar för den mycket radikala ståndpunkten att två tredjedelar av landets tingsrätter ska bort. Det är klart att i vissa delar av landet har den interna kritiken blivit för svår att hantera, och det skulle så klart bli ännu svårare om man tog ett helhetsgrepp om tingsrättsorganisationen.

Vi ser nu att regeringen har fått ge sig i några fall, till exempel vad gäller Alingsås och Varberg, där Domstolsverket föreslog att nedläggning skulle ske men där regeringen nu har ändrat sig, vilket vi givetvis tycker är positivt. Det är ju ett litet steg åtminstone.

Frågan som Göran Norlander också kan få svara på är varför man har nått olika slutsatser vad gäller tingsrätterna i Alingsås och Varberg gentemot till exempel Trelleborgs tingsrätt i södra Skåne, som jag kommer från. Vad är skillnaden? Kan det vara att den interna kritiken blev för hård i vissa delar av Sverige?

Centerpartiets tredje reservation gäller samordningen mellan allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar. Här har hänt en del positiva saker, men det finns mer att göra för att spara pengar framför allt. Därför har vi en reservation även i denna fråga.

Fru talman! Jag har fått mängder av brev och skrivelser, och det har också de andra som sitter i justitieutskottet fått. Det är kommuner och organisationer som protesterar mot tingsrättsnedläggningarna, men Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet nonchalerar det. Det är häpnadsväckande. Eniga kommunstyrelser i till exempel Trelleborg och Värnamo körs över utan att de argument som de har i sina skrivelser och brev egentligen besvaras. Tydligt behövs det en ny regering för att Socialdemokraterna i till exempel Trelleborg och Värnamo ska få någon som lyssnar och inte enbart följer den utstakade centraliseringsvägen.

Anf. 60 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! Som tidigare sagts behandlar vi justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU6. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Fru talman! Det är av stor vikt att vi har ett domstolväsende som är anpassat efter medborgarnas behov. Medborgarna har rätt att ställa krav på snabbhet och kvalitet på domstolväsendet. Det är därför viktigt att vi har tillräckligt stora domstolar som har underlag för att bedriva verksamhet på ett rättssäkert sätt.

På många håll är domstolarna för små för att bedriva en effektiv verksamhet. Det är också viktigt att domstolarna har en personal som är tillräckligt stor för att ej vara för sårbar vid till exempel sjukdomar. Renodling av verksamheten gör att den dömande verksamheten blir kvalitetshöjande. En större domstol ges också möjlighet till specialisering och en bättre beredningsorganisation. Framför allt blir den mindre sårbar vid ledigheter och sjukdom, som jag sade tidigare.

De flesta av oss besöker inte en domstol vanligtvis, men det är av största vikt att vi har ett acceptabelt avstånd till de orter där den dömande verksamheten bedrivs.

Jeppé Johnsson tog i sitt anförande upp att rättsväsendet levt under knapphetens stjärna. Det kan jag delvis hålla med om, eftersom vi har haft ett ansträngt ekonomiskt läge totalt i landet och vi ska hålla våra utgiftsramar. Den saken är klar. Men skälen för att lägga samman olika domstolar har inte varit ekonomiska, utan de har varit, och är, att få en bättre organisation och därmed en bättre rättssäkerhet för den enskilde medborgaren. Jeppé frågade: Förändring till det bättre för vem? Syftet är helt enkelt att det ska bli en bättre rättskipning för medborgarna.

Jeppé tog också upp avstånden, och där delar jag hans uppfattning. På den ort som han kommer från uppfattas en mil som betydligt längre än på den ort som jag kommer från, så det är väldigt olika syn på det. Den bedömning som har gjorts är att med de förändringar som har genomförts i övriga delar av landet har tillgängligheten kunnat bibehållas.

Jan Ertsborn, jag noterade att du inledde med att säga att i princip är Folkpartiet inte emot förändringar. Det hälsar jag med tillfredsställelse. Du ser även att det finns anledning att göra förändringar. Men sedan sade du att du tycker att man i stället för att ägna sig åt den yttre organisationen borde ägna sig åt den inre organisationen. Jag kan tala om, fast det inte hör till ärendet, att det pågår ett arbete i Regeringskansliet för att kunna förändra och förenkla rättsprocessen och göra den mer effektiv.

Uppfattningen att en domstol inte heller får vara för stor delar jag. Det senaste exemplet är den uppdelning av Stockholms tingsrätt i flera som har gjorts.

Vidare sade Jan Ertsborn att en utredning borde göras. Då vill jag påpeka för er som är nya den här mandatperioden att det tillsattes en utredning för ett antal år sedan, i mitten av 90-talet. Den kunde inte komma överens om och lägga fram något förslag, utan den kapsejsade helt enkelt. Därför blev det den modell som nu gäller.

Jan Ertsborn och jag satt sedan i samma utvärderingsgrupp. Det som framkom vid utvärderingen var bland annat att den gjordes för tidigt, att det var för tidigt att dra några slutsatser om det hade blivit bättre beredningsorganisation, effektivitet, och så vidare. Men man tog också hänsyn till den kritik som riktades mot att kansliorter inrättades med en gemensam lagman för flera orter. Man tyckte inte att det var särskilt lyckat. Det har man tagit hänsyn till nu, så det inrättas inga kansliorter längre. Därför tycker jag nog att man i stort har följt den utvärdering som gjordes.

Du sade också att man kan ställa sig frågan varför oppositionen är emot detta. Ja, den frågan har jag ställt mig, och jag har också svaret. Oppositionens uppgift är att granska och syna de förslag som regering och riksdagsmajoritet lägger fram. Det är er uppgift, men det är samtidigt oppositionens uppgift att kritiskt granska och komma med motförslag. Ni har inga motförslag. Det enda förslag ni har är att vi ska sätta stopp och inte göra några förändringar. Det tycker jag inte är seriöst. Jag ställer därför en direkt fråga till er i alliansen som kräver detta stopp: Vilka alternativ har ni då?

Peter Althin, jag noterade att vi egentligen har samma uppfattning, eftersom jag kan läsa vissa saker mellan raderna. Men eftersom du är advokat vill jag fråga dig: Är det att befara att advokater flyttar från orten om en tingsrätt där läggs ned? Sysslar advokater enbart med de frågor som kommer upp i domstolar? Har man inte en betydligt bredare verk-

samhet inom sina byråer, så att det finns ett behov av advokater även om tingsrätten på en ort läggs ned?

Johan Linander, till sist, när jag satt i min bänk och lyssnade på dig gick mina tankar till väderleksrapporten på radion. Det enda som saknades var uppgifter om temperaturer, men du räknade i stort sett upp samtliga orter i landet.

Jag vet inte vart du vill komma med det. Du måste precisera dig.

Jag kan också trösta er med att det under innevarande mandatperiod inte kommer att komma några ytterligare förslag till förändringar av tingsrätterna. Där har vi lyssnat på justitieutskottets ordförande som i en tidningsartikel den 4 november har lovat att ingen förändring ska ske av tingsrätter före valet. Det följer vi.

Till sist, fru talman, är det självklart att vi och regeringen noga kommer att följa utvecklingen och dra lärdomar och slutsatser av hur den nya organisationen fungerar. Skulle det visa sig då att problem i någon form skulle uppstå är vi naturligtvis angelägna om att gå in och rätta till det och vidta nödvändiga åtgärder.

Fru talman! Slutligen yrkar jag än en gång bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 61 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Göran Norlander nämnde Anders Erikssons utredning där Göran Norlander, Jan Ertsborn och jag var några av dem som hade för-månen att sitta i referensgruppen. Så säger Göran Norlander: Utvärderingen gjordes för tidigt. Det är vi alla överens om. Men, fru talman, hur kan man då dra slutsatsen att gå vidare och fortsätta med nedläggningar? Bör man inte då göra halt på stället och vänta några år och verkligen göra om utvärderingen och se om vi är rätt väg eller om vi är på fel väg.

Fru talman! Jag kan inte förstå hur Göran Norlander, hans parti, Mil-jöpartiet och Vänstern kan gå på i ullstrumporna län för län. De län som inte kommer upp på listan i budgetskrivelsen vet att nästa gång är det kanske de och räddas de inte av gonggongen 2006, vilket jag är övertygad om att de gör, har de hela tiden en arbetssituation som jag inte i min vildaste fantasi skulle kunna tro att Göran Norlander vill att de ska ha. Varför kan ni inte komma med en heltäckande plan efter det att ni har väntat på utvärdering av det som har gjorts?

Anf. 62 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Ja, Jeppe Johnsson, vi var helt överens om att utvärderingen gjordes för tidigt. I de slutsatser som vi drog var vi helt eniga om att vi skulle noga bevaka detta. Vad som tydligt framkom var att det inte var någon bra lösning att inrätta kansliorter. Därför har de så att säga skrotats i innevarande förslaget.

Varför inte göra en ny utvärdering? Jag har ingenting emot det. Självklart måste vi följa upp det här. Om det sedan behövs en utvärdering i samma form som gjordes tidigare är en annan sak. Jag vet att både Domstolsverket och Regeringskansliet följer detta.

Vi ledamöter är faktiskt bosatta på olika håll i landet, så vi har någorlunda insyn i vad som händer.

Jag ställer en fråga till Jeppe Johnsson som representant just nu för alliansen: Om det skulle vara så att ni får en majoritet vid nästa val, kommer ni då att återupprätta de tingsrätter som har lagts ned?

Anf. 63 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Det finns säkert sådana fatala misstag som man måste rätta till, men det är väldigt svårt att gå tillbaka. Det skulle också riva upp många sår. Men nu är det faktiskt Göran Norlander, Miljöpartiet och Vänstern som trots att denna utvärdering kom för tidigt går på län för län en sväng varje år. Det är faktiskt ni som har ansvaret just nu. Jag kan inte begripa varför ni har så bråttom.

Göran Norlander säger att det inte är något kostnadsbesparingsprojekt. Men de besparingskrav som ni har lagt på Domstolsverket och domstolarna är inte så lätta att uppfylla. Ingen ska komma och säga till mig att detta inte också är ett sätt att spara pengar.

Då säger Göran Norlander att ni måste hålla er inom budgetramarna. Ja, jag förstår, men det är inte de moderata budgetramarna ni har hållit er inom. Det är era egna, så där är ni också skyldiga.

Varför, Göran Norlander, gör man en utvärdering om man inte bryr sig om vad den har lett fram till? Det här med kansliorterna var en väldigt liten fråga. Det finns inte så många kansliorter. Det var väl i och för sig en viktig kunskap att få, men det var väl inte tillräcklig kunskap för att gå vidare län för län och låta andra som jobbar inom organisation bara sitta och vänta på sin undergång.

Anf. 64 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jeppe Johnsson sade att om man gör fatala misstag är det svårt att gå tillbaka. Den uppfattningen delar inte jag. Jag tycker att vi som politiker måste ha ryggen så att om det skulle visa sig att vi har fattat felaktiga beslut, då ska vi stå för dem och även kunna ändra oss. Det har varit hederskod i hela mitt verksamma politiska liv. Man måste våga ta ställning för vissa saker men också kunna erkänna att man har gjort fel och därför ändra sig. Byggnaderna kommer ju inte att rivas, såvitt jag vet, utan de kommer att vara kvar – åtminstone har de varit kvar i de städer där vi hittills har gått fram. Det torde vara ganska enkelt om man så skulle vilja. Men det var ett fint sätt att komma undan frågan.

När jag sade att vi måste hålla budgetramarna sade Jeppe Johnsson: Inte våra budgetramar. Jag säger: Tack för det, det är tur att vi inte behöver hålla era budgetramar inom övriga områden.

Vi lyssnar inte till vad man kom fram till i utvärderingen, säger du. Det har man visst gjort på i stort sett samtliga punkter. Den allvarligaste kritiken var att det inte fungerade särskilt väl på de kansliorter som bildades. Därför har det blivit stopp på det. Det finns däremot tingsställen.

Anf. 65 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att Göran Norlander blev så överraskad över min uppräkningslista att han inte ens förstod att det handlade om tingsrätter som har lagts ned. Det är en förskräckligt massa orter. Du har själv varit med och fattat beslut.

Göran Norlander inledde sitt anförande med att säga att vi ska ställa krav på att klara målen i tid. Det var någonting i den stilen, jag fick det inte ned riktigt ordagrant.

Nu får man ställa sig frågan: Är det mindre balanser i de stora tingsrätterna än i de små? Jag kan ge svaret. Svaret är nej. Det är tvärtom. Det är större balanser i de stora tingsrätterna och allra störst i de allra största.

Det är inte heller så att fler mål ställs in i mindre tingsrätter. Ändå motiverar ni nedläggningarna med att minska sårbarheten.

Jag har försökt räkna ut kostnaden per mål och då vägt efter målens tyngd. Det visade sig att allra dyrast är de riktigt små tingsrätterna i Norrland, till exempel i Lycksele. Att den ska finnas kvar kan man självklart motivera med att avstånden är så stora. Men i övrigt är det den dyraste platsen. Därefter kommer Göteborg, en riktigt stor tingsrätt. De allra flesta mindre tingsrätterna låg bland de billigaste. Dessutom när det gäller de verksamhetsmål som tingsrätterna ska uppfylla har det visat sig att de mindre tingsrätterna är mycket duktigare på att uppfylla verksamhetsmålen än de större.

Det finns mängder med argument för att de inte lägga ned flera tingsrätter, men Socialdemokraterna har bestämt sig för att centralisering är den rätta vägen.

Anf. 66 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Om Johan Linander hade lyssnat på mig riktigt noga hade han hört att jag sade att medborgarna har rätt att ställa krav på snabbhet och kvalitet. Jag talade inte om någon tidsgräns, utan bara om snabbhet.

Det är som jag sade i mitt anförande – jag trodde att det var väderleksrapporten vi lyssnade på.

Som jag också sade är Stockholms tingsrätt ett exempel på en tingsrätt där vi tyckte att rätten var för stor och måste delas upp för att den skulle bli effektivare. Det gäller naturligtvis att hitta en rimlig storlek på tingsrätterna. De får inte vara för små och inte för stora.

Kostnaderna för olika orter vill jag inte gå in på, men jag kan dra en slutsats. Jag är helt övertygad om att hyran i exempelvis Lycksele för lokalen – ytan är säkert betydligt mindre – är många procent lägre än vad den är till exempel i en storstad. Det är säkert en del av förklaringen till att det blir billigare per mål på de mindre orterna.

Men den huvudsakliga uppgiften, Johan Linander, är inte, som jag sade också till Jeppe Johnsson, att spara pengar. Det handlar om rättssäkerhet, att vi ska ha en domstol som uppfyller de krav som vi har rätt att ställa som medborgare, att vi har kvalitet i domandet och att vi får en någorlunda likvärdig behandling runtom i landet.

Jag ställer samma fråga till Johan Linander från alliansen. Du är själv utnämnd till justitieminister i den förra debatten som vi hade här. Kommer de domstolarna som har lagts ned att återupprättas? Svara gärna!

Anf. 67 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det ska jag absolut göra. Det finns reella möjligheter att återigen starta de tingsrätter som har lagts ned väldigt nyligen. Men har någonting varit nedlagt i fem–tio år är det mycket svårare att flytta tillbaka och tvinga människor att återigen flytta och ta sina familjer med sig.

Det blir betydligt svårare. Men jag är definitivt beredd att ta upp frågan om att öppna vissa av de mindre tingsrätter som har lagts ned alldeles nyligen före 2006 års val.

Sedan är det mycket intressant att höra att det nu ska bli ett stopp och att inga fler tingsrätter ska läggas ned efter just det här beslutet. Då ställer man sig genast frågan: Om det har varit så viktigt att lägga ned mer än hälften av de tingsrätter som vi har haft i Sverige fram till nu, varför är det plötsligt inte viktigt att ta de sista länen som ännu inte har genomgått den här reformeringen eller vad ni nu vill kalla det? Vad är det som händer nu? Jag kan bara misstänka att vi råkar komma för nära ett val. Jag kan ana att det är en av anledningarna, men jag är helt övertygad om att Göran Norlander har en annan förklaring.

Sedan kommer Göran Norlander återigen in på detta med rättssäkerheten. Vi har haft precis samma debatt tidigare, och då ställde jag precis samma fråga som jag tänker ställa nu. Kan Göran Norlander peka ut vilka av dagens mindre tingsrätter som inte är rättssäkra? Det skulle säkert vara mycket intressant för de lagmän och rådmän som jobbar i de tingsrätterna att få veta att de inte är rättssäkra. Det är en mycket allvarlig anklagelse som du kommer med.

Anf. 68 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Det vore mig fjärran att göra som Johan Linander vill. Jag skulle inte ens drömma tanken att peka ut någon som inte skulle vara rättssäker. Men Johan Linander borde vara medveten om att dagens samhälle är betydligt mer komplicerat än det var för bara tio år sedan. Vi är med i EU. Det kommer upp nya typer av mål i domstolarna. Man behöver ha kolleger att rådgöra med och så vidare. I en större domstol har du möjligheter att specialisera dig. Om jag som medborgare någon gång skulle hamna i den situationen att jag skulle stå inför en rätt vill jag att den kompetens som behövs för att klara av de målen finns. Det är därför man bör ha en viss storlek.

Sedan var du rädd för att jag tyckte att det var för nära valet och att det var därför det var stopp. Så är det faktiskt inte. Vi är inte rädda för att se väljarna i ögonen. Vi motiverar varför man vidtar vissa åtgärder. Jag sade också nyss att är det så att vi har gjort en felbedömning är vi beredda att stå för det och erkänna det. Det tycker jag är en hederssak som vi politiker kanske borde anamma lite mer.

Sedan svarade du inte på frågan, utan du svävade förbi och sade att man kunde tänka sig att ompröva de tingsrätter som nyligen lagts ned. Det var ett dåligt svar. Jag ville veta om man tänkte öppna dem eller inte.

Anf. 69 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Fru talman! Göran Norlander frågade för en stund sedan vilka alternativ som oppositionen har. Vi kritiserar de förslag som har lagts fram, och vi kritiserar inte minst det utredningsunderlag som har presenterats. Vi har inte tillgång till de utredningsresurser som ett regeringskansli har. Det vore inte seriöst av oss som oppositionspolitiker att lägga fram konkreta förslag.

Efter en borgerliga valseger tänker vi göra den utvärdering och utredning som vi vill ha till stånd. Det ska vara en mycket grundlig sådan.

Därefter ska vi fatta beslut om hur domstolsväsendet ska se ut. Vi kan inte acceptera det sätt som det har gått till på nu.

Den utvärdering som vi har talat om här tidigare drar en slutsats som vi har upprepat några gånger, nämligen: Arbetet bör fortsätta även om de mål som regeringen ställt upp endast delvis uppnåtts.

Detta skrevs i januari 2003 av Anders Eriksson som var utredare.

Min fråga till Göran Norlander är: Har målen uppnåtts i högre grad nu, nästan två år senare? Är det detta som är orsaken till att man fortsätter med sammanläggningar och nedläggningar?

Anf. 70 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Svaret på den frågan är att eftersom den här utvärderingen gjordes på vissa ställen där den nya organisationen endast hade varit i gång ett halvår hade personalen inte funnit sig i den nya organisationen i tillräcklig omfattning. Nu har det gått några år. Vi vet att det alltid tar ett tag, kanske två tre år, innan en omorganisation fungerar. Även om inte någon formell utvärdering har gjorts, vet vi från ett flertal håll att det fungerar betydligt bättre. Man har fått en bättre beredningsorganisation, större kollegialt samarbete och så vidare.

Sedan sade du också att ni inte kan presentera alternativ eftersom ni inte har de utredningsresurser som krävs. Jag tror att Ertsborn med flera som har varit uppe i debatten här i kammaren har tillräckliga juridiska kunskaper för att ha en åsikt om vilka tingsrätter som ska vara kvar och vilka som ska läggas ned, men ni vill inte. Du sade att ni inte hade någonting emot att man gjorde en reformering av organisationen, men det är naturligtvis bäst att passa.

Anf. 71 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Fru talman! Som politiker måste man vara beredd att fatta obekväma beslut. Och jag är för min egen del beredd att göra det i de situationer där jag har någonting att säga till om.

Jag är mycket förvånad över att höra Göran Norlander säga att målen har uppnåtts beträffande beredningsorganisationen. Det är en fullständig nyhet för mig. Jag får inte de signalerna när jag diskuterar med domare.

Jag skulle vilja ställa ytterligare en fråga till Göran Norlander. Det står i majoritetens skrivning i utskottsbetänkandet att man följer sammanslagningarna och att man är beredd att göra en utvärdering. Min fråga är: Vad är det för tankar som utskottsmajoriteten har om att följa upp de här sammanslagningarna och göra en utvärdering? Kommer det en ny utvärdering till stånd i form av utredning? Vad menar man med den skrivningen i betänkandet?

Anf. 72 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag sade inte att målen hade uppnåtts, Jan Ertsborn. Jag sade att de hade uppnåtts bättre nu än vid det tillfälle då utvärderingen gjordes.

Sedan är det självklart, som jag har sagt tidigare, att vi måste utvärdera och följa upp hur det fungerar, precis som det står i betänkandet. Jag vet inte exakt hur det ska göras. Det är möjligt att det blir en liknande process som tidigare då du och jag var med, eller så gör man på något annat sätt. Men det ska självklart följas upp och redovisas på något sätt

Anf. 73 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Göran Norlander verkar ha lyssnat på en väderleksrapport, men han har verkligen inte lyssnat på vad jag har sagt, vilket man kanske inte kan begära. Jag vet inte. Jag trodde att poängen med att man har en diskussion är att man lyssnar på varandra och försöker förstå varandra. Här säger Göran Norlander att oppositionen inte har några motförslag och inte vill ha några förändringar. Då har han inte lyssnat. När jag stod i talarstolen sade jag att Kristdemokraterna inte utesluter en förändring av tingsrättsorganisationen. Vi motsätter oss inte en viss specialisering. Vi är beredda att möta de krav som samhällsutvecklingen medför etcetera. Men vi vill ha en konsekvensanalys för att få en helhetsbild innan vi kan ta ställning till om det här var riktigt eller fel och om det var bra. Det sade jag, och jag trodde jag att Göran Norlander hade förstått. Det innebär också att jag inte kan säga vilka tingsrätter som ska läggas ned eller inte läggas ned förrän vi får den här helhetsbilden.

Därför vill jag ställa en fråga innan jag svarar på den fråga om advokater som var grunden för att jag gick upp här egentligen. Varför vill inte Göran Norlander att man har en helhetssyn på detta? Varför tar man en bit i taget och släpper det utomordentligt rimliga kravet på en helhetssyn på tingsrätterna i Sverige?

Anf. 74 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Om Peter Althin hade lyssnat på vad jag sade i mitt anförande hade han vetat att jag redogjorde för att det i mitten av 90-talet tillsattes en utredning som hade till uppgift att gå igenom hur domstolsväsendet skulle se ut i landet som helhet. Det var en parlamentarisk utredning som av olika skäl inte kunde nå sitt mål. Den kapsejsade, som jag sade, och av det skälet har regeringen valt modellen att gå fram län för län.

Vi har nu som sagt gått igenom i stort sett hela landet. Det kvarstår bara några delar av län som inte är genomgångna. Genomgången av dem kommer inte att ske under innevarande mandatperiod utan det ska, som jag sade till Jan Ertsborn, göras någon form av utvärdering innan vi går vidare.

Jag kan inte annat än beklaga att det inte gick att få den tillsatta utredningen att nå sitt mål. Jag tror att det skulle ha varit väldigt välgörande för domstolsväsendets utseende. Jag tror kanske inte att det skulle ha blivit någon annan förändring, men jag håller med om att det hade varit klart bättre om vi hade kunnat ta ett helhetsgrepp. Det gick som sagt inte, och då är det bara att bita i det sura äpplet.

Anf. 75 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Jag hoppar här över från vädret till äpplen, som jag har förstått är en del av den politiska verkligheten. Jag ska svara på den fråga som ställdes till mig om advokater. Det är faktiskt så att advokater har en benägenhet att ha sin verksamhet på den ort där domstolen ligger. Det innebär naturligtvis inte att de kan avfolka orten totalt, men det är en

benägenhet som jag tror att advokater har. Jag sysslar själv inte så mycket med den verksamheten nu längre.

Jag skulle vilja återgå till frågan om den kapsejsade utredningen. Varför inte stoppa upp nu och se hur det ser ut i dag innan vi tar de slutliga stegen? Varför inte göra en helhetsanalys av hur läget är i dag innan man går vidare? Göran Norlander var trots allt ärlig nog att säga att man kan göra fel och att man då ska rätta till dem. Du kanske slipper rätta till en väldig massa fel, om man nu stoppar upp och i stället nu gör den utvärdering som vi alla önskar. Då skulle vi kanske inte på alla fronter bli lika oeniga som det kanske verkar nu.

Anf. 76 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Nej, jag tror inte att vi gör så många fel. Det är därför som vi vågar gå fram med det här. Men däremot har jag lovat att vi inte ytterligare ska gå vidare förrän det har gjorts någon form av utvärdering i detta sammanhang.

Jag tackar vidare för svaret på frågan om advokaternas verksamhet. Jag bor faktiskt på orter där det inte finns tingsrätter och där vi befarat att advokaterna skulle försvinna. Hittills har de inte gjort det.

Anf. 77 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Återigen ser vi effekterna av misslyckad socialdemokratisk politik. I grund och botten handlar det om att det är färre människor i arbete än vad det borde vara. Det leder i sin tur till att budgeten inte håller ihop. Den hotar att spricka. En begynnande panik sprider sig i de socialdemokratiska leden, och då ska man reformera. I det här fallet innebär det nedläggning av ett antal tingsrätter.

På traditionellt socialdemokratiskt manér ser man det hela då lite grann från ovan och tittar ned på hur man kan hantera det här – ett typiskt organisationstänkande. Jag påstår att man inte längre befinner sig bland medborgarna när man försöker avgöra vad det är som medborgarna behöver. Låt mig, fru talman, citera en mening på s. 9 i betänkandets majoritetsskrivning:

”Målet att bibehålla tingsrätternas tillgänglighet har i allt väsentligt uppnåtts.”

I allt väsentligt uppnåtts – det tyder på att man över huvud taget inte längre har någon närkontakt med verkligheten. Man har kvalificerade skygglappar när man betraktar det som man är satt att sköta. Frågan är om man inte emellanåt också leker blindbock. Då stöter man naturligtvis på olika kända problem.

Hinder nummer ett är det sektorsseende som Sverige är nedlusat med. Professor Benny Hjern på handelshögskolan i Jönköping har kallat det för Babels torn, där varje myndighet för sig tittar bara på den egna sektorn och med alla till buds stående medel ser till att denna ska vara intakt. I detta fall är det i domstolsväsendet som man måste skydda den egna sfären och framför allt de starka kontoren.

Detta sektorsseende är oerhört improduktivt, och det värsta är att det inte bara finns ett Babels torn utan ett antal Babels torn, som vart och ett slåss för sina intressen. Då ökar improduktiviteten.

Nästa hinder är den så kallade länsbarriären. Den drabbar inte minst Jönköpings län, där man faktiskt har lyckats få till stånd ett bra samarbete

mellan tingsrätterna i Värnamo och Ljungby. Men se – det råkar ligga en länsgräns emellan, och då fungerar inte Organisation Sverige när det gäller att se möjligheter över gränsen.

De här båda tingsrätterna ligger i Sveriges kanske mest småföretagarrika område, Gnosjöregionen. Jag har i min hand ett brev från näringslivsorganisationerna i det här området om tingsrättens betydelse och om att en del av näringslivsklimatets nav är att vi har rättsväsendet på plats.

Den här bristande samsynen leder till en suboptimering. Det är en oerhörd brist i flexibilitet att inte ens kunna gå ned och titta på möjligheterna att i det här fallet pröva en lösning över länsgränsen. Många har framhållit betydelsen av närhet och personkännedom och nämndemännens möjligheter att utföra ett bra arbete om de hämtas från de orter där också de tilltalade finns. Peter Althin har här på ett förtjänstfullt sätt beskrivit advokaterna och även de jurister som arbetar på tingsrätterna. Inte minst försvåras polisens samarbete med tingsrätterna av en reformering. Här har också talats om svårigheterna för vittnena och de resor som de blir tvungna att göra. Jag ska inte fördjupa mig i detta.

Det är detta kitt i form av en samhällsapparat som man nu ytterligare rycker bort på ett antal platser. De som gör det har inte förstått sambanden i samhället.

Man håller nu på att centralisera rättsväsendet, både vad gäller polisen och vad gäller tingsrätterna. Socialdemokraterna är med hjälp av stödpartierna på väg att bygga upp en kommandostat där tillslag hit och dit görs av grupper som sedan ska föras bort till tingsrätter långt ifrån hemorten. Är detta det samhälle som ni vill bygga? Ja, uppenbarligen. De människor som jag möter delar dock definitivt inte den uppfattningen.

I likhet med övriga talare här från den borgerliga alliansen anser jag att man måste göra en översyn där man väger in den totala helheten, inte bara rättsväsendet utan den totala samhällsnyttan.

Fru talman! Jag yrkar avslutningsvis bifall till motion 2004/05:Ju227, där möjligheterna för tingsrätterna i Värnamo och Ljungby att leva vidare genom ett samarbete behandlas.

Anf. 78 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag har levt med frågan om tingsrätterna och rättsväsendets organisation i min del av Jönköpings län, Värnamobygden – också kallad Gnosjöbygden – under de år som jag varit i riksdagen, alltså sedan 1995. Frågan var dock inte ny när jag kom in i riksdagen. Redan som kommunalpolitiker var jag engagerad, och jag förde alltså med mig frågan in i riksdagsarbetet.

Jag vill påminna somliga om att redan den borgerliga regeringen på sin tid, inklusive en moderat justitieminister, arbetade med dessa frågor. Arbetet har fortsatt. Vi har kunnat förlänga livslängden för Värnamo tingsrätt, men nu ser det inte ut som om vi ska kunna rädda den.

Min mening är att människor ska kunna leva i ett välfärdssamhälle och känna trygghet vid till exempel sjukdom och arbetslöshet. Men det gäller också trygghet vid brott. Vi socialdemokrater har de senaste åren satsat mycket på bland annat polisen, och det kommer att bli ytterligare satsningar genom att pengar tas från försvaret. Jag kan beklaga att somliga i dag tövar och tvekar inför det här viktiga beslutet.

Frågan om den framtida tingsrättsorganisationen måste avgöras med betoning på människors trygghet i vardagen. Slutsatsen borde därför bli att tingsrätterna i Värnamo och Ljungby ges möjlighet att ytterligare utvecklas – inte avvecklas som Domstolsverket förslög, och som sedan också kom till uttryck i det betänkande som vi i dag debatterar.

Jag vill även understryka det positiva i att tingsrätten i Eksjö kommer att vara kvar. Det finns inte något förslag i enlighet med Domstolsverkets förslag om att ta bort den tingsrätten. På så sätt har Jönköpings län ändå vunnit en delseger i den här kampen.

Jag ska koncentrera mig på tingsrätten i Värnamo i mitt hemlän. En rad skäl talar för att den ska vara kvar. Jag ska redovisa en del av skälen; i övrigt vill jag hänvisa till interpellationer, motioner, debatter, skriftliga frågor med mera som förekommit genom åren och som jag undertecknat.

Det saknas inte arbetsuppgifter vid Värnamo tingsrätt. Tvärtom är antalet mål mycket stort. Det är inte rimligt att lägga ned en tingsrätt i en så livskraftig region, med så stor befolkning, och i stället centralisera verksamheten. Jag har heller inte uppfattat det som att regionens invånare är missnöjda med verksamheten, utan de tycker att tingsrätten uppfyller högt ställda krav på rättssäkerhet.

Det är heller inget problem att rekrytera kompetent personal. Däremot medför en avveckling av tingsrätten att det blir mindre intressant för jurister att etablera sig i regionen. Så är det. Den första flyttningen från Värnamo har också aviserats.

Genomsnittsåldern är här mycket hög, och det känns osäkert att etablera sig som jurist i denna viktiga bygd. Samtidigt är det viktigt för exempelvis en företagarregion som Gnosjö att ha tillgång till juridisk kompetens. Om den föreslagna indragningen förverkligas kommer berörda kommuner att som helhet bli mindre attraktiva.

Det finns en oro för att rättsväsendet koncentreras till residensstäder och storstadsområden. Detta hotar rättssäkerheten och ökar otryggheten. Det bidrar också till att stärka centraliseringen i vårt land. Jag kan inte se att det är en önskvärd utveckling.

Riksrevisionsverket har granskat en tidigare genomförd förändring av tingsrättsorganisationen. En iakttagelse som jag kan nämna är att tillgängligheten blivit sämre. Vid en centralisering är risken för både merarbete och merkostnader uppenbar. Antalet inställda mål kommer sannolikt att stiga. Det leder till ökade kostnader och, som jag upplever det, mindre rättssäkerhet.

Även tingsrätten i Ljungby föreslås läggas ned. Tingsrätterna i Värnamo och Ljungby samarbetar emellertid med gott resultat, och i stället för avveckling borde samarbetet mellan dessa båda tingsrätter ha fått utvecklas ytterligare. Jag tror att det hade varit bra både för ekonomin och för människors tilltro till tingsrätternas beslut.

Jag vill understryka att tingsrättsorganisationen är en angelägenhet för väldigt många – för rättsväsendet självt men även för privatpersoner, företagare, fackliga organisationer, kvinnojourer och brottsofferjourer. Det finns många som känner sig berörda. Jag vill också säga, fru talman, att den kompetens som tingsrätternas personal har givetvis måste tas till vara.

Det finns således en mängd aspekter som borde beaktas och som jag försökt lyfta fram under arbetets gång, i arbetet med att förändra och se

över tingsrättsorganisationen. Min slutsats är att tingsrätterna i Värnamo och Ljungby bör vara kvar och ges förutsättningar att utvecklas genom bland annat fortsatt ökat samarbete.

Jag har vidare i den motion som det hänvisas till och som behandlas i betänkandet pekat på hur nödvändigt det är att regeringen noga följer och analyserar effekterna av nedläggningen samt studerar om dessa effekter verkligen blir så positiva som Domstolsverket förutskickat. Om så inte blir fallet måste regeringen vara beredd att ompröva beslutet. Jag vet att det kommer att ske en viss utvärdering, och jag vill förvissa mig om att den kan leda till en omprövning om man finner att nedläggningen inte lett till de resultat som man hade hoppats.

Anf. 79 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra Carina Hägg tala sig varm för tingsrätterna i Värnamo och Ljungby. Det är möjligt att jag någon tiondels sekund var ouppmärksam och därmed inte uppfattade att hon yrkade bifall till den Värnamo- och Ljungbymotion som jag och Anders G Högmark författat. I annat fall, fru talman, utgår jag från att hon kan återkomma och yrka bifall till den, eftersom det var precis det hon sade. Om jag var ouppmärksam ber jag om ursäkt.

Följden av Carina Häggs utsagor blir naturligtvis att hon stöder förslaget att dessa tingsrätter inte ska läggas ned. Och eftersom de ligger i ett paket i den proposition som kammaren något senare ska rösta om blir min omedelbara fundering: Hur kommer Carina Hägg att rösta när frågan kommer upp? Jag utgår från att hon då antingen lägger ned sin röst eller röstar mot förslaget i regeringens proposition i det här fallet. Kommer det att bli så?

Anf. 80 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag har under den senaste tiden märkt att Bengt-Anders Johansson är mer intresserad av hur jag kommer att rösta än kanske till och med av hur utfallet blir för Värnamo tingsrätt. Det är en lite bakvänd tågordning.

För mig har det varit nödvändigt att först sätta mig in i betänkandet och läsa reservationerna. Jag har naturligtvis också tagit del av den motion som Bengt-Anders pekar på. Jag ser den som ett opinionsinlägg, att man i motionen har behov av att komma med lite synpunkter av allmänt slag och kritik av rättsväsendet i stort. Det är dock inte en motion som Bengt-Anders Johansson seriöst kan förvänta sig att jag ska rösta för. Den är inte skriven på det sättet, och den är heller inte ämnad att få en bred uppslutning.

Jag kommer i den här omröstningen att avstå eftersom jag är mycket kritisk till de resultat man kommit fram till. Jag ser för egen del heller inte något alternativ i de reservationer som finns fogade till betänkandet och som skulle göra det möjligt för mig att ställa upp bakom dem. Efter noggrann genomläsning och noggrant övervägande är det min ståndpunkt.

Kanske blir man med åren också lite luttrad när man varit med under några turer som gällt rättsväsendet. Jag hade önskat att fler varit med tidigare i det arbetet. Så har dock inte varit fallet. Bengt-Anders Johansson har under årens lopp varit politiskt aktiv på olika poster i en grann-

kommun till min hemkommun, men under de åren har jag inte lagt märke till hans stora engagemang såsom det nu kommer till uttryck. Men det är bra att vi i alla fall får ta del av det engagemanget, även om det kommer sent.

Jag skulle vilja peka på det som jag sade inledningsvis, nämligen att redan den borgerliga regeringen under en moderat justitieminister drog i gång det här arbetet, och jag beklagar att vi hittills inte kunnat få något svar på frågan hur en eventuell kommande borgerlig regering skulle ställa sig. Skulle man börja om där man slutade förra gången? Kommer man att agera på ett annat sätt framöver? Det finns många frågetecken när det gäller Moderaternas och den borgerliga sidans agerande både nu och framöver.

Anf. 81 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Det var ju intressant att höra att motionen inte är skriven så att man kan yrka bifall till den.

Om jag inte var ouppmärksam var det exakt det som Carina Hägg uttryckte i talarstolen som också framgår av den motion som vi har skrivit.

Min fråga är då: Viner partipiskan hos Socialdemokraterna hårdare än omsorgen om Värnamo tingsrätt? Det är också den partipiskan som gör att Carina Hägg inte kan yrka avslag på propositionen. För mig börjar det mer eller mindre likna politiskt hyckleri att man står upp på gator och torg och säger: Jag ska slåss för detta, och sedan inte fullföljer det.

Vi är valda av människor från vår trakt. De förväntar sig att vi ska tillvarata deras intressen. De kan inte vara här. Den representativa demokratin bygger på att vi har fått förtroendet att företräda ett antal tusen människor och att finnas här. Carina Hägg blir onekligen svaret skyldig när det gäller vems ärende hon går i den här frågan.

Jag har inbjudit Carina Hägg till en lokal debatt om inte bara tingsrätten utan rättssamhället i lokalsamhället. Jag har inte fått något svar på den förfrågan ännu. Jag kan fråga Carina Hägg på ort och ställe när vi ändå talar med varandra här: Kommer Carina Hägg att acceptera inbjudan till den debatten?

Anf. 82 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag fick en inbjudan om att diskutera tingsrätterna. Jag sade då att vi diskuterar den frågan här i riksdagen. Sedan har det kommit något ytterligare mejl. Vi får diskutera vad det finns för datum och förutsättningar för den debatten. Det har vi inte haft tid att göra på grund av min utlandsresa som jag bedömde som väldigt viktig att få genomföra.

Jag hoppas att Bengt-Anders Johansson och övriga här noterat att jag har drivit den här frågan under väldigt många år. Jag driver den på ett självständigt sätt med starkt stöd och uppbackning inte minst i min egen lokalorganisation men även från andra. Det har varit oerhört viktigt för mig att kanalisera de synpunkterna och driva det även om jag nu när vi står vid målnöret inte kommer att nå i mål när det gäller Värnamo tingsrätt. Jag kan också notera att när det gäller Eksjö tingsrätt ser vi ett positivt resultat. Det får vi inte glömma i dag. Jag hoppas också fortsättningsvis att den utvärdering och uppföljning som ska göras kan leda framåt.

Jag vet inte vad Bengt-Anders Johansson har för erfarenheter från sitt eget parti. Jag har klart deklarerat min uppfattning och hur jag kommer att ställa mig och bakgrunden till det. Jag hävdar att den motion, som jag har läst väl, inte är skriven på ett sådant sätt att Bengt-Anders Johansson på allvar kan ha väntat sig att jag ska yrka bifall till den.

Mitt ställningstagande är att avstå i omröstningen. Jag vill slutligen peka på att jag är väldigt förvånad över att man under de här åren inte har kunnat komma fram till lite mer substans i sina reservationer.

Anf. 83 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är mycket bra att Carina Hägg står på sig och går mot den socialdemokratiska regeringen och majoriteten här i dag. Det vill jag faktiskt tacka för. Jag kom att tänka på en fråga när jag satt och lyssnade på ditt anförande. Jag tyckte att det var bra och tog upp de argument som jag själv och övriga alliansen tidigare använt.

Mina fråga är om Carina Hägg anser att samma argument som hon redogjort för när det gäller tingsrätterna i Värnamo och Ljungby också kan gälla tingsrätterna i Trelleborg, Mölndal, Stenungsund, Bollnäs, Enköping, Tierp och Lindesberg. De ligger också på listan för dagens beslut.

Anf. 84 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag var med på den tiden man arbetade i en parlamentarisk kommitté för att titta över domstolens organisation. Ett av de skäl som vi framförde som kritiserade resultatet av utredningen och de tankar som fanns i samband med det arbetet var att man inte kan dra alla tingsrätter över en kam.

Man måste se att det finns olika geografiska förutsättningar. Man kan uppfatta avstånd på olika sätt. Man har olika traditioner när det gäller tillhörighet i regionen, och strukturen i samhällena ser väldigt olika ut.

Jag pekade när det gällde Värnamo på småföretagarstrukturen. Där är den juridiska kompetensen en viktig del av den helhet av kunskap som man behöver ha tillgång till. Det finns andra för- och nackdelar i andra bygder. Förutsättningarna är väldigt olika. Det är självfallet så att det finns fördelar som talar för en del tingsrätter av dem som kanske har blivit nedlagda och av dem som står kvar för översyn.

Jag vill inte utesluta att de argument jag anfört när det gäller Värnamo och Ljungby tingsrätt och också framgångsrikt har kunnat hävda när det gäller Eksjö tingsrätt kan gälla i delar eller för helheten också på andra orter. Men jag har inte den direkta kunskapen om andra orter. Jag har överlåtit till utskottet att djupare sätta sig in i det. Jag har inte ansett att det varit mitt kompetensområde.

Anf. 85 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det förstår jag alldeles. Jag är inte ett dugg förvånad över agerandet från din sida. Vi är valda av väljarna i våra valkretsar. Jag tycker absolut inte att det är något konstigt. Man följer såklart det som händer på sin hemmaplan på ett annat sätt.

Jag kan berätta att man från många andra delar av vårt land som nu råkar ut för nedläggningar av tingsrätter och från ställen där det tidigare har skett har skickat väldigt mycket brev och skrivelser till justitieutskot-

tet. Vi har en hel radda som har kommit till utskottet. Ungefär samma argument anför.

Det är just detta som vi vill koppla samman i reservation 2 under punkt 2 från Centerpartiet och övriga alliansen. Det behövs en ytterligare utredning för att se över vilken tingsrättsstruktur som ska finnas. Vi har hört från Göran Norlander tidigare att regeringen nu tycker att det ska göras en ytterligare utredning. Men först ska vi lägga ned nio tingsrätter, och sedan ska vi utreda.

Det vore oerhört mycket smartare att först utreda och sedan se om tingsrätterna ska läggas ned. Det borde vara en alldeles normal process för en folkvald församling som riksdagen. Men jag förstår att Carina Hägg inte tänker rösta på den reservation som vi har. Det tycker jag är synd.

Anf. 86 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag vill än en gång peka på det faktum att det finns väldigt lite fakta. Det är väldigt magert i de reservationer som man här yrkar bifall till från olika kolleger till mig. Jag hade förväntat mig mer. Därför var jag också väldigt försiktig med att uttala mig hur jag skulle ställa mig. Jag hade hoppats att det skulle komma fram mer än vad jag kan se här.

Det gäller inte minst med tanke på den livliga debatt som varit. Frågan har funnits med oss under så lång tid. Även om en del av oss inte har varit med under alla turer och under hela resans gång har ändå de olika partierna varit det. Det borde finnas mer av konkreta alternativ i reservationerna.

Jag får ändå känslan av att man skjuter frågan ifrån sig. Vi har heller inte kunnat få något svar hur en eventuell annan regering skulle ställa sig till de tingsrätter som vi i dag diskuterar och som vi har diskuterat tidigare.

Anf. 87 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Det är trevligt och angenämt oaktat att jag inte längre sitter i justitieutskottet att diskutera frågorna om den så kallade reformeringen av domstolsväsendet. Jag tänker inte upprepa de många goda argument för en utvärdering och mot det beteende som regeringen har visat här som har framförts från olika företrädare för den borgerliga alliansen.

Jag har väckt två motioner, Ju6 och Ju227, där jag framför allt tycker att regeringen har brustit mycket påtagligt i analysen. Man har tagit mycket dålig hänsyn till remissinstanserna. Över huvud taget har man uppvisat en mycket dålig helhetssyn.

Här har talats tidigare om Babels torn. Jag brukar tala om att vi lever i tårtbitarnas paradiset. Alla maximerar inom tårtbiten men vill inte vidkännas tårtan och helheten. Man kan uttrycka det på många sätt. Men det är samma synsätt som kommer tillbaka. Man ser mycket snävt och med skygglappar.

Motionen Ju6 handlar om Västsverige. Där föreslogs nedläggningar av bland annat Mölndals och Stenungsunds tingsrätt. Glädjande har man tagit fasta på argumentet för att bevara Varbergs tingsrätt. Den klåfing-

righet som Domstolsverket hade visat har regeringen tagit bort. Det länders regeringen till heder. Den ska ha någon ros också.

Däremot finns det många brister när det gäller Västsverige. Först och främst är det Stenungsunds tingsrätt, en väl fungerande tingsrätt. Inga problem med rekryteringen. Det är utomordentligt attraktivt att tjänstgöra där. Det finns inga argument för att plocka bort den från södra Bohuslän, en dynamisk region.

Regeringen har också missat möjligheten att göra någonting ganska radikalt i Göteborgsregionen med den mycket stora Göteborgs tingsrätt. Ett par talare har tidigare varit inne på de höga kostnaderna för just Göteborgs tingsrätt. Det hade varit ett unikt tillfälle att i Storgöteborgsregionen hitta en uppdelning av just den mycket stora Göteborgs tingsrätt och kanske få ett antal tingsrätter i Storgöteborgsregionen närvarande ute bland människorna på ett helt annat sätt.

Jag vill yrka bifall till motionen Ju6.

Sedan kommer vi till Ju227 som rör Ljungby och Värnamo tingsrätter. Jag ska inte som Carina Hägg tala om hur många år jag har pratat om detta, inte heller hur många artiklar jag har skrivit eller andra värdefulla inlägg jag har gjort i övrigt. Men några år, sedan tio år tillbaka, har jag varit med i diskussionen, framför allt givetvis då jag satt i justitiekonferensen.

Jag tänker inte upprepa en lång rad av de goda argument som bland annat Bengt-Anders Johansson har tagit upp här. Men jag kan konstatera att även om de här två tingsrätterna, Ljungby och Värnamo, är små och var och en måhända, det kan jag gärna tillstå, kan vara sårbar på visst sätt har man på lite småländskt sätt, fru talman, valt att inte bara betrakta problemen utan man har löst dem.

Man har samverkat. Man har samverkat, just som Bengt-Anders Johansson, sade över länsgränserna. Något tämligen unikt i Sverige. Det är mycket dramatiskt för offentlig förvaltning att gå över en länsgräns. Normalt sett färdas människor i andra fall ganska lätt över länsgränserna. Man har löst många av de här sårbarhetsfrågorna med denna samverkan. Man har varit nöjd på båda sidor. Människorna och systemen fungerar väl. Man har en bra effektivitet i både ekonomiska termer och verksamhetstermer. Ingen kritik riktas mot verksamheten. Näringslivet, som man pekat på tidigare från talarstolen, uppskattar detta mycket.

Sedan väljer Domstolsverket och även regeringen att sätta stopp för denna samverkan. Man centraliserar till Jönköping och Växjö. Staten drar sig tillbaka. Rättssamhället drar tillbaka sin närvaro. Jag tycker att det är en utomordentligt dålig signal till de människor som lever i västra Småland. Många människor känner dessutom på något sätt att rättssamhället krackelerar. Är budskapet till dem, Göran Norlander, att i ett samhälle där man känner oro och otrygghet är den primära uppgiften för det svenska rättsväsendet med den socialdemokratiska regeringen att plocka bort väl fungerande enheter, grundbultar i det svenska rättssystemet? Jag är utomordentligt konfunderad.

Det finns anledning att sedan fundera lite grann över Carina Häggs resonemang med Bengt-Anders Johansson. Hon tycker att motionen bara är en liten ytlig produkt. Den kännetecknas självfallet inte av det djupa som alltid kännetecknar Carina Häggs alster. Det är jag djupt medveten om. Det får jag beklaga.

Men kärnyrkandet är faktiskt att vi föreslår att riksdagen ska avvisa regeringens förslag. Angående vad? Jo, att lägga ned Ljungby och Värnamo tingsrätter. Vi tycker att samarbetet ska få fortsätta. Vad är det för populism? Egentligen precis samma yrkande och uppfattning som Carina Hägg har framfört i de mycket välformulerade och givetvis högt stående alster hon har producerat under de senaste inte bara månaderna utan de många år som Carina Hägg själv talar om att hon har visat detta engagemang.

Man kan nästan fundera ibland varför inte Carina Hägg har blivit justitieminister. Vet hon själv det? Vet Göran Norlander detta? Med den kapaciteten! Jag ska inte raljera mer, men det finns ett uns av allvar i detta, fru talman.

Om man har uppfattningen, som Carina Hägg har – och jag tror att den är äkta och ärlig – att man vill låta Ljungby och Värnamo fortsätta sitt samarbete, varför uppfattar man och karakteriserar då ett förslag som Bengt-Anders Johanssons och mitt om att avvisa regeringens nedläggningsförslag som någon form av populism? Är det beskrivningen i övrigt i motionen som inte passar, nämligen att människorna i västra Småland känner oro inför ett hot om rättssamhällets krackelering. Är det detta hon tycker är besvärligt? Tycker hon det är en förfärlig kritik mot den socialdemokratiska otrygghetspolitiken? Förmodligen är det väl så.

Sedan får jag avsluta, fru talman, med en kort sak. Jeppe Johnsson tog i sitt inledningsanförande upp frågan om nämndemännen. Jag har en rak fråga till Göran Norlander.

I många sammanhang presenteras och framförs med all rätt den svenska traditionen med nämndemän och deras mycket starka position, en grundbult i det svenska rättssystemet. För ett par år sedan hade vi en utredning om de framtida nämndemännen. Jag satt själv med i den. Jag drev mycket hårt kravet på förbättrade ersättningsvillkor för nämndemännen i flera avseenden, inte bara arvodet utan många andra saker. Jag försökte och fick till stånd en kompromiss. Jag drog tillbaka en del av mina förslag för att vi just skulle kunna få ut något konkret av detta. Jag förespeglades faktiskt, fru talman, att kunde vi bara komma överens skulle det finnas möjligheter att också genomföra någonting. Vad har åstadkommit? Jag ställer samma fråga som Jeppe Johnsson. Vad har åstadkommit?

Hundratals nämndemän ute i Sverige tycker att det är erbarmligt dåligt att få den ersättning som man nu får och att ingenting händer. På ett otal områden inom statsförvaltningen, om jag ska jämföra med statsförvaltningen, erbjuds man många hundralappar för sammanträden som många gånger är långt kortare än sittningarna i tingsrätterna. Vad är denna dåliga ersättning en avspeglning av? Man tillerkänner över huvud taget inte nämndemännen den roll och den status som det talas om vid olika högtidliga sammankomster.

Jag vill ha ett rakt och ärligt svar från Göran Norlander: Varför händer det ingenting, och har han någon idé om vad som ska hända mer än det som inte har hänt?

Jag yrkar bifall till motion Ju227.

Anf. 88 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Tyvärr är jag Anders G Högmark svaret skyldig. Jag kan inte ge något besked om när förslaget kommer. Men jag vet att man håller på och försöker modifiera det på något sätt. Jag kan inte ge något rakare svar, tyvärr.

Anf. 89 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Det var ett ärligt och rakt svar. Får jag fråga: Delar Göran Norlander min grundläggande uppfattning, vilken faktiskt var en stor och genuin majoritets uppfattning i utredningen, att de ersättningsregler som gäller generellt för nämndemän i dag är anmärkningsvärt dåliga både i sak och i relation till det utomordentligt ansvarsfulla värv de har?

Anf. 90 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Ja.

Anf. 91 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Då hoppas jag att Göran Norlander trycker på med den kraft han har, kanske med benäget bistånd av Carina Hägg, som vi har hört är en kapacitet på det här området.

Jag måste säga att jag tycker att det är lite märkligt att man inte med lite större kraft har drivit just nämndemannafrågorna. Det kan inte vara en slump när det verkar finnas pengar till det mesta. Just i denna del, att nämndemännen skulle få en rimlig ersättning, har ni inte åstadkommit någonting. Framför allt har ni svikit de icke socialdemokrater som satt i utredningen och som förespeglades att man med en kompromiss skulle åstadkomma någonting. Jag tycker att det är lite oroande för framtiden. Ibland måste man kompromissa, ge och ta, i akt och mening att åstadkomma resultat.

Men jag tar fasta på det Göran Norlander säger. Han delar min uppfattning om den principiella inställningen, och han påstås vara verksam och aktiv för att driva de här frågorna. Jag hoppas att resultatet blir något bättre än vad han och Carina Hägg har åstadkommit hittills.

Anf. 92 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! I dag kommer regeringen att få sin vilja igenom. Beslut kommer att fattas om att ett antal tingsrätter i Sverige ska läggas ned, bland annat tingsrätterna i Ljungby och i Värnamo. Om detta beslut fattas kommer sedan sekelskiftet hälften av de småländska tingsrätterna att ha uttraderats.

Förslaget om den här nedläggningen har föregåtts av utredningar av Domstolsverket. Resultaten av de här utredningarna har varit ungefär lika oförutsägbara och fyllda av överraskningar som albanska val under Enver Hoxhas tid. Syftet har enbart varit att bekräfta och motivera den centraliseringspolitik inom svenskt rättsväsende som Domstolsverket och regeringen sedan lång tid bedriver.

Bristfälligt remissförfarande, agera mot vad regeringen i andra utredningar anser vara korrekt, som att se till lösningar som går över gränserna för traditionella geografiska indelningar och att ta regionalpolitiska hänsyn och dylikt, kännetecknar Domstolsverkets utredning av tingsrättsor-

ganisationerna i Jönköpings och Kronobergs län. De har varit föremål för debatter i denna kammare.

De små tingsrätterna i västra Småland är väl fungerande tingsrätter. Mål avgörs inom föreskriven tid. Antalet inställda rättegångar är betydligt mindre än i många andra tingsrätter. Folk inställer sig på ett sätt som inte sker i större domstolar. Den påstådda sårbarhet som ska finnas hos de små tingsrätterna har man kunnat parera med hjälp av det samarbete som finns mellan tingsrätterna i Ljungby och Värnamo.

För människor på de orter som berörs av dagens beslut innebär nedläggningen av tingsrätterna att rättsväsendet tar ytterligare ett steg tillbaka och blir mer osynligt. För människor i mindre städer och på svensk landsbygd görs livet mer krångligt och lite svårare eftersom de andra uppgifter vid sidan av brottmål som en tingsrätt handlägger kommer längre bort. Möjligheterna att bedriva juridisk verksamhet – detta har tagits upp tidigare – på de berörda orterna minskar drastiskt, vilket innebär försämrad service på de områdena både för enskilda människor och för det näringsliv som finns på orten.

Jag konstaterar också med förvåning att regeringens båda stödpartier v och mp låter centraliseringsvågen fortsätta. Hittills, av vad jag har sett, har ingen från dessa partier, v och mp, anmält sig till debatten eller försökt att försvara inför sina väljare i Skåne, i Småland och på västkusten varför man låter detta fortgå.

Om man tror att människor ska kunna bo och leva där de vill i vårt land är det viktigt att grundläggande samhällsfunktioner inte enbart lokaliseras till residensstäderna – om ens där. Ett alltmer frånvarande rättsväsende och orter som kommer att sakna alltför viktiga samhällsfunktioner gör att bilden av ett Sverige som glider isär blir än mer tydlig. Det finns en gemensam borgerlig reservation som tar upp att innan reformarbetet fortsätter ska man göra halt, se över vad man har uppnått och se på sådana frågor som hur nedläggningar påverkar de regioner och orter som drabbas av dem. Man ska också se på andra saker som inte är tillräckligt belysta här. Man ska titta på tillgängligheten, och man ska se på konsekvenserna för de orter som har drabbats av nedläggningarna. Det är en bra väg, och det är viktigt att de tingsrätter som finns i Ljungby och Värnamo tillåts vara kvar. De är väl fungerande tingsrätter som betyder mycket för sin bygd. Jag yrkar därför bifall till motion Ju401.

Anf. 93 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Det vi i dag bevittnar är ett politiskt ödesdrama som spelas upp inför våra ögon. Om det är en tragedi, fars eller komedi låter jag vara osagt. Förmodligen är det en blandning av allt. Det är ytterligare ett steg i den massiva tingsrättslakt som den socialdemokratiska regeringen bedriver sedan ett antal år tillbaka. Regeringen ägnar sig i det tysta åt en gigantisk centralisering av det svenska domstolsväsendet.

En av de tingsrätter som nu drabbas av regeringens centraliseringsiver är Värnamo tingsrätt. Eksjö tingsrätt räddas kvar denna gång, men risken är att det bara är en tillfällig seger om Socialdemokraterna får fortsätta. Regeringens hantering av tingsrättsorganisationen är skandalös. Den är skandalös i två avseenden.

För det första saknas ett fullgott beslutsunderlag. Besluten bygger mycket på spekulationer och antaganden. Fakta som inte stöder den inriktning som regeringen redan har bestämt sig för sällas bort.

För det andra saknar processen all demokratisk förankring. I själva verket är processen riggad. Den är riggad för att hålla borta all form av folkligt inflytande och avskärma riksdagen från möjligheten att utöva makt.

I sak finns det all anledning att motsätta sig regeringens planer.

För det första saknas seriösa konsekvensanalyser av de föreslagna nedläggningarna. Man har exempelvis inte tagit med följderna för övriga delar av samhället och bara diskuterat rättsväsendet. Effekterna av tidigare nedläggningar måste naturligtvis tas med i beräkningen. Möjliga samordningsvinster som kan finnas genom att tingsrätter samarbetar, exempelvis fallet Värnamo-Ljungby, tas inte med i beräkningarna.

För det andra visar erfarenheterna att mindre domstolar ofta har kortare handläggningstider och klarar uppsatta mål minst lika bra, kanske till och med bättre, än större domstolar. De har ofta lägre sjukfrånvaro och minst lika lätt att rekrytera domare. Det mesta tyder på att rättssäkerheten är minst lika bra vid de mindre domstolarna som vid de större.

För det tredje handlar det om människors förtroende för rättsstaten. Väldigt många människor i dag känner stor otrygghet. Den grova brottsligheten breder ut sig. Polisstationer läggs ned. Polisen har inte tillräckliga resurser. Många åklagare går på knäna. Att i den situationen lägga ned en tingsrätt i Jönköpings län riskerar att underminera människors tillit till rättsstaten. Det sker i en tid när inriktningen borde vara att rusta upp, inte rusta ned, den svenska rättsstaten.

Fru talman! Det finns också starka skäl att bli oerhört upprörd över regeringens hantering av tingsrättsfrågan. Förberedelserna och genomförandet av besluten har i praktiken förbehållits en liten krets byråkrater och politiker i Domstolsverket och i Justitiedepartementets yttersta ledning. Regeringen lämnar inte någon proposition till riksdagen där vi riksdagsledamöter kan ta ställning till en helhet, hur vi vill att domstolsorganisationen ska se ut i landet. Regeringen bara meddelar att den så kallade reformeringen av tingsrättsväsendet fortskrider. Remisstiderna på Domstolsverkets förslag har varit ytterst korta. Många känner att de inte har fått komma till tals därför att ingen lyssnar till dem. Men regeringen bedriver också nedläggningen enligt en väldigt sinnrik plan. I stället för att presentera en helhet tar man län för län i syfte att inte något samlat motstånd mot denna tingsrättsläskakt ska kunna resas. Insynen i processen är minimal. Besluten fattas i stängda sammanträdesrum. Det är fult, fräckt och bedrägligt. Det är en demokratisk skamfläck. Inte undra på att det skapas politikerförakt.

Fru talman! Det är ännu en tid kvar tills avgörande stund faller i kammaren. Det finns fortfarande en chans för de socialdemokratiska riksdagsledamöterna som nu får sitt rättsväsende på hemmaplan nedmonterat att agera. Stöd den borgerliga reservationen. Den borgerliga reservationen innebär ett omedelbart stopp för nedläggningar och en ordentlig utvärdering och genomgång av hur tingsrättsorganisationen ska se ut i sin helhet.

Särskilt vänder jag mig till mina kolleger på Jönköpingsbanken. Tänker ni med berätt mod delta i den smäländska tingsrättsläskakten? Jag tviv-

lar inte på att Carina Hägg genuint och uppriktigt vill värna Värnamo tingsrätt, men tänker du stå upp för den uppfattningen när avgörandet faller i kammaren eller tänker du vara med och slå in den sista spiken när Värnamo tingsrätt begravs?

Anf. 94 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Regeringens tingsrättsreform har hittills inneburit att antalet tingsrätter har minskat från 93 stycken år 2000 till 76 stycken år 2002. Konsekvenserna av förändringen har ännu inte utvärderats. Ändå vet vi att antalet brott ökar. Ändå ska riksdagen i dag fatta beslut om att lägga ned ytterligare tingsrätter, trots att vi inte vet ett enda dugg om hur detta har påverkat rättssäkerheten och hur detta har påverkat ur regionalpolitisk synvinkel.

En av de tingsrätter som riskerar att läggas ned med dagens beslut är Värnamo tingsrätt. Att Eksjö tingsrätt får vara kvar gläder en smålänning, men jag är djupt bekymrad över det som håller på att hända i Sverige i dag. Att justitieminister Thomas Bodström inte har behagat ta sig till kammaren i dag är en skymf mot väljarna, det vill säga att vi inte får tillfälle att diskutera denna viktiga fråga med justitieministern.

Det har sagts mycket om hur processen har gått till, Domstolsverkets roll, undermåliga beskrivningar av dagens verksamhet vid olika tingsrätter. Allt detta kan jag understryka och instämma i.

Den stora skillnaden i dagens debatt går mellan de partier som tycker att vi först ska undersöka konsekvenserna och göra en utvärdering av den förändring som har skett – den är av ett gigantiskt slag; det är en ren slakt som har inträffat – och de partier som vill gå vidare med nya beslut. Där går den stora skiljelinjen. Det här kan vara ödeläggande för den fortsatta hanteringen av rättssäkerheten i Sverige.

Det är ju så, Norlander, att det här går inte att reparera. En nedlagd tingsrätt kommer inte att återuppstå. Det vore roligt om du kunde dementera det jag säger just nu, men jag kan väl inte hoppas på det.

Peter Althin har på ett förtjänstfullt sätt talat om rättssäkerheten, och jag vill lägga till några regionalpolitiska aspekter just utifrån ett Värnamoperspektiv.

Gnosjöregionen är en av landets mest expansiva regioner. I Värnamo tingsrätt har man i dag flera tvistemål som rör företag och näringsidkare än tingsrätter av motsvarande storlek. Vi vet också – det har diskuterats här förut – att tingsrätten är en viktig faktor för tillgången till bra advokater i bygden, jurister med hög kompetens inom immaterialrätt och avtalskrivning. Det är stor risk att också den kompetensen försvinner från bygden, vilket är en viktig faktor för att tillväxtregionen Gnosjö inte kommer att fungera lika bra fortsättningsvis.

Socialdemokraterna har tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet hävdat att en sammanslagning av tingsrätterna i länen skulle innebära en effektivisering och en kvalitetsförbättring. Det köper inte vi. *Small is beautiful* i Gnosjöregionen. Våra erfarenheter av småskalighet är att det alltid ger större engagemang och bättre effektivitet. Socialdemokraternas centraliseringsiver har nu nått tingsrätterna, och jag beklagar det som håller på att hända.

Till sist några ord till Carina Hägg. Du har under lång tid agerat på ett självständigt sätt för tingsrättens bevarande, säger du. Jag tycker då inte

att det är ett självständigt agerande att i detta läge avstå från att rösta. Om du inte gillar Bengt-Anders Johanssons motion har vi en fyrpartimotion att erbjuda från alliansens partier, nr 477. Välkommen att rösta på den! Eller varför inte rösta på din egen motion? Inte ens den har du yrkat bifall till. Det finns en stenhård partipiska, men med den självständighet som du har tycker jag att du inte ska bry dig om den. Det är att svika väljarna att avstå.

Jag vill yrka bifall till motion 477.

Anf. 95 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Medborgarperspektivet med tyngdpunkt på lokalt förankrad domstol är en viktig aspekt för rättssamhället. Den håller på att gå förlorad genom regeringens förändringsarbete. Värdet av den lokala förankringen får inte underskattas. Hos den domare som tjänstgör i en liten domstol ökar med åren kunskapen om lokala särdrag i fråga om till exempel målstruktur och ordsförhållanden, vilket i sin tur befrämjar möjligheterna till en säker bedömning i sådana brottmål och tvistemål där dessa särdrag haft en betydelse i skeendet.

Varken önskemål om att tillskapa en effektiv beredningsorganisation eller önskemål om långt driven specialisering framstår som några övertygande argument för att lägga ned mindre domstolar, till exempel Stenungsunds tingsrätt. Det framkommer av de utredningar om gjorda förändringar i tingsrättsorganisationen som regeringen låtit verkställa, RRV 2002:9 och SOU 2003:5. Det har heller aldrig kunnat påvisas att små domstolar har sämre kvalitet i dömandet än vad stora har. Däremot har det visat sig att domstolsförhandlingar ställs in i större utsträckning i stora domstolar än i små. Uppenbarligen finns det fördelar med att behålla de mindre tingsrätterna.

Riksdagen har inte uttalat att Domstolsverket på något sätt står över domstolarna, utan fastmer är verkets uppgift att tillhandahålla kvalificerad service åt domstolarna i administrativa frågor, vilket framgår av betänkande 2000/01:JuU29. I denna servicefunktion finns stora brister. Bland annat har Domstolsverkets utbildningar kritiserats för att inte hålla måttet. Vidare har Domstolsverket trots upprepade påpekanden underlåtit att verka för att en väl fungerande organisation av vikarier för domarna kommit till stånd. Om så skett hade de mindre tingsrätterna haft en bättre ställning. För detta har dock Domstolsverket visat föga intresse.

För fem år sedan fanns det 96 tingsrätter förutom hovrätter, länsrätter, kammarrätter och hyresnämnder. Ju fler domstolar, desto mer komplicerad uppgift för Domstolsverket att lämna den kvalificerade service som riksdagen påbjudit. Uppenbarligen är det därför intressant för Domstolsverket att reducera antalet tingsrätter, vilka nu är 68 till antalet.

1995 års domstolskommitté fick i uppdrag att i ett slag mycket kraftigt reducera antalet tingsrätter i landet. Lyssna nu, Göran Norlander! Mot detta uppstod en så kraftig opinion att regeringen fick dra tillbaka uppdraget. När man nu i stället tar region för region uppstår inte samma nationella vrede, varför den här strategin är mera framgångsrik.

Berörda tingsrätter och kommuner har inte mycket att säga till om. Domstolsverkets så kallade idéskisser är i praktiken förklädda påbud. Sedan ska vi inte tala om de underliga remissförfarandena. Det finns exempel på vad som hände när en utredares slutsatser inte passade Dom-

stolsverket. När utredningsresultatet skulle ut på remiss skickade man samtidigt med ett foljebrev där man klart deklarerade att man inte delade utredarens syn och i stället anförde hur man ville ha det. I det aktuella fallet blev resultatet det som Domstolsverket i förväg meddelat remissinstanserna att man ville se.

Det är bara i Sverige som man slår sönder domstolarnas lokala förankring. Så sker inte i våra grannländer eller i övriga Europa. Sverige företräder för närvarande en extremlinje när det gäller förändringen av sin underrätts- eller tingsrättsorganisation. Det finns ingen vetenskap eller sanning som anger lämplig storlek på en domstol. Att vi har den utveckling vi för närvarande har beror endast på att den politiska majoriteten bestämt sig för större men betydligt färre domstolar. Det finns inga belägg för att dömandeverksamheten därmed kommer att bli bättre.

Slutligen, fru talman: Att lägga ned mindre tingsrätter framstår som ett självändamål när det gäller att åstadkomma större domstolar men är inte motiverat på grund av konstaterade bristfälligheter.

Jag yrkar bifall till motion Ju5.

Anf. 96 OLLE SANDAHL (kd):

Fru talman! En förändring av tingsrättsorganisationen är nödvändig. Ett förändrat samhälle kräver också en förändrad rättsorganisation. Det är inga problem och inga tveksamheter därvidlag. Problemet är inte ambitionen till förändring. Problemet är det sätt på vilket den nu ska genomföras.

Sedan 1999 har antalet tingsrätter minskat från 93 till 72, det vill säga med 25 %. Vi har flera gånger under dagen här hört att det inte finns någon ordentlig, genomgripande utredning och kunskap om effekterna av den här insatsen. Vi har till och med hört en maritim term nämnas, nämligen att utredningen havererade.

För mig, med min bakgrund inom vården, är detta fullständigt orimligt. Det är till och med så att man sannolikt skulle bli av med sin legitimation om man först meddelade behandling och därefter tog ställning till diagnos och status. Man måste naturligtvis ha en grund för sitt agerande i viktiga frågor. Man måste ha en kunskap om diagnos och status för att kunna göra en terapiplan – annars ryker legitimationen. Vi kan hoppas att så blir fallet även i det här sammanhanget.

Vi var inne på väderleksrapporter och kapsejsade utredningar. Tanken kommer en i sinnet att en autopilot ställs in av en sjöfarare. Man prickar in sin *way point*, sin destination, ställer in autopiloten och lägger sig och vilar. Fartyget går, oberoende av väder och vind och förändrade omständigheter.

Man måste kunna ompröva. Man måste kunna se vad som händer.

Det vore alltså ansvarsfullt och rationellt att göra, som vi föreslår, ett uppehåll. Vi låter helt enkelt nedläggningsraseriet avstanna och gör en analys av effekterna i ett helhetsperspektiv. Vilka effekter har det här haft? Vi utvärderar beträffande rättssäkerhet, kvalitet, ekonomi, kompetensutveckling, sårbarhet, påverkan på lokalsamhället, rekrytering och så vidare.

Den symboliska betydelsen av rättssamhällets närvaro ska inte underskattas. Den är själva kittet i rättssamhället och står för legitimiteten. Vi måste ha kvar detta. Argumenten för nedläggningen har varierat över

tiden. Först talade man om de ekonomiska effekterna. När de inte gick att visa talade man mer om kvalitetseffekter. Då kan man notera till exempel Ljungby. Det är ett direkt motsatt exempel i förhållande till de anförda argumenten. Ljungby tingsrätt har, som ett exempel bland de mindre, visat sig synnerligen kompetent att sköta sitt uppdrag. Man dömer av målen snabbare. Man har färre överklaganden. Man har liten balans. Man ligger i topp när det gäller personalens trivsel. Kompetensutveckling är också i topp. Det finns ingenting som motiverar en akut nedläggning.

Man bör beakta verkligheten. Det finns inga sakliga argument, utan nu är tiden kommen att göra en utvärdering, en analys. Sedan kan man fatta beslut om framtiden. Därför bör alltså förslaget, som ligger i budgetpropositionen, avslås. Och det görs ifall vi nu bifaller reservation 2. Därmed tillgodoser man samtidigt min motion Ju394 som innebär att Ljungby tingsrätt ska vara kvar i avvaktan på en utredning som jag är övertygad om kommer att bekräfta dess existensberättigande.

Anf. 97 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Fru talman! Jag vill påminna församlingen om att det enligt lagen om tingsrätterna är regeringens sak att bestämma antalet, och vi har då fått in det i riksdagen. Och det här visar ju bara svårigheten att få in det i riksdagen, eftersom varje person här i salen bara talar om sin egen tingsrätt.

Effektivitet, rättssäkerhet och osårbarhet genomsyrar vårt arbete för att förnya och förbättra arbetssättet i domstolarna. Det är märkligt att man från borgarnas sida tar i så just för den egna domstolen. Där är tydligen gränsen för borgarnas rättssäkerhet. Jag vill påminna om att Moderaterna hade förslag under en borgerlig regering om att mer än halvera tingsrätterna. Det klarade man inte då, men det var inriktningen. Därför förstår jag inte riktigt vad det är man så kapitalt har ändrat synpunkter på.

Jag vill också påminna alla er som står här och låtsas att ni värnar om domstolsväsendets framtid att ni just nu är på väg att avslå en proposition, som skulle göra att 2 500 mycket besvärliga ärenden som rör mänskliga katastrofer överförs från Utlänningsnämnden, som läggs ned den 1 januari 2006, direkt till våra länsrätter. Det handlar om 2 500 ärenden som kommer att gå före all annan verksamhet som finns på domstolarna.

Borgarna säger gemensamt nej till att effektivisera domstolsväsendet. Jag vill påminna om att det, när ni vägrar att godkänna propositionen om prövning av verkställighetshinder i utlänningsärenden, finns risk för att domstolsväsendet totalt kommer att haverera.

Frågan blir då vilken påverkan de här 2 500 extra asylärendena kommer att få på domstolsväsendet. Förutom att det kostar miljontals kronor vill jag framför allt påtala att antalet domare inte kommer att räcka till. Man har gjort beräkningen att 70 domare måste rekryteras i denna verksamhet på länsrätterna. Av dem finns då 20 stycken i Utlänningsnämnden.

Jag vill understryka att rekrytering av domare är en grannlaga uppgift som kräver noggranna överväganden av de sökandes lämplighet. Att rekrytera ett så stort antal domare under en mycket begränsad tid kommer att tvinga fram ett avkall på kvalitetskraven. Här sviker ni domstolarna och domstolsväsendet. Här är det inte längre tal om rättssäkerhet. Här är det enbart det politiska spelet som gäller. Bevara oss från borgarnas sätt att bevaka domstolsväsendets framtid!

Anf. 98 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Först vill jag för formens skull yrka bifall till motionen Ju474 – Maria Larsson sade fel nummer – så att det blir rätt i protokollet.

Jag tycker att det var ett mycket spännande anförande av Susanne Eberstein. Jag tror att det som de allra flesta här har talat om faktiskt huvudsakligen handlar om hur processen när det gäller tingsrättsnedläggningar går till. Det som pågår är inget annat än en demokratisk skandal. Ni vet från Socialdemokraternas sida att det inte finns något massivt stöd för att lägga ned hälften, kanske två tredjedelar, av landets tingsrätter. Vad gör ni då? Jo, ni plockar län för län för län, för att något samlat motstånd inte ska kunna resas. Varför vågar ni inte möta riksdagen med ett samlat förslag om hur ni ser på tingsrättsorganisationen? Varför tar ni län för län? Vågar ni inte möta folkets valda ombud med ett förslag? Det undrar jag, om ni nu är så intresserade av att ta ansvar. Och vad säger ni till alla de människor runtom i landet som inte känner att de har fått komma till tals i processen? Många känner sig helt överkörda nu. Det handlar inte om att bevara vissa tingsrätter. Det handlar om ett politiskt, moraliskt förhållningssätt till medborgarna, Susanne Eberstein. Det handlar om att man spelar med öppna kort, att man inte fattar besluten i stängda sammanträdesrum, att man vågar möta medborgarna, vågar möta medborgarnas valda ombud med ett konkret förslag.

Vi säger så här: Stoppa tingsrättsnedläggningarna nu! Gör en rejäl utvärdering och fatta sedan besluten! Varför vågar ni inte släppa de här utredningarna till en parlamentarisk utredning? Varför ska detta göras upp i stängda sammanträdesrum, Susanne Eberstein?

Anf. 99 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Det där är bara struntprat. Här är inga stängda sammanträdesrum. Tvärtom har det varit en enorm utredning och remissomgång. Att man sedan inte alltid lyder dem som man lyssnar på är väl alldeles självklart. Jag skulle tvärtom säga att det är skillnad län för län på domstolarna, eftersom vi har domkretsar. Därför är det, om man bor i Haparanda, helt ointressant vad som händer nere i Skåne – du får ursäkta!

Sedan är det en enorm skillnad på tingsrätter i dag jämfört med hur det var tidigare. Jag satt själv ting 1974. Vi hade enormt mycket folk som varje dag kom till domstolarna. Det var bouppteckningar. Det var lagsökningar. Det var betalningsförelägganden. Alla de ärendena är nu flyttade från domstolarna.

I dag kan man gå till en liten tingsrätt, till exempel hemma i Örnsköldsvik, där jag var, och fråga: Hur ofta kommer en vanlig människa till domstolen? Då får man till svar att det aldrig sker, om det inte är brottmål, och då åker ju den människan faktiskt ofta polisbil.

Domstolarna och tingsrätterna har alltså helt ändrat innehåll sedan den tiden när de placerades ut. Det vet man om man arbetar på en domstol. Därför är inte protesterna särskilt stora. Att alla människor protesterar mot detta stämmer inte. Vi får väldigt mycket brev från kommunalråd. Men de kommer väldigt sällan till tingsrätterna – gudskelov, eftersom jag inte vill att de ska vara sådana som döms.

Fortfarande är det så att allvaret i framtiden för domstolväsendet faktiskt inte ligger i antalet tingsrätter, utan det ligger i att domstolarna

kommer att översvämmas av 2 500 ärenden som, från den 1 januari 2006, fullständigt kommer att krossa dem.

Prot. 2004/05:26
10 november

Anf. 100 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag förstår att Susanne Eberstein glider från ämnet. Hon glider på den fråga som jag konkret ställde och som vi behandlar i debatten. Dessutom för Susanne Eberstein in en helt annan fråga som över huvud taget inte berörs i betänkandet. Det är betecknande när man inte har något riktigt bra svar i sakfrågan.

Jag vill återigen ställa frågan. Jag tycker att jag har rätt att få ett svar. Om nu Susanne Eberstein är så otroligt övertygad om att det som nu sker är rätt undrar jag varför regeringen inte lägger fram en konkret proposition med en helhetssyn på hur domstolsväsendet eller tingsrätterna ska se ut i landet? Varför detta successiva smygande runtom i landet med län efter län? Varför inte lägga en samlad proposition och ta debatten, om du nu tror så starkt på argumenten och på att vi ska halvera antalet tingsrätter eller minska dem med två tredjedelar runtom i landet? Varför inte ta den debatten?

Varför inte ta en öppen diskussion, dialog och debatt med Sveriges folkvalda ombud? Varför ska dessa beslut i praktiken avgöras av byråkrater i Domstolsverket och en liten krets på Justitiedepartementet?

Anf. 101 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Jag föreslår att Tobias Krantz ger sig ut i verkligheten i Sverige. Det här är inga smygnedläggningar. Det är tvärtom så att alla vi domare har fullmakt. Det innebär att man, när man lägger ned en tingsrätt, måste flytta människor från ett ställe till ett annat på ett mycket grannliga och noggrant sätt. Det tar tid.

Om vi ska ha en administrativ överbyggnad som skulle klara en total genomgång, nedläggning och flyttning av domstolar samtidigt skulle vi behöva tredubbla Domstolsverket. Det kan väl inte ens Tobias Krantz mena att vi ska.

Här smygs inte. Personalen är, tvärtom, oerhört inblandad, men den blir inte alltid åtlydd. Det finns en tingsrätt som till och med har bett om att få bli nedlagd. Det har tagit väldigt lång tid.

Nu har jag svarat på den här frågan två gånger.

Nu frågar jag Tobias Krantz: Vad gör ni inför att hela domstolsväsendet kommer att fullständigt krossas den 1 januari 2006? Det kanske bara är den egna tingsrätten som är angelägen.

Anf. 102 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Statsråden brukar ibland säga att arbetsfördelningen i Regeringskansliet är si och så och därför ankommer det på mig att svara.

Arbetsfördelningen i den socialdemokratiska justitiegruppen tycks vara att Göran Norlander svarar på frågorna konstruktivt, lite lågmält, medan det nu finns behov av att höja rösten och i stort sett recensera dem som har recenserat regeringens politik.

Jag betackar mig för recensioner av typen: Borgarna har ett låtsasintresse. De ledamöter som har varit uppe har bara intresse för sin egen domstol.

*Reformeringen
av tingsrätts-
organisationen*

Antingen tar Susanne Eberstein tillbaka detta och beklagar vad hon sade eller också får hon utveckla det. Jag betackar mig för den typen av beteckningar. Jag har engagerat mig under två perioder tidigare i justitiekommittén och haft långa och många diskussioner om reformering av tingsrättsväsendet alltsedan Domstolsutredningen 1995. Den gick i kvav bland annat av det skälet att det fanns ett klart direktiv om besparingar på 200 miljoner. Med den kreativitet som Susanne själv uppenbarligen tycker att hon besitter kanske hon kunde fundera över om det kanske hade varit lite lättare att komma överens om man inte hade haft besparingsbetinget på 200 miljoner.

Susanne Eberstein säger att borgarna, som hon uttrycker det, det vill säga de borgerliga partierna, var inne på tankar om förändring av tingsrätterna. Det låter alltid bättre i en mötesaktivitet att kalla dem för borgarna. Det är helt riktigt. Men vi drog slutsatser av den verklighet som vi var ute och vandrade i. Det var ingen lämplig väg. Jag vet att Susanne Eberstein med flera är ute och rör sig i verkligheten, men ni har uppenbarligen inte tagit intryck av den.

Jag är mycket angelägen att Susanne Eberstein tar tillbaka påståendet att jag inte har något intresse för något annat än min egen tingsrätt och att det bara är allmän populism.

Anf. 103 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Effektivitet, rättssäkerhet och osårbarhet ska genomsyra våra tingsrätter. Jag tycker att Anders G Högmark i så fall gör samma fel som han anser att jag har gjort, nämligen recenserar. I den här talarstolen får man väl ha åsikter. Eller är det bara ni som får ha det?

Jag frågar igen: Hur är det med domstolsväsendets krackelering den 1 januari 2006? Anders G Högmark kanske inte är medveten om att det kommer att ske. Utlänningsnämndens nedläggande, utan att man över huvud taget förändrar lagreglerna kring Utlänningsnämnden, kommer att krossa domstolarna den 1 januari 2006. Hur vore det att svara på det?

Anf. 104 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Jeppe Johnsson kommer att gå in på det.

Jag sitter i Domstolsverkets styrelse sedan ett antal år tillbaka. Jag är väl medveten om problemen. Jag betackar mig återigen för inställningen att det bara är Susanne Eberstein som förstår någonting. Ingen annan begriper någonting. Den skolmästarintetypen av inställning betackar jag mig för.

Jag vill ha besked. Är det populism när jag diskuterar och anser att man ska ha en helhetssyn?

Jag ska ställa en annan fråga. Göran Norlander medgav att regeringen hade misskött frågan om nämndemännen och inte gjort något. Delar Susanne Eberstein uppfattningen att ersättningen till nämndemännen i dag är anmärkningsvärt låg med tanke på den viktiga position nämndemännen har? Kan Susanne Eberstein, som vet nästan allt, bättre veta om regeringen mycket snart kommer att lägga förslag?

Självfallet, fru talman, ska vi ha olika uppfattningar. Vi både ska ha och får ha det. Men man kan bemöta varandra på ett sådant sätt att det inte alltid är bara en som besitter sakkunskapen. Susanne Eberstein må förlåta mig, men jag tycker att inläggen från hennes sida i början – det

var det som drog i gång debatten igen – präglades av att vi alla är populisterna och bara värnar om vårt eget och inte vet någonting.

Jeppe Johnsson kommer att beskriva att Moderaterna säkert har pengar till den reformering, förändring och utveckling av domstolsväsendet som krävs när asylprocessen får en annan hantering.

Anf. 105 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Jag förlåter gärna Anders G Högmark.

Jag tycker att det är synd när människor här i salen talar enbart för sin egen tingsrätt. Jag tycker att det är populistiskt att man är beredd att lägga ned tingsrätter över hela landet, men den egna tingsrätten måste till varje pris bevaras.

Det är inte särskilt trovärdigt när man gör på det sättet här i kammaren

Det har saknats pengar för att ge nämndemännen högre ersättning. Å andra sidan tycker jag att det allra viktigaste är att vi får in yngre människor bland nämndemännen. De får faktiskt förlorad arbetsförtjänst. När jag träffar nämndemännen visar det sig att det är våra pensionärer som är mest ledsna över att de inte får mer pengar. Jag vet inte om det är just den gruppen nämndemän som är allra viktigast.

Det pågår ett försök att skaka fram pengar även till detta. Vi har gjort enorma satsningar på polisen och vi har gjort enorma satsningar inom kriminalvården och rättsväsendet. Då får naturligtvis några tillfälligt stryka på foten. Det har skett med nämndemännen.

Det kommer ett förslag fram emot sommaren. Vi hoppas att vi på något sätt kan göra en förändring så att vi får fram pengar.

Jag kan till exempel själv tänka mig att man har två nämndemän i stället för tre. Det tycker jag vore en bra lösning. Då skulle pengarna räcka till att höja nämndemännens arvoden.

Anf. 106 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Fru talman! Jag förstår över huvud taget inte kopplingen till Utlänningsnämnden. Jag har inte tidigare hört att det skulle vara ett skäl till att lägga ned tingsrätter runtom i landet. Jag förstår ju att Susanne Eberstein har uppfattningen att det är ett skäl.

Det är nytt. Det fick vi i sista stund här i debatten.

Susanne Eberstein sade tidigare, liksom justitieministern, att det är sårbarheten i våra mindre och medelstora domstolar som man vill komma åt. Den som nu arbetar i domstolar och har erfarenhet kan väl ge oss exempel på detta. Vilka domstolar är det som är sårbara? Vilka är det som ställer in förhandlingar?

Jo, det är Stockholm, Göteborg och Malmö i allt väsentligt, och inte de små tingsrätterna.

Ett av kraven när man lägger ihop tingsrätter har varit att man skulle ha en bibehållen tillgänglighet. Det kravet har man dragit ytterligare ett varv. Jag tror att Susanne Eberstein vet att Domstolsverket i en av de senaste utredningarna, som finns med som underlag, självt säger att det är fråga om försämrad tillgänglighet. Är det acceptabelt? Är det inte längre bibehållen tillgänglighet som gäller för sammanläggningen av tingsrätter?

Anf. 107 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Utlänningsnämnden och att man inte medverkar till att man inte ska få göra hur många nya ansökningar som helst använde jag som exempel på att ni i verkligheten inte värnar om domstolsväsendet eftersom vi vet vad som kommer att hända om det inte ordnas upp och om ni nu säger nej till en proposition. I justitieutskottet säger borgarna till och med nej till att över huvud taget påpeka att detta är ett bekymmer när socialförsäkringsutskottet drar frågan. Man tycker inte att det finns anledning att bry sig om det.

När det gäller sårbarheten har jag på de små tingsrätterna framför allt mött advokater som är arga. De är ledsna. De vill fortsätta att ha nära till sitt arbete. Jag möter sällan att allmänheten tycker att tillgängligheten är något att bry sig om. Jag har över huvud taget inte mött en enda vanlig människa som pratar om tingsrätterna. De bryr sig inte ett skvatt.

Jag tycker att det är intressant med tillgänglighetsfrågan. Jag kommer från Norrland. Om man fortsätter upp till Norrbotten och jämför tillgängligheten där med nuvarande tingsrätter, utan att det har lagts ned några tingsrätter, med tillgängligheten i Skåne kan man faktiskt fundera över ordet tillgänglighet.

Anf. 108 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Fru talman! Det är alldeles uppenbart så att om man arbetar som advokat i svenska domstolar ser man en helt annan verklighet än vad Susanne Eberstein har gjort under sitt domstolsarbete.

Om man bor i Västervik och får bekymmer med fukt och mögel i en fastighet och behöver åka till Kalmar tingsrätt, talar man om tillgänglighet och tycker att man får ge sig i väg ganska långt. Detsamma gäller från Strömstad till Uddevalla och så vidare. Det finns alltså många människor, vilka inte minst vi advokater möter, som måste till domstolarna och som får acceptera de förhållandevis långa avstånd som det kommer att bli i fortsättningen. Inte heller blir det bättre av att vi får inställda förhandlingar så att man får åka tillbaka.

Sedan är jag medveten om att det är skillnad på södra Sverige och norra Sverige när det gäller avstånd.

Anf. 109 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Det är intressant att ledamoten är medveten om det. Tillgänglighet är ju som sagt ett oerhört relativt begrepp i vårt stora land. Det är klart att det kan vara besvärligt för den som är van att bo precis i kvarteret bredvid att förflytta sig lite längre. Å andra sidan kom ju placeringen av tingsrätterna till när väldigt få människor hade bil och möjlighet att på ett lätt sätt ta sig både hit och dit. Verkligheten har alltså förändrats enormt sedan den tid då tingsrätterna placerades ut.

Anf. 110 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Jag blev också lite konfunderad av detta med Utlänningsnämnden. Förmodligen menar Susanne Eberstein att domstolarna inte ska få några mer pengar, men de ska klara denna uppgift också. Så trodde jag inte att Susanne Eberstein var beredd att behandla domstolarna, även om det förvisso har funnits ett sparbeting som domstolarna har fått dras med år efter år.

Det var också en annan sak som jag inte kan låta bli att kommentera. Enligt Susanne Eberstein har det inte så stor betydelse hur långt bort domstolarna ligger. Inga vanliga människor kommer ju dit, och de som kommer dit gör det i polisbil och är åtalade. Om det vore så väl, höll jag på att säga. Då skulle vi ju inte ha så många inställda rättegångar. Dock får en del av de åtalade faktiskt infinna sig själva. Tyvärr gör de ofta inte det, och det kostar mycket pengar.

Jag gissar dock att Susanne Eberstein också har sett målsägare, brottsoffer, vittnen och nämndemän. Jag tog tidigare upp detta med Göran Norlander. I alla fall nere i mina hemtrakter kan man få åka tio mil för att vittna och lägga en hel dag i domstol. Om man har gjort det en gång har jag en känsla av att man kanske nästa gång inte ställer upp som vittne. Ser inte Susanne Eberstein en fara med att den vanliga människan inte vill vittna? Detta är ju förenat med en massa andra svårigheter, och blir det dessutom praktiska och ekonomiska svårigheter är det en risk för rättsväsendet. Ser Susanne Eberstein denna fara?

Anf. 111 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Det är mycket viktigt att vi på alla sätt värnar vittnen och målsägande. Det kanske allra viktigaste sättet att göra detta är att de får ett gott och bra bemötande när de är i domstolen. Jag tror inte att tågresan eller bussresan dit är det svåra. Jag tror inte heller att vittnena mest bryr sig om det. Jag tror att de mer bryr sig om ifall de blir hotade utanför eller om de bemöts med ringaktning av exempelvis advokater, vilket vi intressant nog faktiskt har en del exempel på.

Nej, Jeppe Johnsson, pengarna är inte problemet. Om Jeppe Johnsson hade koncentrerat sig på mitt anförande hade han hört mig säga att visserligen handlar det här om pengar, men det handlar framför allt om det vi brukar kalla för humanresurser, det vill säga domarna. Vi måste rekrytera 50 nya domare. Innan de på ett väldigt fint och bra sätt är rekryterade kommer det faktiskt att ta ett antal år, om vi nu inte ska ha något slags plastdomare. Det är väl detta som är vårt bekymmer – att man kommer att lamslå domstolsväsendet.

Det här handlar inte om pengar; det handlar om ett reellt problem för vårt domstolsväsende. Allt kan inte köpas för pengar.

Anf. 112 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Nej, jag tror inte att allt kan köpas för pengar.

Ordet ”plastdomare” var alldeles nytt för mig. Jag vet inte om de är mer hållbara än vanliga domare av kött och blod. Många har ju lämnat domarkåren och gått över till andra verksamheter, inte minst därför att arbetet har blivit svårt med ständiga nedläggningar och påhopp. Från den ena dagen till den andra vet inte folket i ett län: Är det vår tur nästa gång? Därför ställer jag frågan till vice ordföranden i utskottet.

Göran Norlander konstaterade tidigare att Anders Erikssons utredning sade att det var för kort tid att komma med någonting. Det enda som man egentligen var säker på var att vi inte skulle ha kansliorter. Anser då inte Susanne Eberstein att det hade varit rimligt att göra halt efter denna utredning för att denna organisation skulle få testas några år?

När det gäller nämndemän, är det Susanne Ebersteins uppriktiga mening att det räcker med en 50-procentig höjning av betalningen – går man

från tre nämndemän till två blir det alltså 150 kr mer i ersättning – och att det då bara är förlorad arbetsförtjänst som gäller? Jag vet av egen erfarenhet att i alla fall Hovrätten över Skåne och Blekinge i stort sett har slutat kalla nämndemän från Blekinge och de yttre delarna av Skåne. Det är Malmö med omnejd som gäller. Vill Susanne Eberstein att rättsväsendet ska fungera så att vi tar nämndemän bara runt tingsrätten eller hovrätten, eller ska vi ta ur det breda folkdjupet?

Anf. 113 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Plastdomare är någonting som borgarna är på väg att tvinga fram. På något sätt känns det som den lösning man själv tror på när man gör så här för att proppa igen domstolsväsendet.

Ledamöterna för borgarna i justitieutskottet vägrar att till socialförsäkringsutskottet påtala problemet med det beslut som man vägrar att ta i socialförsäkringsutskottet. Ingen av dem som nu har varit uppe och pratat med mig har sagt ett enda ord om detta.

Jag tycker att ni gömmer er bakom folket, som så till den milda grad skulle kritisera den här förändringen. Vi har inte fått några brev från vanliga människor, utan det är advokater och kommunalråd som protesterar.

Inställda rättegångar är icke ett problem i Norrbotten. Det är ett storstadsproblem, och där har man ju inte så vidare långt till domstolen. Detta tror jag faktiskt att Jeppe Johnsson vet. Antalet inställda rättegångar vid Stockholms tingsrätt är procentuellt enormt mycket större än på landet, även om man har 20, 15 eller 2 mil till domstolen.

Jag är den första att säga att vi behöver höja nämndemännens arvoden. Det gäller dock att få fram pengarna. Det tycker jag är ett ganska riktigt sätt. Först ser man till att få de här pengarna och gör en förändring. Jag tycker självklart också att nämndemännen ska tas från flera håll, men jag vet inte om gränsen för det folkliga inflytandet i domstolarna ligger just vid tre nämndemän. Jag undrar om den inte lika gärna kan ligga vid två.

Anf. 114 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag vet inte riktigt vilken bog man ska lägga detta på. Jag tycker dock att det är tråkigt att höra att Susanne Eberstein har ett sådant extremt högt tonläge. Det är så onödigt. Vi har ju olika roller. Vi är 349 som är invalda i Sveriges riksdag – riktigt alla är inte närvarande, kan vi se, men ett antal – och har ansvar för rättsväsendet och våra domstolar, hur vi ska ha det med lagstiftning och bestämmelser för hur domstolarna ska fungera, om det ska vara långt eller kort till dem och så vidare.

Det är alldeles självklart att Susanne Eberstein har rollen att älska allting som regeringen föreslår. Det är ju du som har valt den regeringen, som förhandlar med den regeringen och som lägger fram de här förslagen.

Du säger att du sällan möter allmänheten, och jag kan konstatera att det måste vara så. Människor *är* oroade. Jag var häromveckan i Skaraborg och träffade människor där. De känner att nu finns det en utredning, nu ska man lägga ned domstolar och nu kommer det sannolikt att bli en nedläggning. Vi pratar om en bygd där det inte finns några tydliga be-

folkningscentrum utan där det är ganska utspritt. Det är också domstolar som fungerar mycket bra.

Orsaken till allt detta, kära Susanne Eberstein och andra socialdemokratiska företrädare i denna kammare som bär ansvar mot medborgarna, är faktiskt att ni ska spara pengar. Generaldirektören var ju i utskottet – jag hoppas att ni var närvarande, för ni var ju det rent fysiskt – och berättade att det handlar om att spara över 100 miljoner. Det handlar om att spara pengar. Sparar man pengar på detta sätt innebär det en försämring. Man får längre till domstolen. Det blir svårare att upprätthålla det rättsliga nätverket i en bygd.

Det här gäller inte bara domstolarna. Samma sak gäller polisen. Man tvingas nu också stänga polisstationer som pärlband över hela Sverige därför att det ska sparas pengar.

Då, fru talman, blir jag otroligt upprymd, för det känns som en komisk spelfilm, när jag hör om enorma satsningar på rättsväsendet, domstolarna, poliserna. Enligt Rikspolisstyrelsens egen ekonomiavdelning finns det resurser fastlagda fram till 2007 till en tredjedel av det som vi har lovats från riksdagen, som Socialdemokraterna har lovat. Kan man inte lyssna på detta? Det innebär att man måste sparka civilanställda. Man måste lägga ned lokaler. Detsamma gäller domstolarna. Det är ju därför vi lägger ned domstolar. Vi lägger ned dem för att vi inte vill satsa pengar på rättsväsendet. Socialdemokraterna tycker inte att det är viktigt nog.

Att man ökar numerärt med 100 miljoner, 50 miljoner och 80 miljoner då och då som dimper ned som matsändningar till ett svältfött rättsväsende är väl inte några satsningar? Det är att kompensera efteråt för löne- och prisutveckling. Det vet alla utom möjligtvis socialdemokratiska ledamöter i riksdagen. Men man försöker spela upp det här, för man är så medieanpassad. Man springer runt och gör allting för massmedierna och försöker dölja hur det ser ut. Vi måste här tala om hur det ser ut i verkligheten.

Sedan, fru talman, är det den soppa som Susanne Eberstein, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har kokat ihop när det gäller Utlänningsnämnden. För det första är det intressant att höra en ledande företrädare för Socialdemokraterna i Sveriges riksdag gå emot regeringen så tydligt. Regeringen har ju i flera år sagt att man vill lägga ned Utlänningsnämnden. Det verkar Susanne Eberstein tycka är ett stort problem nu när det ska genomföras. Reglerna för när, var och hur Utlänningsnämnden ska läggas ned finns det tre partier som har gjort upp om. Det finns tre partier som är ansvariga. Det är Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Detta har ni gjort upp om i en budgetuppgörelse. Jag kan hämta tonvis med tidningsartiklar om detta. Det är så det går till. Och så säger ni att vi i utskottet nu ska bry oss om överklaganderegler i den gamla domstolen. Det är inte vårt område. Låt oss hålla oss till vårt område!

Anf. 115 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Det här har ju blivit en lång och utdragen debatt. Jag hade inte tänkt gå upp i den till att börja med, men när jag hör argumentationen från en del håll, framför allt Johan Pehrson, måste jag gå lite grann i svaromål. Det är sant att vi har varit med väldigt länge. I många år har vi haft en översyn av tingsrätternas organisation. Vi har också sett

att det har funnits problem inom en del tingsrätter. De är numera åtgärdade. Det har varit ensamma lagmän på ett och annat ställe. Det har varit mycket inställda rättegångar. Det är inte lyckligt.

Det kan finnas ett betydligt bättre sätt att möta de krav på Domstolsverket och på tingsrätterna som kommer från allmänheten, nämligen att man klarar av att genomföra rättegångarna och få domar fällda. Det kan man få genom en effektivisering. Denna effektivisering består i det här fallet av en del former av sammanslagningar.

Vilka är det som klagat mest över att vi gör den här förändringen? Jag har inte fått några synpunkter från allmänheten. Jag har i högsta grad fått det från advokatkåren. De tyckte att det skulle bli besvärligt att behöva åka så långt, varpå jag replikerade att deras ersättning för tidsspillan när de sitter i bilen mer än väl bör kompensera dem på det området, så jag tycker inte att de ska klaga.

Allmänheten är ytterst sällan i tingsrätterna, och den lilla tingsrätten i den stad som jag kommer ifrån hade tidigare att ta hand om flera uppgifter än bara rena domstolsförfaranden, nämligen inskrivningsfrågor och bouppteckningar. Detta har ju överförts till andra myndigheter, och därför har också arbetsbelastningen blivit annorlunda för den tingsrätten. Det gör att jag ser att det finns ett värde i att man effektiviserar, i att det kommer fler lagmän samman på ett och samma ställe. Man kan gå in och ersätta varandra om det är sjukfrånvaro eller om det finns risk för uppskjuten rättegång. Om till exempel en domare är sjuk finns det någon som kan gå in och ersätta honom. Det tycker jag känns bättre.

Dessutom menar vi att det är ett värde i att det finns fler lagmän på en tingsrätt så att de kan samordna i flera frågor och att de på det sättet kan berika och kvalitetshöja domstolarnas beslut.

Anf. 116 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Vi kan här tydligt se hur maktkoalitionen ser ut i Sveriges riksdag. Det är socialdemokrater som balanserar på Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Vi kan se hur det leder till att domstolarna ska centraliseras. Står det i Miljöpartiets partiprogram, Leif Björnlod? Jag är mycket förvånad. Du håller också på att göra saker med våra hyres- och arrendenämnder som är helt förskräckliga. De läggs också ned i denna centraliseringsiver. Jag vill bara säga en sak, Leif Björnlod: Att lägga ned en tingsrätt är väl inte så konstigt. Jag kommer från Örebro län, och lyssna nu noga. Jag tycker att det är helt okej att lägga ned Lindesbergs tingsrätt. Jag hoppas att både Susanne Eberstein och Leif Björnlod antecknar. Det är okej att lägga ned den, för en domare är för lite. Men varför säger man att fem domare inte fungerar? Vad finns det för vetenskapliga bevis för det? Ingenting.

Det handlar om att lägga ned och centralisera – liksom på andra områden. Ni är i alla fall konsekventa. Samma sak gäller polisen. Vad ska man ha en polisstation till? Det är bara att lägga ned den. Man kan sitta i bilen. Vi behöver inga polisstationer på orten. Vi behöver inte ha några lokalt förankrade poliser längre. Vi behöver inte ha polischefer, och det behövs inga lokala domstolar.

Men det är en urholkning, Leif Björnlod. Jag kan inte förstå hur du kan ställa upp på detta i ett parti som tror på att vi som människor ska ha nära till samhällelig service. Jag förstår inte heller detta som också har

dykt i debatten med Utlänningsnämnden, att du nu på något sätt är på väg att stödja regeringen och hur ni förhandlar fram någonting som leder till dessa konvulsioner med Socialdemokraterna. Kan ni inte sköta styret av Sverige så att det fungerar? Det blir ju skandalscener här i riksdagen till slut när ingen vet vem som ska stödja vad. Och att vi i utskottet ska skriva yttranden och lösa allting som ni har förhandlat om? Det är ju jättejobbigt!

Anf. 117 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Ja, det är lite skandal. Men jag tycker att skandalen mest är att Johan Pehrson kanske inte är tillräckligt uppdaterad.

Lindesberg var en av de domstolar som jag pratade om här uppe i talarstolen och som jag syftade på. Jag tror att det är bra. Det här är ett beslut som är fattat för mycket länge sedan, att man skulle göra en översyn av tingsrätterna. Det har Miljöpartiet varit med på.

Sedan finns det andra saker som tydligen inte Johan Pehrson är uppdaterad på. Det är till exempel restiden. När vi placerade ut tingsrätter på de här ställena tog resan väldigt lång tid. I dag har vi lagt ned en tingsrätt i Arvika. Vi hade tidigare en och en halv till två timmars restid till Karlstad. Nu har vi knappt 40 minuter, för bilar går fortare. Transporter går fortare. Det handlar om den tiden. För vår del måste jag säga att det kan ta längre tid att ta sig fram till en tingsrätt i Stockholm än vad det gör för oss i Värmland i det avseendet. Vi har dessutom löst det genom att ha en del tingsställen där det av geografiska skäl är befogat.

Miljöpartiet har, kan jag nämna till Johan Pehrson, varit med och kämpat för en nedläggning av Utlänningsnämnden, och det står vi fast vid. Vi kommer alltså inte att vara med på något yttrande från justitieutskottet.

Anf. 118 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Det är ju intressant, Leif Björnlod, för det här sade du inte häromdagen. Det var väl närmare bestämt inte mer än ungefär 24 timmar sedan ungefär som du satt vid bordet i justitieutskottets sammanträdessal och sade något annat. Men det ändrar sig fort – i och för sig i rätt riktning. Du har också insett problemet med att vi i justitieutskottet ska ha synpunkter på socialförsäkringsutskottets hantering av nuvarande Utlänningsnämnden. Det är ju inte vår uppgift. Då kanske vi ska börja skriva till utrikesutskottet lite när vi känner för det och så.

Detta är ju ett sätt, och jag är glad att du har insett det, Leif Björnlod, att hjälpa Socialdemokraterna att skyla över sitt misslyckande när de har suttit i överenskommelser och sagt att den 1 januari 2006 ska vi lägga ned Utlänningsnämnden. Man vill skyla över det. Man inser att det är ett problem. Man försöker styra med Miljöpartiet och Vänsterpartiet, men ni är ju inte med hela vägen, gissar jag, för annars skulle ni lösa det här. Nu ska inte du vara med på yttrandet. Förbättra ert samarbete så att vi får ett regeringsalternativ, de som jobbar i regeringen och stöder regeringen, så att vi får något att opponera på och så att vi får beslut i Sverige!

Sedan sägs det ofta att allmänheten inte hör av sig. Nej, det är väl klart att allmänheten inte hör av sig till Miljöpartiet, till Vänsterpartiet eller till Socialdemokraterna när det gäller domstolarna därför att ni lyssnar ju inte. Man kan se hur ni i årtal har lagt ned och lagt ned.

Och nu hör man Leif Björnlod tala nästan förälskat om bilismen. Det känns nästan humoristiskt. Jag har nämligen hört att ni vill ha färre bilar på våra vägar. Men vi ska kanske ha tåg från Lindesberg, från Frövi och så vidare till Örebro för att man ska ta sig dit. Men ni är ju emot bilismen. Detta blir därför väldigt inkonsekvent.

Jag hoppas att Miljöpartiet tar ansvar som den maktkoalitionspartner man är för att styra det här landet. Ni kan inte hålla på och förhandla på hösten om en budgetuppgörelse, och sedan måste regeringen komma springande, och då är ni inte med. Ni måste stå fast. Men det visar sig att det är en väldigt svag regering som vi har, och jag beklagar det. Det svenska folket, svenskt rättsväsende och vårt samhälle förlorar nämligen på det.

Anf. 119 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Allmänheten hör av sig till mig, Johan Pehrson. Eftersom jag dessutom har varit nämndeman har jag haft god kontakt med allmänheten i våra tingsrätter, speciellt i vår lokala tingsrätt. Och jag måste säga att det är ytterst få gånger som vi får tillbaka samma personer, utom en och annan som kommer desto oftare. Men i de flesta fall har allmänheten, utöver det fasta klientelet så att säga, väldigt få ärenden i tingsrätterna numera. Allmänheten har ingen anledning att reagera på detta.

Angående bilismen tycker jag att Johan Pehrson ska försöka få in i sitt huvud att det inte handlar om bilar – jag har ingenting emot bilar – utan det handlar om det bränsle som används i bilarna. Det är det som är miljöförstörande, och det är det som handlar om en ändlig resurs som vi förbrukar. Därför säger jag: Gärna bilar och andra fordon, men det ska vara bra och miljövänliga fordon.

När det gäller yttrandet ska jag säga att Johan Pehrson minns lika väl som jag att jag i justitiekottet sade att vi skulle komma med ett särskilt yttrande angående detta eventuella yttrande. Det har jag nu lämnat till justitiekottets kansli, så det är helt klart. Jag har helt enkelt bara fått den tiden att överlägga med mina partikamrater om de frågor som kom lite överraskande för mig. Det är sant.

Anf. 120 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det mesta har nu debatterats, och jag ska inte säga så mycket om det. Framför allt tänker jag inte säga något om Utlänningsnämnden som tas upp i ett helt annat ärende som vi kommer att debattera senare. Men jag blir lite förvånad när Leif Björnlod står och säger att han inte har fått några skrivelser eller brev från några privatpersoner. Nej, men privatpersoner kanske organiserar sig på olika sätt.

När vi kommer till våra sammanträden i justitiekottet har det nästan varje vecka legat brev på våra platser från olika personer som har varit upprörda över förslagen till tingsrättsnedläggningar. Jag har till exempel fått brev från Värnamos socialdemokratiska förening. Jag skulle tro att åtminstone Socialdemokraterna tycker att det är vanliga människor, och det tycker jag också. Det har även kommit brev från Värnamos företagarförening, från Värnamos näringsliv och så klart från en enig kommunstyrelse i Värnamo, som väl också företräder människor. Jag nämner bara de brev som handlar om Värnamo för att visa att jag inte talar bara om min egen tingsrätt i Trelleborg i södra Skåne där jag bor. Men jag tänkte att

jag skulle tala om någon annan tingsrätt. Jag tycker därför att Leif Björnlod ska ta tillbaka det han sade om att han inte har fått några brev eller skrivelser från vanliga människor.

Prot. 2004/05:26
10 november

*Reformeringen
av tingsrätts-
organisationen*

Anf. 121 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt, Johan Linander, att jag har tagit del av delar av de skrivelser som har kommit till justitieutskottet. Men jag svarade på frågan utifrån Johan Pehrsons framställan att det handlade om det som var riktat personligen till mig. Och jag har inte sett någon större opinion eller folkstorm som har brytt sig om nedläggningen av Arvika tingsrätt, snarare tvärtom. Jag har fått hejarop från alla andra utom advokaterna. Och den allmänhet som har hejat på mig har kanske gjort det därför att man möjligen inte gillar advokater.

Anf. 122 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Jag tänkte säga något om arvikabor, men jag avstår från det. Jag inser att vi inte kommer att komma längre i den här debatten därför att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har bestämt sig för att vi ska ha ett centraliserat tingsrättsväsende i Sverige. Och det genomför man nu trots att man vet att man inte klarar av att ta ett helhetsbeslut. Därför gör man på detta sätt, och vi kommer inte längre.

Anf. 123 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Vi ska ha ett effektivt tingsrättssystem och en effektiv tingsrättsorganisation i Sverige som klarar av att beta av de alltför långa väntetider som finns när det gäller rättegångarna. Och jag tror att detta är ett steg för att nå en större effektivitet.

Anf. 124 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Fru talman! Jag undrar, på en skala från ett till fem, vem som har det högsta tonläget när Johan Pehrson beskyller Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet för att aldrig lyssna på allmänheten. Det kändes som ett väldigt höjt tonläge.

I det län som Johan Pehrson kommer från bad personalen i en av domstolarna att den domstolen skulle läggas ned. Det gjorde man väldigt länge, och man kan undra varför.

Nej, jag talar inte om frågan om nedläggning av Utlänningsnämnden, utan jag talar om den möjlighet som finns just nu att anta den proposition som skulle stoppa en ärendehantering som är helt främmande för domstolsväsendet, det vill säga att man kan göra nya ansökningar hur många gånger som helst. Det är detta som jag talar om. Det kommer att innebära att antalet ärenden redan när man startar på länsrätterna med dessa ärenden kommer att vara över 2 500. Det är det som jag talar om, jag talar inte om Utlänningsnämndens vara eller inte vara. Då tycker jag att det är väldigt naturligt att justitieutskottet agerar gemensamt, precis som borgarna faktiskt var beredda att göra när det gällde trängselavgifterna, och det är intressant. Det var en fråga som hade med oss att göra när det väl brann till därför att den skulle in i domstolsväsendet. Och då var borgarna minsann beredda att säga att allt kommer att krossas av detta. Detta är i princip samma fråga, det vill säga att man får hantera en sak som egent-

ligen inte hör hemma i domstolsväsendet och att man därför måste ändra reglerna. Och nu finns det en möjlighet att ändra reglerna genom att inte tillåta att man ansöker hur många som helst i samma ärende. Det är alltså en helt främmande fågel i vårt domstolsväsende.

Av Johan Pehrson's anförande fick jag ett intryck av att det egentligen var för att straffa oss som man säger nej till den propositionen. Då undrar jag verkligen hur det kommer att gå för den allians som tror att den ska överta makten. Bevara oss väl.

Anf. 125 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Nej, jag och Folkpartiet liberalerna har ingen ambition att på något sätt straffa Socialdemokraterna. Senast som vi hade en debatt, Susanne Eberstein, stod jag här och förklarade – svetten rann på mig – varför jag stöder regeringen när det gäller viktiga rättsakter inom Europeiska unionen och varför jag tycker att det är viktigt att Sverige inte ska bli lidande av att det finns en regering som inte har något naturligt stöd i riksdagen, utan som får hoppa lite som man är tvungen att göra när man är en tydlig minoritetsregering utan några fasta förbindelser, även om det diskuteras om de ska bli fastare och det kommer olika bud varje dag i massmedierna. De enda som möjligen kan straffa er är väljarna genom att om knappt två år säga att detta inte är acceptabelt och att vi inte kan fortsätta i fyra år till med en sådan politik som urholkar rättsväsendet.

Jag vill nu ta tillfället i akt och be Susanne Eberstein svara på vilka enorma satsningar det är ni talar om. Ni kommer ju med hjälppaket till ett svältfött rättsväsende som i praktiken är en kompensation för löne- och prisökningar. Jag hoppas nämligen att du tycker att polisen och domarna ska få löneökningar. Ni kommer med 80 miljoner här och 100 miljoner där och kallar det för satsningar. Rikspolisstyrelsen, som brukar vara en auktoritet för allt annat när regeringen talar, har sagt att det räcker till bara en tredjedel av satsningarna.

Slutligen något om Utlänningsnämnden. Utskottet ska väl yttra sig om det finns en proposition på bordet? Det kanske finns en proposition någon gång i vår, om det blir några sådana fortsatta förhandlingar med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Men det verkar inte gå så bra just nu eftersom ni nu tycker olika här i talarstolen. Vänsterpartiet tycker ju ingenting, för jag har inte hört något därifrån. Någon gång måste man ta ansvar för det som man lägger fram och för det man säger och inte hoppas att vi ska rädda ett annat utskott för att ni sitter med foten duktigt i klaveret.

Anf. 126 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Jag förstår inte att man måste svettas när man står här i talarstolen. Är det kamraterna i alliansen som är så besvärliga – för det var väl inte jag som gjorde att Johan Pehrson svettades?

Miljarder kronor har tillförts kriminalvården och polisen de senaste åren. 4 000 nya poliser kommer att utbildas under mandatperioden, och allihop kommer att få anställning, Jag lovar, Johan Pehrson, att det kommer att bli på det sättet.

Anf. 127 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Eftersom det inte är så konstigt i den här debatten att vi hamnar helt vid sidan av ämnet måste jag också säga följande. Ja, 4 000 nya poliser utbildas. År 2002 var det 29 poliser netto, och år 2003 var det 113 poliser netto. Vi måste tala om nettosiffror, Susanne Eberstein! Vi kan ju inte lura människor. Det kan väl inte vara avsikten.

För att kunna anställa dessa poliser har man satsat 100 miljoner till nästa år. Jag träffar folk på våra polismyndigheter och bland allmänheten – det vill jag understryka. Man kan ju åka runt och lyssna och få reda på hur det ser ut. De måste se till att de har färre civilanställda. De måste stänga lokala polisstationer, för allt det här kostar pengar. Alternativet är att vintertid strunta i dubbdäck för att spara pengar. Allt detta är dåligt. Men det finns inte pengar till satsningarna. Det säger Rikspolisstyrelsen. Men regeringen lyssnar inte, och det må vara hänt – det är ju vi vana vid. Men att ledamöter utvalda av svenska folket i fria och allmänna val inte lyssnar på verklighetsbeskrivningarna är, tycker jag, mycket mycket märkligt.

Jag vill i denna min sista replik lägga till ett enda faktum när det gäller Utlänningsnämnden. Vi i Folkpartiet satt beredda att åter sträcka ut en hand för Sveriges bästa för att komma till rätta med det elände som dagens asylprocess är. Vi sade: Gör upp med oss om vi säger avskaffa ny ansökan, lägg ned Utlänningsnämnden och flytta över det hela till en vettig processordning, och gör det samtidigt! Det var flera som var inblandade i de samtalen – partier som är vana vid att, och som vill, ta ansvar för det här landet. Men man fick en fet dörr i ansiktet. Sedan gjorde ni upp med Miljöpartiet och Vänsterpartiet i budgetförhandlingarna. Detta kan inte vara okänt för Susanne Eberstein.

Nu står du här och har inte Vänsterpartiet och Miljöpartiet med dig på hur det här praktiskt ska gå till. Detta är trist, men vi kan inte hela tiden vara städgumma. Jag försöker rädda Sverige så gott det går under den här mandatperioden.

Slutligen: Det är inte så att jag känner väldiga svettningar när jag träffar Susanne Eberstein. Möjligtvis känner jag en och annan kall vindpust.

Anf. 128 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Till och med polisfacket säger att nu är det inte pengarna som saknas, utan nu måste man ändra arbetssätt – man måste leverera. Jag vet inte om Johan Pehrson hört dem säga det, men det är faktiskt så att nu säger till och med facket inom polisen att det inte är pengarna som saknas utan att det handlar om lite effektivitet och helt enkelt lite jävlar anamma – om fru talmannen ursäktar det uttrycket.

Vi som finns i Västernorrland och polisstyrelsen, som jag gör eftersom jag är ordförande där, har nu rätt upp efter gamla synder och har det jättebra. Det fungerar faktiskt ute i polisverksamheten, så varsågod och kom ut i verkligheten!

Jag vidhåller att det uppenbarligen är för att straffa oss som man inte vill göra ett yttrande där vi liksom lyfter en varningens flagga när det gäller vad som kommer att hända med domstolarna när det blir på det här sättet.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Vissa ändringar i alkohollagen

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2004/05:SoU6
Vissa ändringar i alkohollagen (prop. 2003/04:161).

*Vissa ändringar
i alkohollagen*

Anf. 129 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Alkoholkonsumtionens fördelning är mycket skev. Den tiondel av konsumenterna som dricker mest svarar för ungefär hälften av den totala alkoholkonsumtionen. Man kan därför ifrågasätta rimligheten i att begränsa informationen för normalkonsumenter i stället för att göra riktade insatser för att påverka den tiondel som konsumerar för mycket alkohol.

I Alkoholinförselutredningen konstateras att alkoholkonsumtionen i vinländer som Italien, Spanien, Portugal och Frankrike minskar. Där har konsumtionen minskat alltsedan år 1965 från 20 liter ren alkohol per person och år till ungefär 12 liter år 2000. Samtidigt har alkoholkonsumtionen i Sverige ökat från 6 liter per person och år till drygt 10 liter under samma period. Minskningen i de här vinländerna kan knappast bero på förbud mot reklam, höga alkoholskatter eller minskad tillgänglighet.

Fru talman! Om alkoholskadorna ska begränsas är det hög tid att lyfta blicken och titta på andra faktorer i samhället än spaltmeter och antalet procent. Framför allt är det viktigt med ökad kunskap om hur alkoholanvändningen bland ungdomar ska minskas. Vi är djupt oroade över den ökade alkoholkonsumtionen hos ungdomar.

Med dagens alkoholpolitik ökar införseln ständigt, vilket gör att det i dag är lätt för ungdomar att få tag på alkohol.

Vidare gör öppna gränser mot omvärlden det svårt, eller omöjligt, att använda traditionella alkoholpolitiska instrument som beskattning, reklam eller försäljningsrestriktioner.

I Skåne är i dag hälften av all alkoholkonsumtion oregistrerad sprit – antingen illegalt införd sprit eller smuggelsprit eller också sprit införd i stora mängder köpt i Danmark och Tyskland. Men nu är detta inte bara en fråga för Skåne. I dag kan vi läsa på TT hur Systembolagets försäljningssiffror rasar, mycket bland annat i Norrland och Dalarna. Där sker de stora minskningarna i försäljningen hos Systembolaget. Vi vet att det i dag bunkras upp utomlands, till exempel i Danmark; det har vi nyligen hört talas om. Sedan förs mycket stora mängder uppåt i landet.

När införselkvantiteterna från EU-länderna stiger måste det väl vara viktigt att anpassa alkoholskatterna till omvärlden. Harmoniseras inte alkoholskatterna kommer ännu större mängder alkohol att konsumeras och tas in från andra länder till Sverige.

Socialdemokraterna i Malmö har i dagarna skickat ett brev till Socialdepartementet där de säger: Vi kräver att ”skattesänkning på alla alkoholdrycker genomförs skyndsamt”. Bland annat skriver två socialdemokratiska riksdagsledamöter detta.

Kommunstyrelsen i Malmö skriver att de vill se över detta med sänkta priser och fler butiker samt upphävandet av det svenska alkoholmonopolet. De vet vad som händer och sker men kan inget göra.

Anitra Steen på Systembolaget sade i lördagsintervjun i P 1 i lördags med tanke på Pär Nuders beslutsångest i frågan om alkoholskatter:

”Pär Nuders uttalande illustrerar det svåra i att inse att alkoholskatten som alkoholpolitiskt verktyg kanske har spelat ut sin roll. Det kanske tar tid för den insikten att sjunka in.” Detta säger alltså Anitra Steen som nu klart ser hur Systembolagsmonopolet havererar, precis som alkoholpolitiken.

Nuvarande alkoholpolitik har inte visat sig vara verkningsfull mot alkoholrelaterade problem i samhället. Höga skatter och reklamförbud hindrar inte den som köper ”svart”. Vi kan konstatera att reklamförbudet hittills inte har bidragit till en minskad alkoholkonsumtion inom landets gränser.

Fru talman! Regeringens nuvarande politik präglas av dubbelmoral. Skenheligheten segrar när det parti som slår vakt om höga skatter och förbud mot reklam vill att staten ska profitera på alkoholkonsumtion i andra länder.

Statliga Vin & Sprit med Absolut Vodka som flaggskepp är den svenska stoltheten, med reklam i alla former på alla platser i hela världen, utom i Sverige. Hur kan man låtsas vara de främsta förkämparna mot alkohol när man samtidigt försöker bli världsbäst i spritförsäljning? Det skulle jag vilja ha synpunkter på i dag från Socialdemokraterna. Hur kan ni säga att ni är alkoholpolitiska företrädare såtillvida att ni vill minska reklamen och ändå inte vill sänka skatterna samtidigt som ni ser hur alkoholkonsumtionen stiger i det här landet? Samtidigt ökar ni Sveriges försäljning av sprit i hela världen med mest reklam i världen.

Fru talman! Regeringens lagförslag förefaller dåligt genomarbetat. Lagtexten kommer enligt vår bedömning att bli svår att tillämpa i praktiken. Lagrådet har till exempel pekat på många oklarheter när det gäller förbud mot marknadsföring. Också i andra avseenden förefaller lagförslagets formuleringar vaga.

Det råder också osäkerhet om huruvida regeringens lagförslag är överensstämmande med EG-rätten. Lagrådet tar inte ställning i denna fråga, utan konstaterar bara att i de fall som EG-rätten och alkohollagen inte går att förena så gäller EG-rätten.

Fru talman! Moderaterna ifrågasätter behovet av omfattande och detaljerad lagstiftning när det gäller marknadsföring av alkoholdrycker. Frivillighet i kombination med upplysning och information borde i det första läget prövas. Först om detta inte verkar visa sig vara verkningsfullt ter sig en lagstiftning som det naturliga alternativet. Osäkerheten om EG-rättens förenlighet med svensk alkohollagstiftning utgör ytterligare ett skäl att i första hand prova en självreglering.

Vår alkoholpolitik utgår från respekten för den enskilde individens förmåga att ta ansvar för sitt eget liv. Det offentligas uppgift är att skapa förutsättningar för enskilt ansvarstagande samt att bistå och värna de medborgare som saknar förutsättningar för att själva ta ansvar. En ny alkoholpolitik kräver därför en kombination av många åtgärder. Illegal alkoholhantering och införande av smuggelsprit ska bekämpas genom att

tull och polis ges ökade resurser. Den alkoholinformation som riktas till ungdomar måste intensifieras. ANT-undervisningen bör förstärkas.

Fru talman! De tekniska bristerna i regeringens förslag utgör också ett skäl för oss att avslå propositionen.

Slutligen yrkar jag bifall till den moderata reservationen nr 1, som alltså betyder att vi avslår propositionen.

Anf. 130 ERIK ULLENHAG (fp):

Fru talman! Låt mig inledningsvis yrka bifall till reservation nr 2.

Innan Sverige blev medlem i den europeiska unionen fick dåvarande folkpartiledaren, precis som många andra som ville ha ett EU-medlemskap, frågan: Vad ser du som den största nackdelen med ett EU-medlemskap? Det Bengt Westerberg och många andra folkpartister då svarade var: Vi ser en fara i att vi kommer att kunna få problem med vår alkoholpolitik och med ökade alkoholskador i Sverige.

Ibland, fru talman, är det tråkigt att behöva säga att man har fått rätt. Delvis på grund av EU-medlemskapet, delvis på grund av förändringar i vår omvärld dricker vi alltmer alkohol i Sverige. Alkohol kan vara, och är, för många människor något positivt. Men det vi ser just nu – alltför unga som dricker allt tidigare och alltför många människor som dricker i sådan mängd att ett missbruk uppstår – skadar och begränsar den enskilda individens frihet. Det handlar om dem som drabbas av våldet i alkoholens spår. Det handlar om dem som fastnar i ett evigt missbruk och som inte klarar att sköta sitt arbete. De får hela sin vardag raserad. Det är det som är resultatet av den ökade alkoholkonsumtionen.

Bakgrunden till dagens proposition är i huvudsak den så kallade Gourmetdomen, som innebär att alkoholreklam måste tillåtas i Sverige enligt EG-rätten. Vi ställer oss från Folkpartiets sida bakom de begränsningar som man har försökt föreslå i propositionen. Utskottsmajoriteten vill ha dem för att begränsa alkoholreklamen och de skador som kan komma. De som motsätter sig det här och säger att vi gärna kan ha alkoholreklam och gärna fritt säger ungefär så här: Vi ska i stället ägna oss åt opinionsbildning och information för att se till att människor dricker mindre. Men reklam syftar ju till att människor ska handla en vara. Reklam i sig är attitydförändrande.

För det allra mesta är det inget problem. Häromdagen när jag slog på TV:n såg jag att man vill att vi ska köpa Soda Stream i julklapp och dricka mer läsk, vilket ju i och för sig kan vara ett problem. Soda Stream var stort för 20 år sedan och nu har den kommit tillbaka, sannolikt för att de som var barn då har fått egna barn. Man försöker driva det här vidare. Tanken är ju alldeles uppenbart att man ska gå och handla en Soda Stream till jul och ge bort den till någon eller ha den själv. Det är klart att alkoholreklam syftar till att man ska gå och handla vin- eller spritflaskan. Det ligger i sakens natur.

Reklam är dessutom för det mesta oerhört effektiv. I de allra flesta fall är det problemfritt. Men om det gäller en vara som vi ser ett värde i att begränsa användandet och i synnerhet missbruket av är det en annan sak. Det finns därför anledning att begränsa alkoholreklamen. Vi ställer oss alltså, fru talman, bakom de förändringar som föreslås från utskottsmajoritetens sida.

Däremot tycker vi att utskottsmajoriteten och Socialdemokraterna är väl defensiva. Det den så kallade Gourmetdomen sade – som vi läser den – är att i en tidning som Gourmet, som handlar om mat och dryck, måste man tillåta alkoholreklam. Man kan försöka vara lite offensiv från svensk sida och säga: Okej, vi försöker göra så lite uselt som möjligt av Gourmetdomen. Därför har Folkpartiet föreslagit att vi tillåter alkoholreklam, men enbart i tidskrifter som handlar om mat och dryck. I Expressen, Aftonbladet eller någon annanstans ska vi av folkhälsoskäl inte ha det. Utskottsmajoriteten avfärdar detta med att säga att det blir gränsdragningsproblem. Jag tror inte att gränsdragningsproblemen är så stora, och jag tycker att vi borde ha kunnat ta ett steg till.

En huvudfråga finns i den andra reservation som Folkpartiet står bakom: Ska vi försöka ändra EG- och EU-regelverket för att se till att vi nationellt har möjlighet att förbjuda alkoholreklam eller inte? Vi är några partier som står bakom en reservation där just detta sägs. Utskottsmajoriteten säger i stället att man vill eftersträva gemensamma regler på EU-området för att få gemensamma alkoholskatter och en del annat. Jag tänker mig att det är det som man vill ha.

Problemet, fru talman, är att verkligheten är sådan att alkoholsituationen är oerhört olika i olika europeiska länder. För mig som är varm EU-anhängare fungerar EU-samarbetet så att man i vissa frågor kan komma ganska långt och nå gemensamma regler. Men i andra frågor får vi se till att de enskilda länderna har möjlighet att gå före eller lösa saker på sitt sätt om skillnaderna är för stora.

Därför vore det inte orimligt att denna riksdag gav regeringen i uppdrag att vara lite offensiv på alkoholområdet. Skicka ned minister efter minister på ministerrådsmöten och driv på! Ibland kan man det, men ibland verkar det ganska svårt. Driv på, och säg: Sverige vill, precis som andra länder som kanske har samma alkoholpolitik, ha möjlighet att förbjuda alkoholreklam av folkhälsoskäl. Om vi lyckas nå det steget så är det betydligt lättare att ta nästa steg och få gemensamma regler på EU-nivå, där vi gemensamt kan möta alkoholreklam och gemensamt få fram alkoholpolitiska instrument.

Det ser ju bra ut i utskottsmajoriteten; vi ska syfta till gemensamma regler. Men i verkligheten blir det väldigt defensivt. I verkligheten är det sannolikt så att de gemensamma reglerna i första hand kommer att riskera att leda till att vi får fler Gourmetdomar – fler domar som gör att vi tappar alkoholpolitiska instrument i Sverige.

Då kan man i stället säga: Okej, låt oss ha nationella särregler av hälsoskäl. Det märkliga i Europa är att vi kan göra ganska mycket mot rökning och en del mot narkotika. Men just när det gäller alkohol, som är ett av våra riktigt stora folkhälsoproblem, har vi hittills inte fått med oss de andra EU-länderna. Jag tror att det skulle kunna gå med en regering som var drivande och som skulle våga åka ned till Bryssel och säga: Låt oss själva ha undantag och förbjuda alkoholreklam! Dagens regering är alltför passiv och följer alltför mycket John i EU-samarbetet. Den för inte upp de svenska frågorna, och det drabbar folkhälsan och ökar alkoholskadorna i Sverige.

Anf. 131 ULRİK LINDGREN (kd):

Fru talman! Åhörare och kolleger i socialutskottet med flera! Kristdemokraterna välkomnar socialutskottets betänkande om vissa ändringar i alkohollagen för att ytterligare begränsa alkoholreklamen. Helst hade vi velat behålla vårt gamla svenska hela marknadsföringsförbud när det gällde alkohol som vi hade tidigare, men som vi nu inte längre har av väl kända skäl. Det har ju beslutats om en 15-procentsgräns. Men vi ser det ändå som en framgång att man i det här betänkandet föreslår ytterligare försnävningar av möjligheterna att göra reklam för alkohol.

I den motion av Kristdemokraterna som behandlas i det här betänkandet krävde vi att ytterligare försnävningar skulle presenteras riksdagen. Ett sådant förslag har vi nu på bordet, och det är bra.

Varför försöka begränsa eller helst stoppa reklam för alkohol? Den säljer ju sig själv utan reklam, som det ser ut i dag. Men vi vet från alla möjliga sammanhang att reklam har effekt. Skulle vi inte ha haft förbud mot alkoholreklam i Sverige är det sannolikt att alkoholkonsumtionsökningen skulle ha varit ännu större.

Det är mycket viktigt att påverka attityderna till alkohol. Det är kanske det viktigaste när nu pris- och tillgänglighetsinstrumenten är så försvagade. Det gäller attityder som: Man kan ha kul eller till och med "kuligare" utan alkohol, att man givetvis ska låta bli alkohol i trafiken, under graviditeten, i jobbet, i sporten eller vid det stora mötet med kvinnan med stort K.

Reklam för alkohol avser att påverka attityderna åt det motsatta hållet, att alkohol naturligt hör ihop med ett antal situationer och skeden i livet, att trendsätta en positiv livsstil där alkoholen naturligt är med. Den som investerar i denna reklam förväntar sig pengar tillbaka i form av högre alkoholkonsumtion.

Jag ser detta mycket som en kamp om opinionen. Vi kan inte i stort och smått bedriva en politik som står i fullständig strid med vad folkopinionen säger. Vi kan notera att det finns en stigande opinion i Sverige som är positiv, en stigande opinion som med förtvivlan ser hur alkoholen tar ett allt större grepp om vår ungdom som får allt större skador. Den opinionen vill jag naturligtvis stödja. Vi ska inte ge alkoholen ett större spelutrymme än den ska ha.

Därför är det rätt att försöka gå längre, att nyttja alla möjligheter att minimera utrymmet för alkoholreklamen. I reservation 2 av Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna föreslår vi att reklam ska vara tillåten endast i så kallade periodiska skrifter som handlar om mat och dryck.

Jag noterar också att igen väljer vänsterkartellen att inte ta strid om EU:s alkoholpolitik. Har regeringen sagt något gäller det att inte vara för högljudd. Vi har sett det i fråga om införselkvoterna, och vi ser det nu när det gäller alkoholreklamen.

I reservation 3 av Folkpartiet, Centern och Kristdemokraterna, som jag yrkar bifall till, begär vi att man ska verka för att medlemsstaterna ska ges möjlighet att nationellt fastställa vilka begränsningar avseende reklam som ska gälla för alkoholprodukter. Det handlar alltså om ett åternationaliserande av villkoren för alkoholreklam.

Vänsterkartellen för ett resonemang i betänkandet om att man i stället gemensamt i EU ska komma överens om att alkoholreklam ska regleras. Det är inte fel att komma överens tillsammans, men varför inte gå oppo-

sitionen förslag till mötes och verka för ett åternationaliserande på detta område, helt enkelt för ett större egetbestämmande i respektive land? Det är en fråga som rimligen borde få ett svar i dagens debatt.

Prot. 2004/05:26
10 november

*Vissa ändringar
i alkohollagen*

Anf. 132 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Trenden mot en ökad alkoholkonsumtion har vi levt med under en lång period. Åtgärderna för att bryta den trenden har varit, och är, helt otillräckliga. Sveriges traditionella alkoholpolitik är under hård press. Centerpartiet vänder sig starkt emot uppfattningar att den traditionella alkoholpolitiken med höga priser och försäljningsmonopol ska skrotas bara för att den inte räcker ända fram. Däremot behöver alkoholpolitiken breddas. Det behövs nya instrument, och framför allt så behövs människors engagemang.

För det första krävs det en mobilisering av medborgarnas engagemang för varandra och sig själva.

För det andra ska vi slå vakt om den traditionella alkoholpolitiken med en restriktiv alkoholpolitisk syn där vi behåller de nationella instrumenten.

För det tredje bör vi verka för ett aktivare och offensivare arbete i EU med höjda minimiskatter, begränsningar i de orimliga införselreglerna med mera.

Alkoholen är ett stort folkhälsot hot och ska betraktas och hanteras därefter. Begränsningar av marknadsföringen av alkoholdrycker är naturligtvis ett viktigt alkoholpolitiskt instrument, vilket också utskottet tydligt framhåller.

De försök som nu görs för att begränsa alkoholreklamen, efter domen i det så kallade Gourmetmålet, är åtminstone något. Effektiviteten kan diskuteras, men de föreslagna åtgärderna i propositionen har Centerpartiets stöd.

Vi vill dock på några punkter gå längre. Jag och Centerpartiet ställer oss bakom Folkpartiets förslag i reservation nr 2, om att man ska tillåta reklam endast i periodiska skrifter om mat och dryck, det vill säga i tidningar som Gourmet. Det går att göra invändningar, men man kan också visa att vi markerar att detta är ett område där vi tar de steg som vi anser oss behöva ta och att vi tar diskussionerna i de situationer där det kan uppstå behov av det.

Fru talman! Egentligen vore det enda rimliga att förbjuda all alkoholreklam. För dagen kan vi, menar jag, jobba på två fronter. För det första kan vi arbeta internationellt – genom nordiskt och annat samarbete för att bilda allianser – inom EU. För det andra: För att Sverige ska kunna fatta egna beslut kan tobaksreklam förbjudas av folkhälsoskäl. Även alkoholreklam borde kunna förbjudas av folkhälsoskäl.

Centerpartiet anser, och det har vi föreslagit i en motion – vilket framgår av reservation nr 3 – att regeringen inom EU bör verka för att medlemsstaterna ges möjligheter att nationellt fastställa vilka begränsningar för marknadsföring av alkoholprodukter som ska gälla. Som jag sade: Medlemsländerna har i dag rätt att förbjuda tobaksreklam av folkhälsoskäl. Det vore rimligt med motsvarande möjligheter avseende alkoholreklam.

Utskottsmajoriteten visar förståelse för Centerpartiets förslag och krav, men man orkar inte mer. Begränsningar av marknadsföring av

alkohol ska ske genom gemensamhetsstrategiarbetet på alkoholområdet, skriver man. Jag menar att det ena på något sätt inte behöver utesluta det andra. Majoritetslinjen innebär att det inte kommer att hända särskilt mycket. Risker är att det blir mycket prat, men lite verkstad.

Jag är mycket förvånad över att Vänsterpartiet och Miljöpartiet backar upp den socialdemokratiska linjen. Jag hade förväntat mig stöd i ett tufft och offensivt arbete i EU, samtidigt som vi ökar riksdagens befogenheter. Det är vad Centerpartiet förordar.

Fru talman! Centerpartiet står alltså bakom reservation nr 2, men för egen del nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nr 3.

Anf. 133 MARTIN NILSSON (s):

Fru talman! Det vore fel att medge att det inte finns problem när det gäller alkoholpolitiken. Jag tycker att Erik Ullenhag har beskrivit en del av dem. Vi ser en ökad konsumtion relaterad dels till en del omvärldsförändringar, dels till det som följer av medlemskap i Europeiska unionen, öppnare gränser, och så vidare.

Det är en tid av nya utmaningar för alkoholpolitiken. Vi behöver möta dem delvis med nya verktyg men också med fasta värderingar och mål.

Vi ska stå fast vid målsättningen att ha en alkoholpolitik som innebär att somliga av oss, en majoritet av oss, får ålägga oss vissa restriktioner av omsorg om och solidaritet med andra grupper.

Det kommer förstås alltid i sådana här diskussioner finnas de som tycker att det här inte är något stort problem. Man väljer, som det har visat sig i den här debatten, att främst företrädare producentintressen eller företrädare den egna friheten att oavsett konsekvenser för andra fritt få konsumera alkohol. Men det är, och det ska visa sig i den här debatten, tycker jag, ett extremt tydligt fall där det handlar om vilka värderingar vi vill se styra alkoholpolitiken.

Jag tycker faktiskt att det är glädjande att när vi utsätts för det tryck som finns utifrån och för omvärldsförändringar visar det sig med det här förslaget att en klar, tydlig riksdagsmajoritet är beredd att möta nya omvärldsfaktorer med nya verktyg och att det finns en bred enighet kring dem.

Utskottet ställer sig i dag bakom regeringens förslag att förbudet mot att i marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter skildra barn och ungdomar förtydligas, att det uttryckligen anges att förbudet avser barn och ungdomar som inte fyllt 25 år.

Utskottet ställer sig också bakom att det i lagtexten i större utsträckning än vad som är fallet i dag klargörs vad som anses måttfullt vid marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller högst 15 volymprocent alkohol.

Vidare ställer sig utskottet bakom införandet av ett begränsat förbud mot användning av vissa kännetecken i kommersiella annonser till konsumenter vid marknadsföring av alkoholhaltiga drycker, för att därigenom minska möjligheterna att göra indirekt reklam. Utskottet ställer sig också bakom att det införs krav på texter som informerar om alkoholens skadeverkningar vid marknadsföring.

Det är starka verktyg för att möta det som är ett starkt producentintresse som strävar efter allt större marknader. Detta är inte vilken bransch

som helst. Detta är inte vilken vara som helst. Den har starka sociala konsekvenser. Det är väl dokumenterat. Det är inte utan anledning som annonsörerna faktiskt gör reklam. Det är kamp om marknadsandelar, men det är också kamp för att öka den totala efterfrågan på alkohol.

Det är också så att reklamen tydligt får konsekvenser för just de grupper som politiken säger sig vilja värna om. Det är tydligt att mycket av reklamen riktas just mot ungdomar. Det är väl dokumenterat. Det är väl dokumenterat att det är högriskgruppen och storkonsumenterna som genom reklam får stimulans att påbörja eller öka sin konsumtion. Då är ju valet så tydligt. Det handlar om restriktioner för några av oss och solidaritet med de utsatta grupperna.

Låt mig säga att jag tycker att det är skönt att det finns något område kvar där Moderaterna vågar visa sitt sanna jag. Man försöker ju skapa en bild av sig själv som ett parti som tar social hänsyn. Men här gäller fortfarande marknadsliberalism och oförbehållsamt producentintresse. Alkoholpolitiken blir bara en fråga om tillräcklig information.

Cristina Husmark Pehrsson valde att debattera nästan allting utom just reklamförbudet på alkoholpolitikens område. Jag tycker att det är rätt bra, för den försiktiga linje som präglar Moderaterna på så många andra områden i dag hade ju kunnat innebära att man här bara hade pratat om tekniska invändningar. Nu visar man tydligheten i alkoholpolitiken. Man visar att det finns ett tydligt vägval mellan dem som tycker att politiken ska ha ett socialt ansvarstagande som mål och riktlinje eller dem som tycker att detta är en individualistisk fråga som marknaden ska avgöra.

Man visar här att nej inte bara är en teknisk fråga. Det är nej till alkoholskatter som begränsar efterfrågan, det är nej till försäljningsmonopol som begränsar tillgänglighet och det är som en konsekvens av detta också nej till åtgärder som begränsar producenternas rätt att marknadsföra sina produkter.

Jag tycker att det som kanske är något av det mest tydliga och cyniska är när man i sin reservation säger att vi i stället för de här åtgärderna ska inrikta oss på attitydpåverkan, information till ungdomar i tidiga år och inte minst till föräldrar. Men samtidigt vill man frigöra ekonomiska resurser som är mångdubbelt större än de som finns på den offentliga sidan till den informationen för att påverka just dessa grupper, för att just skapa en annan bild av alkoholen. Och i sitt eget budgetalternativ har man inte en enda extrakrona till denna verksamhet. Det är moderat politik när den kanske är som mest tydlig.

Men jag tycker att det är glädjande att det finns en tydlig majoritet för en socialt ansvarstagande alkoholpolitik. Det tycker jag är bra.

Det finns vissa partier väl företrädade här – Folkpartiet, Centern och Kristdemokraterna – som föreslår andra åtgärder som i grund och botten grundar sig på den socialt medvetna politiken men som vill gå något längre. Vi har från majoritetens sida valt att avslå dem, därför att vi tror inte riktigt på förslagen. En begränsning av reklamen till vissa tidskrifter innebär uppenbara svårigheter med avgränsningar och gör kanske också att man kommer att få mycket mer av rättslig prövning av reglerna än om man har en tydlig linje där inte varje fall behöver prövas i domstol.

Vidare säger man att det är defensivt att inte vilja eftersträva nationella regler när det gäller alkoholreklam. Man säger att det är omöjligt att uppnå gemensamhetsstrategier. Jag tror att det är precis tvärtom. Det vi

gör i dag visar faktiskt att det finns ett visst nationellt utrymme att göra saker. Men de beslut som har fattats och de stämmingslägen som finns i flera av EU-medlemsstaterna visar att det också är möjligt att göra saker på gemensamhetsnivå.

Varför ska vi i den värld vi lever i, med allt det gränsöverskridande tryck som finns inom exempelvis marknadsföring och reklam, nöja oss med att försöka skapa nationella regler när vi kan sätta upp en annan dagordning? Det kan inte uppfattas som något försök att begränsa och skapa handelshinder eller vad det nu månde vara, utan det visar tydligt att vi är beredda att jobba med hälsofrågan på övernationell nivå.

Mot bakgrund av detta, fru talman, skulle jag vilja yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 134 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag är förvånad över att Martin Nilsson inte kan se två sidor på myntet. Det är ett viktigt arbete som Sverige har framför sig i gemenskapshetsstrategiarbetet. Vi från Centerpartiet säger inte på något sätt att det är omöjligt. Vi säger att det är både nödvändigt och möjligt, men Martin Nilsson borde ha insikten att det kommer att ta tid. Den tiden har inte vi när vi ser hur situationen är med en ökande alkoholkonsumtion, ökade skadeverkningar. Då måste man jobba på flera fronter. Det är vår uppfattning.

Det ena utesluter enligt vår uppfattning inte alls det andra. Det första är att arbeta så fort det går i gemenskapshetsstrategisammanhang. Det andra är att se till att vi kan påverka så mycket som möjligt på nationell nivå. Då förvånar det mig att majoriteten inte kan ställa upp på att Sverige aktivt och offensivt ska driva linjen att vi själva fullt ut ska kunna påverka när det gäller frågan om alkoholreklam, med hänvisning till tobaksreklam. Jag kommer väl ihåg de samtal vi förde när Gourmetbeslutet kom. Vi var med rätta gemensamt upprörda över att vi inte får besluta om det själva. Då förvånar det mig att vi inte kan få en uppslutning kring reservation 3. Det skulle kosta väldigt lite av generositet att tillmötesgå den linjen.

Min fråga är: Vad är det för skillnad mellan alkoholreklam och tobaksreklam? Varför duger det inte att jobba på dubbla fronter?

Anf. 135 MARTIN NILSSON (s) replik:

Herr talman! Vi delar i mångt och mycket synen att det är viktigt att försöka begränsa alkoholreklam. Där finns ingen skiljelinje mellan oss. Vi hade gärna sett att det hade funnits möjlighet att nationellt göra det. Nu finns inte den möjligheten rakt av. Det vi gör i dag visar att det finns ett betydande utrymme att införa en reglering av alkoholreklamen, men det finns inte riktigt så långtgående möjligheter som vi hade velat.

Då måste vi fundera på vilken den bästa strategin är. Vad skulle vi kunna göra för att få det utrymme vi skulle vilja ha? Då inställer sig frågan, som också Kenneth Johansson ställer sig: Finns det något slags motsättning mellan att driva att nationalstaterna var för sig ska få ha en särreglering och att vi ska jobba i enlighet med gemensamhetsstrategin? Jag tycker att det inte borde vara så.

Nu är det kanske inte mig Kenneth Johansson behöver övertyga. Det kanske är andra länder som har vissa invändningar mot detta och som

kanske ser försöken att göra sådana nationella regler som ett sätt att begränsa den inre marknaden. Jag gillar inte det synsättet. Jag tycker inte att det är det ideala sättet att betrakta alkohol. Vi driver stenhårt att alkohol är en folkhälsofråga. Det är ingen vara vilken som helst. Därmed är de flesta partier här överens.

Vi behöver inte övertyga oss själva, utan det är andra länder. Då är det glädjande att se att det finns många andra länder som faktiskt är med på detta tåg men som för bara något år sedan tyckte ungefär som Moderaterna gör i denna kammare, att det där får marknaden lösa. Nu är de med på att införa en lagstiftning för en reglering av detta.

För att undvika att få en diskussion om att det här är ett försök att skydda marknaden, störa den inre marknaden eller något sådant är det viktigt att vi faktiskt har ett folkhälsoperspektiv och försöker jobba med det gemensamt. Jag tycker också att det är bra med det vi gör i dag när vi förbjuder indirekt reklam. Vi visar att det här inte är ett sätt att försöka stödja svensk ölproduktion på franska vinproducenters bekostnad. Det måste också vara linjen när vi jobbar internationellt att hitta en modell där vi kan vara överens och där vi gemensamt driver gemensamma regler.

Anf. 136 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Martin Nilsson säger att han gärna hade sett att besluten kan tas nationellt. Där är vi överens. För det andra säger Martin Nilsson att det inte finns några motsättningar. Där är vi också överens. Men sedan drar Martin Nilsson och majoriteten en slutsats som är en logisk kullerbytta och där i alla fall inte jag hänger med. Om man har den uppfattning som vi är överens om – de två första delarna – borde slutsatsen vara att jobba på två fronter. För mig är det ganska självklart att använda ett brett batteri av åtgärder, jobba internationellt med också för att lösa frågor nationellt. Det gör vi inom miljöpolitiken och inom andra områden. Det handlar om att ta för sig lite grann i ett internationellt sammanhang, inte bara bocka och buga och läsa kommatecken utan ta för sig och vara offensivare. Jag tror att det faktiskt skulle både leda till respekt och ha en pådrivande verkan i det internationella arbetet.

Men om det nu är så att vi inte får ett stöd för att Sverige ska driva att vi själva får besluta i alkoholfrågan, är min fråga hur Martin Nilsson bedömer den andra linjen, att i gemenskapshetsstrategiarbetet komma fram. Hur många år kommer det att ta för att vi ska komma dit som jag hoppas vi är överens om – att få bort så mycket av den eländiga alkoholreklamen som det går?

Anf. 137 MARTIN NILSSON (s) replik:

Herr talman! På en sådan fråga kan man förstås aldrig ge ett svar, eftersom det står utanför ens egen makt. Det gäller också om man skulle ha en nationell reglering av frågan.

Det finns två skäl. Det är att försöka undvika att denna fråga uppfattas som en begränsning av den inre marknaden och i stället visa på att det faktiskt är folkhälsoskäl som styr. Det andra är förstås effektivitetsskäl. Mediekonsumtion blir mer och mer gränsöverskridande. Därav följer också att det också blir viktigare att ha gemensamma regler på området.

Skulle man åstadkomma ett läge där det går att få nationella regler utan att det för den skull uppfattas som en begränsning och det finns ett brett stöd för det, kommer jag inte att motsätta mig det. Men det vi nu diskuterar är: Vad är förstahandsstrategin? Jag och vi socialdemokrater tycker att förstahandsstrategin måste vara att jobba med gemensamma regler.

Jag vill lite vända mig mot den beskrivning som Kenneth Johansson med flera ger i den här debatten, att regeringen skulle vara passiv i den här frågan. Jag tror att det är precis tvärtom. Det räcker med att se på det nordiska initiativet. Det räcker med att se på frågans dignitet i samband med EU-ordförandeskapet. Vi har lyft denna fråga. Vi jobbar intensivt med denna fråga. Det finns ett långsiktigt opinionsarbete, men det vinner man inte över en natt. Nu ska vi jobba så mycket som möjligt med de restriktioner och möjligheter som vi har att jobba med nationellt. Sedan ska vi också långsiktigt ta hem de vinster som det medför. Jag tycker att man ser, när man tittar på den franska debatten om alkoholreklam, att det sker förändringar av opinion och värderingar. Det är inte längre en isolerad svensk företeelse. Fler och fler ser sambandet mellan alkoholreklam, totalkonsumtion och de skador som finns i samhället. Det kommer vi att ha nytta av. Jag tror att vi kommer att se tydliga resultat inom en inte alltför avlägsen framtid.

Anf. 138 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Herr talman! Martin har tydligen inte läst Moderaternas budget. Då kan jag i alla fall lugna dig med att vi har 40 miljoner kronor mer än regeringen, för vi vill inte satsa pengarna på centrala informationskampanjer här i Stockholm. Vi vill lägga våra pengar på lokala, regionala satsningar för information. Vi vill satsa dem på skolhälsovården, på mödravårdscentraler och vårdcentraler. Det är där vi kan informera och det är där vi kan fånga upp dem som är i riskzonen.

Vi ser nämligen problem i den här frågan. Vi har också hela tiden sagt att reklamen inte ska vända sig till ungdomar. Martin Nilsson säger att vi inte visar omtanke, solidaritet utan är cyniska. Jag undrar vad han i så fall säger till Anitra Steen som säger att dagens alkoholpolitik inte längre är aktuell, att dagens alkoholpolitik som verktyg har spelat ut sin roll. Det sade hon i P1 i lördags. Vad säger Martin Nilsson till kommunstyrelsen i Malmö som i ett yttrande till Socialdepartementet, med tanke på den nationella handlingsplanen, säger att sänkta priser och fler butiker kanske i form av systemhörnor i livsmedelsaffärerna skulle vara ett alternativ? Problemet är att de ser att man för in otroligt mycket sprit över gränserna därför att det är billigare utomlands. Man köper tre och betalar för två. Lastbilarna stannar inte vid bron och inväntar en eventuell diskussion om vad som händer ute i Europa, om vi ska hitta på några nya införselregler. De stannar inte där. Vi är oroad över alkoholkonsumtionen hos ungdomar. Vad gör Martin Nilsson åt detta i väntan på att eventuellt förändra införselreglerna?

Anf. 139 MARTIN NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ska försöka svara på frågorna. Låt mig först säga att den moderata satsningen är att flytta 40 miljoner kronor från ett konto i statens budget till ett annat konto i statens budget. De som tror att det är

ett effektivt verktyg mot åtskilliga hundratals miljoner kronor i reklamkostnader för alkohol tror fel. Det är bara att konstatera det. Jag är helt övertygad om att Cristina Husmark Pehrsson också vet det.

Jag har aldrig sett att Anitra Steen motsätter sig ett förbud mot alkoholreklam. Jag vet att det finns en diskussion, och jag tycker att den diskussionen är bra, om hur vi ska möta de höjda införselkvoterna. Jag tycker att det finns anledning att återkomma till det, och det signalerar också regeringen i sin proposition.

Men jag måste få ställa en fråga. Cristina Husmark Pehrsson säger i sitt inledningsanförande att vi ska ta speciell hänsyn till storkonsumenter och högriskgrupper och att vi ska satsa på ungdomar. Om det nu är så, och det finns ju så tydligt belagt i forskning efter forskning, att ungdomar är de som är mest påverkbara när det gäller alkoholreklam, om det finns så tydligt belagt att producenterna också riktar sin reklam just till de här grupperna och om det finns så tydligt belagt att högkonsumenter och missbrukare löper större risk för återfall och ökande konsumtion vid stimulering i form av till exempel reklam, varför påverkar inte det moderat politik?

Ni säger att detta är riskgrupper, att ni ser dem och att ni vill göra något åt det. Till det avsätter ni 40 miljoner kronor som ni flyttar från ett annat konto, men ni vill inte göra någonting åt alkoholreklamen. Cristina Husmark Pehrsson får ursäkta, men jag tycker att det är tomma ord på gränsen till cynism.

Anf. 140 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga tillbaka. Annonsen ska få vara 2 100 spaltmillimeter, Martin Nilsson. Kommer då 1 500 spaltmillimeter att innebära en ännu mindre alkoholkonsumtion?

Vi har hela tiden sagt att reklam inte får vända sig till ungdomar. Det har vi sagt tidigare, och det säger vi nu. Vi vill göra ett frivilligt försök först, sedan kan lagstiftningen komma om inte detta åtlöds.

När det gäller reklamen påstår jag att Socialdemokraterna och regeringen hycklar. Det är dubbelmoral när man satsar på ett statligt monopol som Vin & Sprit. Staten är ägare till detta bolag som annonserar i utlandet. Det är dubbelmoral och svek. Under 2003 sålde man 19,7 miljoner lådor Bacardi, 18,7 miljoner lådor Smirnoff, 8,1 miljoner lådor Absolut och 7,1 miljoner lådor Johnnie Walker. Detta säljer ni utomlands med en förödande, dödande reklam för att Vin & Sprit ska hysta in en massa pengar som ni ska använda till att subventionera annan verksamhet i staten.

Kommer Martin Nilsson att nu lägga fram ett förslag om att försälja statens Vin & Sprit eller förbjuda att Vin & Sprit har någon reklam utomlands? Ni kan ju inte fortsätta att ha en förödande reklam utomlands för att få folk att dricka sprit samtidigt som ni förbjuder detta här hemma i Sverige.

Anf. 141 MARTIN NILSSON (s) replik:

Herr talman! Om det hade varit så att Vin & Sprit som ett privat företag hade gjort mindre reklam eller mindre aggressiv reklam och om det hade varit så att avsaknaden av Vin & Sprits reklam hade inneburit att andra aktörer inte hade tagit över det utrymmet hade jag tyckt det. Jag

tycker att Vin & Sprit ska verka enligt våra regler här. Jag är beredd att verka för hårdare regler i andra länder och i EU-sammanhang. Men det är klart att Vin & Sprit som företag har att verka enligt respektive lands regler. Därtill kan man ju lägga att Vin & Sprit har hårdare etiska regler när det gäller marknadsföring än nästan något annat företag i alkoholbranschen.

Men det är inte riktigt det den här debatten handlar om. Jag måste ändå säga det. Den här debatten handlar om regeringens förslag huruvida riksdagen ska besluta om att införa ett lagstiftat förbud mot alkoholreklam i periodiska skrifter. Detta säger Moderaterna och Cristina Husmark Pehrsson nej till.

Sedan säger man att vi kan göra en frivillig överenskommelse. Det skulle bli en frivillig överenskommelse som inte har någon sanktionsmöjlighet, som inte ger någon möjlighet att komma till rätta med dem som träder över den. Ni säger att ni är emot reklam till ungdomar. Och storkonsumenterna då? När vi säger att vi ska bry oss om dem som är särskilt utsatta, de som är på gränsen till missbruk och de som är i missbruk är tystnaden total. Då har ni inget svar. Ni pratar om en frivillig överenskommelse där ni vill stoppa reklam riktad mot ungdomar, men verkligheten är ju den att ni vill ha väldigt mycket lösare regler när det gäller alkoholreklam. Det leder till ökat missbruk. Därigenom skiljer sig inte er politik på detta område från någon annan del av alkoholpolitiken, och det gör politiken så tydlig.

Anf. 142 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Ibland i politiken brukar man tala om regnbågskoalitioner av olika partier som bildar majoritet eller regering. I EU-frågan är Socialdemokraterna ett regnbågsparti i sig. Det finns de som gillar EU-samarbetet. De är några stycken. Det finns de som gillar EU-samarbetet lite grann men säger nej till euron. Sedan finns det här gänget som vill lämna EU helt och hållet. Det är ganska kul att följa detta som opposition, men när man ser det praktiska resultatet av detta med en regering som är förlamad av att man har alldeles för många olika åsikter inom partiet blir man mer bekymrad.

Faktum är att den socialdemokratiska regeringen är alldeles handlingsförlamad på EU-nivå när det gäller att driva ståndpunkter som är viktiga för människor och som handlar om viktiga svenska intressen. Här är det tydligt.

Martin Nilsson och jag är överens om att vi inte ska ha alkoholreklam. Det skulle vi vilja förbjuda. Sedan har det kommit en EG-dom som säger att den inre marknaden gör att vi inte får förbjuda den, den så kallade Gourmetdomen. Då är frågan: Vad gör vi nu?

Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna föreslår att vi försöker övertyga de andra länderna om att det ska vara tillåtet att förbjuda alkoholreklam om man gör det av folkhälsoskäl. Då säger Martin Nilsson här i talarstolen att han tycker att det verkar bra, men han tror inte att det går. Han vill ta ett steg direkt från att det är förbjudet att förbjuda alkoholreklam till att övertyga de andra 24 medlemsstaterna om att det ska vara förbjudet med alkoholreklam över huvud taget. Då hoppar man över steget där man nationellt kunde försöka göra någonting.

Sedan säger Martin Nilsson så här: Om det går att få nationella regler kommer jag inte motsätta mig det.

Ni kan väl i alla fall försöka pröva detta. Ni har en väldig massa ministrar. Ni byter ut dem var och varannan dag. Skicka ned någon av dem till Bryssel! Stöd vår reservation! Säg från riksdagen i dag att de ska åka ned till Bryssel och försöka ge oss detta verktyg för att kunna förbjuda alkoholreklamen och därmed begränsa alkoholskadorna!

Anf. 143 MARTIN NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur stora stenar som Erik Ullenhag skulle behöva kasta i sitt glashus. Regnbågskoalition sade han. Jag vet inte. Jag noterar med intresse att den så kallade alliansen, trots att de uppenbarligen har olika uppfattning när det gäller alkoholpolitiken, inte begär repliker på varandra för att diskutera den. Jag noterar att Erik Ullenhag inte med säkerhet kommer att kunna säga att den linje han företräder blir den som en eventuell, Gud förbjude, borgerlig regeringen skulle föra i denna fråga. Du har en och annan hemläxa att prata med Cristina Husmark Pehrsson om när det gäller alkoholpolitik.

Sedan är då frågan om man ska jobba för nationella regler eller för gemensamhetsregler. Jag har tidigare i mitt inlägg försökt peka på att det finns vissa fördelar, effektivitetsskäl, med att ha en gemensamhetsrättslig lagstiftning på området. Jag tror inte att den gemensamhetsrättsliga lagstiftningen kommer att vara så långtgående som vi önskar i Sverige. I det avseendet har Erik Ullenhag helt rätt. Det kommer inte att bli så att det vi vill kommer vara exakt den lagstiftning som finns. Men jag tror att det finns möjlighet att göra stora framsteg kombinerat med det vi är på väg att göra i dag. Det skulle ge ett betydande utrymme att ha en nationell lagstiftning.

Jag vet inte om jag har lyckats, men jag har försökt uttrycka att det som jag är lite rädd för är att vår diskussion om alkoholreklam kommer att uppfattas som ett sätt att begränsa den inre marknaden och som att vi försöker gynna inhemska producenter i stället för att göra det som vi faktiskt vill, det vill säga ta hänsyn till folkhälsan. Jag tycker därför att förstahandslinjen bör vara en gemensamhetsstrategi. Finns det sedan något annat utrymme är det bra, och då kan vi jobba enligt det, men det känns som att denna strategi är den mest framkomliga.

Anf. 144 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Martin Nilsson kan lämna Moderaterna och vad som sker i den borgerliga regeringen till alliansen. Jag kan konstatera att det var på den tiden då Folkpartiet styrde Socialdepartementet som det på allvar *med* Moderaterna i regeringen fanns ett socialt patos för riktigt utsatta grupper. Detta har sedan försämrats när Socialdemokraterna har återkommit i regeringsställning vad gäller lagen om stöd och service till funktionshindrade och så vidare.

Problemet, Martin Nilsson, är att ni sitter i regeringsställning. Det är alltid bekvämt att säga att det riskerar att bli värre eller att skylla på oppositionen. Ni sitter i regeringen, du är folkvald och har möjlighet att styra. Du kan säga till socialdemokratiska ministrar vad de ska göra i Bryssel. Men det visas en oerhörd passivitet.

Jag skulle ju likt Martin Nilsson hoppas på att det vore realistiskt att svenska företrädare åkte till Bryssel och övertygade 24 medlemsstater om att vi ska förbjuda alkoholreklam. Tyvärr, Martin Nilsson, tror jag inte att det är realistiskt i dag, men du kan gärna ge mig ett besked om när det blir leverans på det förhandlingsmandatet.

Om det är så att du delar min skepsis mot att vi kommer att övertyga 24 andra medlemsstater, vore det rimligt att skicka förhandlingsmandat med ministrarna att för det första försöka få gemensamma regler om förbud mot alkoholreklam och för det andra, om det inte går, i alla fall se till att EG-regelverket tillåter att en enskild medlemsstat får förbjuda alkoholreklam.

Den här häpnadsväckande handlingsförslamningen kommer återigen fram när Martin Nilsson säger: Om ett sådant förhandlingsläge öppnar sig, motsätter jag mig inte det. Ja, men det är ju ett samarbete mellan ett antal länder som sitter där och som ska förhandla. För att förhandlingsläget ska öppna sig måste någon öppna upp det. Då måste den svenska representanten, ministern eller ett antal tjänstemän åka ned dit och säga: Vi har ett förslag. Vad säger ni om det?

Det är inte så att de länder som tycker att alkoholreklam ska vara fri kommer att föreslå det åt Martin Nilsson eller hans parti. Nej, det känns lite grann som det ibland gör i den här kammaren, att Martin Nilsson representerar utskottet för att leverera det som regeringen har bestämt men inte riktigt tror på det själv. Jag tror att också du, Martin Nilsson, skulle tycka att det vore bra ifall vi i Sverige hade möjlighet att ensidigt förbjuda alkoholreklam.

Anf. 145 MARTIN NILSSON (s) replik:

Herr talman! Att jag ska överlämna vad som sker i en borgerlig regering till alliansen må väl vara hänt. Det är kanske så att väljarna ställer större krav på besked om vilken sorts alkoholpolitik som den så kallade alliansen skulle bedriva. Men jag lämnar det därhän. Man får redovisa det för väljarna. Vad en gemensam sådan strategi och politik innebär är kanske ett lämpligt tema för nästa alkoholpolitiska debatt i denna kammare, så att vi vet vad som gäller på det området.

Om det läget uppkommer, säger Erik Ullenhag. Ja, i den bemärkelsen att det läget uppkommer att det är möjligt att göra. Jag sade tidigare, och jag tror att det är uppenbart för alla och envar som har följt den publika debatten om alkoholpolitik och EU, att den svenska regeringen faktiskt driver denna fråga. Vi försöker bygga allianser, och vi driver frågan tillsammans med andra. Om vi låter det vara hänt om detta är nationell reglering eller en gemensamhetsrättslig reglering tror jag att vi vill det som står till buds. Men det som vi ändå uttrycker i utskottsbetänkandet är att vi tror att det är lättare och effektivare att faktiskt nå gemensamhetsrättsliga framsteg, kanske inte så långt som Erik Ullenhag eller jag skulle önska, men det ger ändå en möjlighet därför att det inte väcker debatten om alkoholpolitik som protektionism, som försök att begränsa den inre marknaden, utan framställer alkoholen som det som den faktiskt är, en folkhälsopolitisk uppgift.

Det är möjligt att man kan nå några små framsteg med nationella regleringar, men vi får inte bortse från att vi har ett gemensamt intresse av att driva alkoholpolitiken som en folkhälsofråga även på EU-nivå. Vi

påverkas ju varje dag av den i form av alkoholskatter, införselregler och så vidare. Det måste alltså vara huvudspåret i EU-frågan att faktiskt nå fram på gemensamhetsrättsliga vägar.

Prot. 2004/05:26
10 november

*Vissa ändringar
i alkohollagen*

Anf. 146 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Också jag vill återkomma till frågan vad vi kan göra i EU. Flera av partierna är ju eniga om en restriktiv alkoholpolitik, bland annat Kristdemokraterna och Socialdemokraterna. Vi kan glädja oss åt att vi i betänkandet har formulerat ett antal begränsande förslag, som gör att vi skulle kunna tala om att vi fortfarande försöker att vidmakthålla en nationell politik angående alkoholreklam. Teoretiskt finns risken att man även mot detta skulle kunna ha invändningar om att det i någon mån skulle vara begränsande för den inre marknaden och skulle väcka anstöt och kanske i värsta fall föranleda någon reprimand från EG-domstolen – vad vet jag?

Men varför inte försöka gå fram med alla möjliga olika grepp, inte minst mot talet om att vi skulle vilja begränsa så att vi får ett nationellt bestämmande över alkoholreklamen? Det faktiska läget i betänkandet är att Socialdemokraterna har avvisat den strategin. Ni har sagt nej till reservationen om detta. Ni talar enbart om att man ska medverka i det så kallade gemenskapsarbetet för att komma fram till gemensamma överenskommelser om alkoholreklamen.

Och visst är det angeläget, inte minst med tanke på nya medier som inte hindras av några nationsgränser. Argumenten för att ytterligare begränsa och få ett nationellt självbestämmande över det här finns ju. Snus får inte saluföras. Vad är det för en fri marknad? Vi har också en nationell rådgighet över tobaksreklamen.

EU lägger alltså inte en viss mall över alla länder att följas av alla länder utan det har faktiskt dykt upp krav som biträts och som innebär att man kan göra på lite olika sätt. Man behandlar snuset i en ordning, och vi behandlar tobaksreklamen i en annan ordning. Det förekommer avvikelser länderna emellan, och varför skulle det inte också kunna vara en flora av olika insatser i olika länder vad gäller alkoholreklamen?

Anf. 147 MARTIN NILSSON (s) replik:

Herr talman! Nu låter det som att vi är mer oeniga än vad vi är. Vi har det gemensamt att vi alla vill begränsa alkoholreklamen genom lagstiftning. Sedan kan vi diskutera vilka medel vi använder för att nå dit. Men eftersom frågan nu återkommer i olika former från Kenneth Johansson, Erik Ullenhag och Ulrik Lindgren måste jag ställa en fråga till Ulrik Lindgren. Om man nu sätter ihop den här mixen och vet hur diskussionen i Europa har gått i drogfrågor kontra vår svenska linje och sätter ihop den diskussion som Ulrik Lindgrens parti står för, att man ska ensidigt begränsa införselreglerna och därtill ska jobba för nationellt reglerade alkoholreklambestämmelser, ser inte också Ulrik Lindgren någonstans en fara för att vi får en debatt om att andra länder, rätt eller fel, misstänkliggör detta som någon form av nationell protektionism eller någon vilja att begränsa den inre marknaden, trots att det faktiskt handlar om en folkhälsodebatt?

Jag skulle inte ha något emot en möjlighet till nationellt reglerade alkoholreklambestämmelser, men jag måste säga att om jag ska ta fajten vill jag göra det tydligt att den faktiskt handlar om folkhälsoskäl. Om det då finns andra som skulle misstänkliggöra eller missta sig på våra syften, tycker jag faktiskt att det finns ett och annat skäl att försöka använda den strategi som gör att det blir uppenbart att det inte handlar om något försök att begränsa den inre marknaden utan om att sätta upp gemensamma folkhälsomål. Vi har ett gemensamt ansvar för social hälsa i Europa, och vi kan faktiskt göra vissa framsteg på det området, men jag tror som sagt inte att skillnaden är så stor som den framstår här just nu.

Anf. 148 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Gåtan varför det är så omöjligt att här gå med på den reservation som vi nu flera gånger i olika inlägg har hållit fram förblir olöst. Vi har fått behålla Systembolaget, och av allt att döma kommer vi att få behålla vår särordning med ett monopol på det området. Vi får också ha särregler för reklamen. Vi har alla en tro på att det här betänkandets förslag kommer att hålla även inför övriga EU-medlemsländer. Vi tror väl också att det här kommer att hålla i EG-domstolen. Annars skulle vi inte gå till beslut i dag. Varför inte då pröva maximalt också i övrigt våra möjligheter, exempelvis ett åternationaliserande av bestämmandet om alkoholreklamen?

Det blir ännu gåtfullare när Martin Nilsson också klart uttalar att han egentligen inte har något emot ett nationellt bestämmande om alkoholreklamen och likväl förblir i ett nej till denna reservation. Han har inte heller i övrigt redovisat argument som pekar på att just den punkten skulle vara så väldigt störande för den inre marknaden att vi inte skulle kunna få igenom den i EU-sammanhang. Det finns en rad punkter här som också i så fall skulle kunna ifrågasättas: De går inte ihop med EG-rätt och så vidare, så därför kan vi inte ta dem.

I övriga förslag i det här betänkandet tycker Martin Nilsson att vi så att säga ska köra. Vi ska stå på oss, vi ska kämpa på, vi är eniga, och det är så fint. Ja, visst är vi eniga i långa stycken. Varför skulle vi inte också då kunna ta detta steg med ett åternationaliserande av alkoholreklamen? Gåtan förblir olöst av Martin Nilsson, herr talman.

Anf. 149 MARTIN NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag får väl be Ulrik Lindgren och kammaren om ursäkt om det är så att jag i denna mån på sju repliker och ett huvudanförande inte har förmått tydliggöra min åsikt. Jag hoppas att den som läser detta får en något tydligare bild av den.

Jag tycker att det var synd att Ulrik Lindgren inte tog chansen att svara på frågan om han inte ser en risk i den debatt som faktiskt finns i Europa när det gäller drogfrågor, och då specifikt alkoholfrågor, att detta kan komma att uppfattas som någonting annat än vad det är. Vårt gemensamma, primära mål borde vara att få upp folkhälsofrågorna i EU och att visa att alkohol inte är en handelsvara vilken som helst utan faktiskt en folkhälsofråga. Därom tror jag att vi är överens, och då blir ju debatten aningen animerad och kanske större än vad den skulle behöva vara.

Jag tror att den stora konflikten i svensk alkoholpolitik kanske inte går mellan den nuvarande regeringen och delar av riksdagen utan på andra ledder. Där är diskussionen tydligare. Jag tror att vi gemensamt har ett intresse av att faktiskt värna folkhälsoperspektivet i alkoholpolitiken. Där finns det en bred majoritet, och det tycker jag är bra.

Anf. 150 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Vi är många som varit nöjda och stolta över svensk alkoholpolitik. Vi har varit stolta över att vi, trots motbokens avskaffande, haft en relativt låg och acceptabel alkoholkonsumtion i landet. Men vi har nog slagit oss till ro alltför mycket, för vi har inte lyckats få fram skälen till och syftet med höga skatter och reglerad tillgänglighet. Folkhälsa och barns rättighet att växa upp i en bra miljö är starka och viktiga argument som fortfarande inte är självklara för flera föräldrar, ungdomar, alkoholproducenter och försäljare.

I dag finns ingen fungerande alkoholpolitik i Sverige. Det är ett slags gycklarnas marknad. Somliga vill sänka skatten rejält – andra bara lite. Många vill behålla Systembolaget, andra vill att alkohol ska säljas nästan överallt, och några få vill inte ha några regler alls.

Var är svensk alkoholpolitik på väg? Ska vi stå kvar vid våra folkhälsoargument och även fortsättningsvis avvisa försäljnings- och vinstargumenten, eller ska svensk alkoholpolitik reduceras till strängare lagar och vårdprogram?

Herr talman! Vad har vi för redskap kvar som gör att barn och unga kan växa upp i bra miljöer, att festivaler och idrottsevenemang inte urartar i kaos och slagsmål och att inte unga flickor och pojkar utsätts för våld och kriminalitet? Jo, ett redskap är marknadsföring och reklam. Vi menar att alkohol inte ska betraktas som vilken vara som helst. Liksom för tobak, läkemedel och narkotika är en särslagstiftning nödvändig. Vi behöver klara och tydliga regler och förbud mot marknadsföring och reklam om alkohol som riktar sig till unga under 25 år.

Herr talman! Moderaterna anser, till skillnad från bland annat Vänsterpartiet, att frivillighet och upplysning är en bättre metod för att få unga att avstå från att dricka stora mängder alkohol. Jag skulle i det här sammanhanget vilja citera ett litet stycke ur en tidskrift, Social Qrage, där ett par psykoterapeuter träffar unga och på ytan väl fungerande ungdomar som studerar eller går till sina jobb och sköter sina arbeten väl. Där står det att unga vuxna super kopiöst. Man säger så här: ”För många av dem är krogen som ett vardagsrum. Man går dit för att slippa vara ensam och i umgänget ingår att dricka alkohol. Kopiösa mängder alkohol. Det kan handla om 10–15 öl per kväll, fyra–fem gånger i veckan.”

Svenskarna dricker mer än på länge. Konsumtionen har ökat med mer än 25 % sedan 1998, vilket betyder att varje vuxen person numera dricker motsvarande drygt tio liter ren sprit om året. Den ökningen gäller alla grupper, inte minst dem som befinner sig i gränslandet mellan ungdom och etablerat vuxenliv.

Var finns ansvarstagandet? Hur fungerar frivilligt ansvar? Hur har krogarna tagit till sig upplysningen när de kan sälja öl till en person som redan druckit tio öl?

I artikeln står också om att attityder till alkohol har förändrats dramatiskt de senaste åren. En ny bild av öl-, vin- och spritdrickande har lanserats i reklam, filmer, mode, tidningar och inte minst av Systembolaget. Reklam påverkar oss alla – självklart. Varorna presenteras och exponeras med ord och bilder som gör att jag blir intresserad av att välja ett visst märke framför ett annat.

Vi riksdagspolitiker har ett ansvar att genom vår alkoholpolitik klart visa vad vi menar med en folkhälsoinriktad restriktiv alkoholpolitik.

Herr talman! Vänsterpartiet yrkar i detta betänkande bifall till att marknadsföring inte ska göras till ungdomar under 25 år, att det ska finnas texter om alkoholens skadeverkningar vid marknadsföring i tidskrifter och att en dryck i marknadsföringen inte ska kunna förväxlas med en dryck som innehåller högre alkoholhalt.

Svensk alkoholpolitik måste bli mer sammanhållen och inte vara det nät med stora hål och lappningar som vi har i dag. Sverige måste intensifiera och samordna alkoholpolitiken för att nå våra folkhälsomål och få den trovärdig på gemenskapsnivå. Det fungerar ju på tobaksområdet, så det borde även kunna fungera för drycker som innehåller alkohol om man bara vill.

Anf. 151 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Herr talman! Jag kan bara instämma med Gunilla Wahlén som sade att det är gycklarnas marknad. De som i så fall är ansvariga för gycklarnas marknad är ju bland annat ni, tillsammans med socialdemokrater och miljöpartister. Det är inte Moderaterna eller andra borgerliga. Jag kan bara konstatera i fråga om gycklarnas marknad att Gunilla Wahlén ställer frågor om vart vi är på väg, om det behövs strängare lagar och så vidare som om hon skulle ställa dem till någon ansvarig, men själv är Gunilla Wahlén ju ansvarig för den förda politiken.

Dessutom pratar Gunilla Wahlén om marknadsföring, reklam och förbud. Då skulle jag vilja fråga: Vad säger då Vänsterpartiet och Gunilla Wahlén om den marknadsföring som statliga Vin & Sprit håller på med ute i världen? Är det överensstämmande med vänsterpartistisk politik att man gör en förkrossande reklam ute i världen och dessutom vinner stora priser för detta och att man saluför ordentligt? Hur kan man å ena sidan förbjuda reklam i Sverige men å andra sidan säga ja till Vin & Sprits förödande reklam ute i världen? Känner inte Vänsterpartiet något ansvar för alkoholkonsumtionen ute i världen?

Anf. 152 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Herr talman! Om det vore så enkelt att det bara var ett parti i ett land som kunde bestämma över alkoholkonsumtionen i Sverige och i världen skulle vi kanske inte ha någon gycklarnas marknad i Sverige. Men det är ju inte bara vi politiker, inte bara regeringen, inte bara EU och inte bara de olika borgerliga partierna som tycker olika i den här frågan.

Det som hänt är att vi gått från en sammanhållen restriktiv alkoholpolitik, som lett till en mycket låg alkoholkonsumtion i Sverige, till en blandning av olika länders politik och regler. Detta gäller bland annat och inte minst Sverige beträffande inträdet i EU. Där finns regler som påverkar vår lagstiftning och förhindrar oss att ha en sammanhållen lagstiftning.

Jag menar att det inte enbart är Sveriges regering eller Vänsterpartiet eller Miljöpartiet som ansvarar för den konsumtionsökning som sker i Sverige i dag. Det ansvaret delas av många aktörer, och vi i Sveriges riksdag kan dra vårt strå till stacken för att få en mer sammanhållen politik utifrån det läge vi i dag befinner oss i.

Självklart tycker inte Vänsterpartiet och inte heller många andra partier i riksdagen att alkohol är en vara vilken som helst. Däremot finns det andra länder och andra regeringar som tycker det. Jag tycker inte att man ska marknadsföra och göra reklam vare sig för alkohol, narkotika, tobak eller för andra sådana varor. De ska särbehandlas.

Anf. 153 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Herr talman! Gunilla Wahlén nämnde inte med ett endaste ord det statliga monopolet Vin & Sprit. Då kan jag väl konstatera att eftersom man ska förbjuda Vin & Sprit kommer Gunilla Wahlén och Vänsterpartiet att här och nu säga till det statliga monopolet Vin & Sprit: Sluta göra reklam för er. Från och med i morgon tycker vi att ni ska sluta göra reklam. Är det så jag ska uppfatta Gunilla Wahlén?

Jag skulle också vilja säga att jag förstår att Gunilla Wahlén vill rädda Systembolaget. Hur ska ni göra det? Nu kommer larmrapporter om att försäljningen återigen minskat med 16,1 %. Mest backar Dalarna, Värmland och Norrbotten, förutom Skåne där endast ungefär 30 % av konsumtionen säljs via Systembolaget. Hur ska ni göra? Vad är Vänsterpartiets recept för att rädda Systembolaget från konkurs?

Anf. 154 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Herr talman! Det har i Sverige varit ett övergripande instrument att ha ett statligt Systembolag som av folkhälsoskäl ska reglera tillgängligheten i landet – och jag hoppas att det förblir så. Det är målsättningen.

Om man som jag har ett folkhälsoperspektiv på frågan handlar det om att behålla Systembolaget och försöka ändra inom andra områden, till exempel när det gäller införselkvoter och en mängd andra regler. Om vi tar bort Systembolagsmonopolet tar vi ju bort ytterligare ett verktyg för att få en ansvarsfull alkoholpolitik i Sverige. Det är det instrument vi har för en reglerad försäljning och kontroll av vem som köper alkohol, på ett helt annat sätt än vad man skulle ha ute i butikerna.

Anf. 155 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Vad jag kunde höra avstod Gunilla Wahlén från att kommentera och ha någon uppfattning om det som hittills varit det stora diskussionsämnet i debatten. Det handlar om huruvida man ska jobba på flera fronter, att jobba i gemenskapsstrategiarbetet och därutöver jobba för att Sverige i EU ges tillåtelse att fatta egna beslut när det gäller alkoholreklam. Detta har utförligt utvecklats i reservation 3.

Så för tids vinnande och för protokollets skull tycker jag att det är på sin plats att få ett svar på frågan varför Vänsterpartiet har en sådan övertro på att det är i EU som man löser alla problem och så totalt sårar nationalstatens betydelse i detta sammanhang.

Anf. 156 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Herr talman! Det är viktigt och bra att vi fått detta betänkande där vi gör vad vi kan för att reglera reklamen för alkohol i Sverige. Det är viktigt att det kommer fram så fort som möjligt, för det var ju det vi ville.

Vi tycker att det också är viktigt att diskutera frågan när vi nu är med i EU. Som alla i kammaren vet tillhör jag ett parti som tycker att vi själva helt och hållet borde få bestämma över vår alkoholpolitik, vår skattepolitik, vår folkhälsopolitik och vår sjukvårdspolitik. Men nu är läget inte sådant att vi får göra det.

När det gäller alkoholreklamen är tidskrifter och tidningar helt och hållet gränsöverskridande. Därför är det värdefullt att få samma eller liknande regler i alla länder. Och jag tycker att vi ska stå fast vid och verkligen driva frågan att det är av folkhälsoskäl som vi gör det här.

Inom tobaksområdet har vi lyckats. Där har varken näringslivsskäl eller andra skäl medfört att det skulle vara fritt fram för tobaksreklamen. Om vi ska driva frågan om alkoholreklam med trovärdigheten i behåll måste vi diskutera folkhälsoskäl och få dem att bli överordnade näringslivsskäl, skatteskalen och sysselsättningskäl.

Anf. 157 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag ska försöka begränsa frågan ännu mer. Varför behöver det ena utesluta det andra? Varför kan man inte jobba på två olika fronter för att på bredast möjliga sätt attackera den alkoholkonsumtion som håller på att växa oss över huvudet?

Anf. 158 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Herr talman! Ett skäl är att EU ser sig självt som en marknad som ska skapa tillväxt och ha en mängd uppdrag som de tycker är överordnade alla andra uppdrag just för att EU ska fungera som en handelsmarknad. Där är näringslivsfrågorna och företagens möjligheter att expandera väldigt viktiga. Alkoholen som näring är stor i många länder i EU, till exempel i Frankrike, där vinproduktionen är en jordbruksnäring.

Så är det inte i Sverige. Här driver vi folkhälsoskäl för att få bättre regler. Om vi ska ha kvar vår trovärdighet att det handlar om folkhälsoskäl och inte näringslivsskäl är det viktigt att hela tiden diskutera folkhälsan för att inte hamna i en debatt om att vi vill gynna en viss vara och missgynna en annan med tanke på de regler som finns.

Jag tycker att det är viktigt att lyfta fram folkhälsoskäl. Det borde vi göra inom alla politikområden som rör frågor om alkohol och tobak.

Anf. 159 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Om alkohol finns det mycket att säga, men det är inte alltid så enkelt. Jag har redan lärt mig att det som sägs från den här talarstolen gärna misstolkas som något helt annat än det som avsågs.

I min första debatt i kammaren, som handlade om internationella adaptioner, ägnade jag några ord åt hur många ser på sina privata motiv till beslutet om internationell adoption. Jag har senare förstått att några tolkade detta som att det var min egen uppfattning i frågan, i stället för en del av den verklighetsbeskrivning som jag avsåg att det skulle vara.

Kommunikation är alltså svårt. Inte minst när det blir personligt och gäller alkohol har de flesta en personlig dimension till ämnet. Kommunikationsproblem kan få ganska märkliga följder. Låt mig ge ett exempel.

På missbruksrådgivningens hemsida finns ett antal frågor som hemsidans besökare har svarat på. En av dessa frågor lyder: Är du lika förvånad som politikerna över att den ökade införselkvoten minskar pengarna i Sveriges statskassa och att kostnaderna för missbruket i stället ökar? Hundra procent av dem som svarade på frågan sade nej. Alla anser sig alltså förstå innebörden av politiska beslut bättre än politikerna själva. Det är väl ganska intressant.

I utredningen *Var går gränsen* kan man läsa att smugglingen av alkohol ökat med 18 % det senaste året och resandeförseln med hela 21 %. Det är alltså väldigt snabba förändringar på gång.

Den här utvecklingen tror de flesta att politikerna inte förstod när vi gick in i EU och accepterade de nya regelverken för införsel och beskattning av alkohol. Jag kan försäkra er om att vi i Miljöpartiet var väl medvetna om konsekvenserna. Vi är inte ett dugg överraskade. Det tror jag inte heller att särskilt många som sysslar med alkoholfrågor är.

Vi som var motståndare till det svenska EU-medlemskapet, bland annat med motiveringen att vi oroade oss för konsekvenserna på alkoholområdet, lyckades inte marknadsföra vår insikt särskilt framgångsrikt. Samtidigt kan man konstatera att de krafter som verkade för en ökad alkoholkonsumtion är mycket bättre på marknadsföring.

En orsak till skillnaden kanske är att politiska insikter oftast får karaktären av information i stället för reklam. Jag har ofta funderat över varför de kloka budskapen är så svåra att förmedla lika framgångsrikt som de dåliga budskapen.

Det är just mot den bakgrunden jag är oroad över de risker som finns förknippade med att vi i framtiden kan få alkoholreklam som riktar sig mot barn och ungdomar. Kan man lita på att alla de ekonomiska intressena som finns för ökad konsumtion klarar av att hålla sig i skinnet? Jag blir alltid väldigt orolig när moral står i konflikt med penningintressen.

Den oron blir extra stor när man läser att handeln inte kan ta sitt ansvar. UNF:s augustikampanj här i Stockholm visade att hela 58 % av de 246 butiker som man kontrollerade sålde folköl till minderåriga. Tidig alkoholdebut är det största riskmomentet. Därför är det självklart att reklam som riktar sig mot barn eller som på något annat sätt anspelar på barn så långt som möjligt ska förbjudas.

Den moderna tekniken vi har i dag med trådlösa kommunikationer, dold reklam i musik, film, spel och alla andra digitala produkter som finns gör att förbud i praktiken är väldigt svåra att genomföra. EU-medlemskapet underlättar inte heller våra möjligheter att ta de hänsyn som vi själva anser är de rätta.

Miljöpartiet har medverkat till propositionen. Vi utgår från att regeringen avser att följa förslaget och se till att de restriktioner som redan finns för reklam upprätthålls och att ytterligare restriktioner, som det står i propositionen, införs om så är möjligt.

Det är bra att man förtydligar åldersgränser för vad som i lagen avses med barn och ungdom. Kravet på text på förpackningar om skadeverkningar tycker vi också är bra. Förtydligandet om risk för människors hälsa – många har talat om folkhälsa här – är väldigt viktigt för att ha i

ryggen. Vi anser att man ska gå vidare till EG-domstolen och ta strid för rätten att återinföra betydligt mer restriktiva införselregler.

Det är vår mening att alkoholproblematiken måste få en mycket högre prioritet. Det är bråttom. En förutsättning för att vi ska klara folkhälsoarbetet i Sverige är att vi vågar ta strid för nationella införselregler i nivå med dem som rådde före EU-inträdet. Jag tror att vi kan vinna en sådan strid i EG-domstolen.

För övrigt anser jag att Banverket snarast ska bygga ett dubbelspår mellan Falun och Borlänge. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 160 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Som jag förstått det är Miljöpartiet precis som Kristdemokraterna för en fortsatt restriktiv alkoholpolitik. Jag tycker mig också ha hört mycket stöd från Miljöpartiet även i det här anförandet till och med för återställande av införselkvoterna till 1995 års nivå, som vi har föreslagit.

Vi har även av och till känt av att Miljöpartiet inte är så entusiastiskt inför allt som EU bestämmer. Miljöpartiet vill inte ha alkoholreklam alls, om jag förstår er rätt. Likväl får vi inte från Miljöpartiet, vad jag har hört hittills, något ja till vår gemensamma reservation om en åternationalisering av vilka begränsningar av alkoholreklamen vi ska ha. Varför?

Anf. 161 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag ser det som vår uppgift att baxa Socialdemokraterna så långt vi kan i grön politisk riktning. Det här är så långt vi kom den här gången.

Anf. 162 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Som jag förstår det är ni inte klavbundna att i varje detalj följa Socialdemokraterna och Vänstern i varje del av politiken. Det är en liten detalj i alkoholreklamen, även om det är stort i det hela sammanhanget. Varför skulle ni inte kunna avvika på denna punkt? Vi vet att EU inte har lagt fram en mall för hur varje land ska hantera alkoholpolitiken eller drogpolitiken över huvud taget. Det är möjligt med en nationell avvikelse. Varför skulle vi inte försöka bjuda motstånd här? Miljöpartiet vill inte ha alkoholreklam men vill inte ta strid med EU om detta. Varför?

Anf. 163 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Det är precis som jag sade. Vår uppgift är att baxa Socialdemokraterna så långt vi kan. Det här var så långt vi kom i den här frågan. Vi tror att vi kommer längre genom att jobba på det sättet än att ta strid. Vi medverkar ändå i ett regeringsunderlag. Det är ett taktiskt val vi får göra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2004/05:TU3
Inspektioner inom sjöfartsskyddet (prop. 2003/04:167).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

12 § En ny luftfartsmyndighet – lagstiftning

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2004/05:TU5
En ny luftfartsmyndighet – lagstiftning (prop. 2004/05:10).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av förste vice talmannen att
ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

Meddelande om inställd votering

Förste vice talmannen meddelade att voteringen *onsdagen den
17 november kl. 9.00* skulle utgå.

**13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens samman-
träde**

KU2 Rättsinformationssystemet

Punkt 5 (Förteckning och publicering av kommunala författningar)

1. utskottet

2. res. (kd)

Votering:

272 för utskottet

27 för res.

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2004/05:26
10 november

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 129 s, 46 m, 41 fp, 25 v, 19 c, 12 mp
För res.: 27 kd
Frånvarande: 15 s, 9 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU3 Kommittéväsendet

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU4 Skärpta krav för närradiotillstånd, m.m.

Punkt 1 (Skärpta krav för närradiotillstånd)

1. utskottet

2. res. (m)

Votering:

252 för utskottet

47 för res.

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 41 fp, 27 kd, 25 v, 18 c, 12 mp

För res.: 46 m, 1 kd

Avstod: 1 c

Frånvarande: 15 s, 9 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 5 mp

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU6 Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2003

Punkt 3 (Överskott i pensionssystemet)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

273 för utskottet

25 för res. 1

1 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 46 m, 41 fp, 28 kd, 19 c, 11 mp

För res. 1: 25 v

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 16 s, 9 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 5 mp

Punkt 5 (Nya riktlinjer för AP-fondernas placeringar)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

262 för utskottet

36 för res. 2

1 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 46 m, 41 fp, 28 kd, 19 c

För res. 2: 25 v, 11 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 16 s, 9 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 5 mp

Punkt 7 (Avveckling av Sjätte AP-fonden)

1. utskottet

2. res. 4 (fp)

Votering:

260 för utskottet

40 för res. 4

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 46 m, 1 fp, 28 kd, 25 v, 19 c, 12 mp

För res. 4: 40 fp

Frånvarande: 15 s, 9 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU13 Regeringens insatser för barn och unga i statsbudgeten för år 2004

Punkt 1 (Insatser för barn och unga i statsbudgeten)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

252 för utskottet

46 för res. 1

1 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 41 fp, 27 kd, 25 v, 19 c, 11 mp

För res. 1: 46 m

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 15 s, 9 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 6 mp

Punkt 2 (Barnbilaga i budgetpropositionen)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

264 för utskottet

36 för res. 2

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 46 m, 41 fp, 28 kd, 1 v, 19 c

För res. 2: 24 v, 12 mp

Frånvarande: 15 s, 9 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 5 mp

SkU8 Lag om avtal mellan Sveriges Exportråd och Taipeis delegation i Sverige beträffande skatter på inkomst

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU6 Reformeringen av tingsrättsorganisationen

Punkt 2 (Det fortsatta reformarbetet)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, m, kd, c)

Votering:

164 för utskottet

134 för res. 2

1 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 25 v, 12 mp

För res. 2: 46 m, 41 fp, 28 kd, 19 c

Avstod: 1 s

Frånvarande: 16 s, 9 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 5 mp

Catherine Persson (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Regionala projekt)

Yrkanden:

såvitt avser västra Sverige

1. utskottet

2. utskottets förslag med den ändring som följer av bifall till mot.
2004/05:Ju6 (m)

3. utskottets förslag med den ändring som följer av bifall till mot.
2004/05:Ju5 (kd)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Yrkanden:

såvitt avser Värnamo och Ljungby

1. utskottet
 2. utskottets förslag med den ändring som följer av bifall till mot.
2004/05:Ju227 (m)
 3. utskottets förslag med den ändring som följer av bifall till mot.
2004/05:Ju401 (fp)
 4. utskottets förslag med den ändring som följer av bifall till mot.
2004/05:Ju474 yrk. 5 (fp, m, kd, c)
- Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Yrkanden:

regionala projekt i övrigt

1. utskottet
 2. utskottets förslag med den ändring som följer av bifall till mot.
2004/05:Ju474 yrk. 6 och 7 (fp, m, kd, c)
- Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU6 Vissa ändringar i alkohollagen

Punkt 1 (Begränsning av marknadsföring av alkoholdrycker)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:

252 för utskottet
46 för res. 1
1 avstod
50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 40 fp, 28 kd, 25 v, 19 c, 12 mp

För res. 1: 46 m

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 16 s, 9 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 5 mp

Punkt 2 (Ytterligare begränsningar av marknadsföringen)

1. utskottet
2. res. 2 (fp, kd, c)

Votering:

166 för utskottet
86 för res. 2
46 avstod
51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 1 m, 25 v, 11 mp

För res. 2: 39 fp, 28 kd, 19 c

Avstod: 45 m, 1 fp

Frånvarande: 15 s, 9 m, 8 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 6 mp

Punkt 3 (Alkoholreklam inom EU)

1. utskottet
2. res. 3 (fp, kd, c)

Votering:

164 för utskottet

87 för res. 3

48 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 25 v, 10 mp

För res. 3: 40 fp, 28 kd, 19 c

Avstod: 46 m, 1 fp, 1 mp

Frånvarande: 15 s, 9 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 6 mp

Punkt 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU3 Inspektioner inom sjöfartsskyddet

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU5 En ny luftfartsmyndighet – lagstiftning

Kammaren biföll utskottets förslag.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 10 november

2004/05:306 av *Nils Fredrik Aurelius* (m) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Förtida avveckling av kärnkraft

2004/05:307 av *Nina Lundström* (fp) till samhällsbyggnadsminister

Mona Sahlin

Vräkta barn

2004/05:308 av *Kent Härstedt* (s) till statsrådet Ulrica Messing

Segelflyg

2004/05:309 av *Cecilia Widegren* (m) till statsrådet Ulrica Messing

Saabkrisens konsekvenser

2004/05:310 av *Ola Sundell* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Nedläggningshotade polisstationer

2004/05:311 av *Luciano Astudillo* (s) till utrikesminister Laila Freivalds

Israels säkerhetsmur

2004/05:312 av *Guðrun Schyman* (v) till utbildnings- och kulturminister

Leif Pagrotsky

Jämställdhet i de kommunala, regionala och statliga kulturorganisationerna

2004/05:313 av *Guðrun Schyman* (v) till statsrådet Jens Orback

Jämställt i de kommunala organisationerna

2004/05:314 av *Kalle Larsson* (v) till statsrådet Jens Orback
Hivtest av asylsökande
2004/05:315 av *Lennart Fremling* (fp) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist
Rättvis konkurrens med kommunala bolag

Prot. 2004/05:26
10 november

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 16 november.

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 3 november

2004/05:228 av *Kerstin Kristiansson Karlstedt* (s) till statsrådet Lena
Hallengren
Kvalificerad yrkesutbildning

den 10 november

2004/05:140 av *Solveig Hellquist* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Barn och socialbidrag

2004/05:141 av *Solveig Hellquist* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Barnomsorg inom socialtjänsten

2004/05:142 av *Solveig Hellquist* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Personer med behov av ekonomiskt bistånd

2004/05:143 av *Solveig Hellquist* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Vuxna med missbruksproblem

2004/05:167 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Morgan Johans-
son

Kostnader för vård på särskilt ungdomshem

2004/05:208 av *Anders G Högmark* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Kostnadsansvar för flygplatssäkerhet

2004/05:223 av *Viviann Gerdin* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Flyglinjen Torsby/Hagfors–Arlanda

2004/05:231 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Själv mord i unga år

2004/05:242 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Ylva Jo-
hansson
Iktyos

2004/05:243 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Ylva Jo-
hansson
Ersättning till blödarsjuka

2004/05:247 av *Jan Lindholm* (mp) till statsrådet Ylva Johansson
Antidepressiva läkemedel till barn

2004/05:252 av *Karin Granbom* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Anslag till kriminalvården

2004/05:253 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Ekonomistyrningen av svensk polis

2004/05:254 av *Heli Berg* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Etnisk mångfald i försvaret

2004/05:255 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Lena Hallengren
Arbetsmiljölagen inom förskolan

2004/05:258 av *Gudrun Schyman* (v) till statsrådet Jens Orback
Könsbalansen i kommittéväsendet

2004/05:259 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Elevers bristande kunskaper i det svenska språket

2004/05:260 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Lantmäterimyndigheternas uppdragsverksamhet

2004/05:261 av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Besparingar på Hall

2004/05:262 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till näringsminister Thomas Östros
Sanktioner mot Burmas regim

2004/05:264 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Vinst i friskolor

2004/05:265 av *Jan-Evert Rådström* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Riksväg 45

2004/05:267 av *Rolf Gunnarsson* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Tåg i Bergslagen

2004/05:268 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Villkor för att kunna erhålla EU-stöd

2004/05:274 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Uppehållstillstånd till asylsökande från Irak

2004/05:275 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Kvalitativ målstyrning av skolan

2004/05:277 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Individuell kunskapsrätt

2004/05:278 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Tvåspråkig undervisning

2004/05:279 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Den nationella timplanen

2004/05:280 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Friskolornas villkor

2004/05:281 av *Henrik von Sydow* (m) till finansminister Pär Nuder
Bränsleskatt som straffskatt mot glesbygden

2004/05:282 av *Gunnar Axén* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Förseningen av riksväg 50

2004/05:285 av *Karin Thorborg* (v) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Förbättrad konsumentinformation i bilannonser

2004/05:286 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Elevers placering i särskola

2004/05:287 av *Henrik S Järrel* (m) till socialminister Berit Andnor
Patientsäkerheten på grund av brist på vårdplatser
2004/05:288 av *Cecilia Wikström* (fp) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky
Närradion
2004/05:289 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Lena Hallengren
Kommuner som bryter mot skollagen

Prot. 2004/05:26
10 november

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 16 november.

16 § Kammaren åtskildes kl. 16.17.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 7 §
anf. 37 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 87 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 134 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 §	Avsägelse	1
2 §	Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	1
3 §	Rättsinformationssystemet	1
	Konstitutionsutskottets betänkande 2004/05:KU2	1
	Anf. 1 INGVAR SVENSSON (kd)	1
	Anf. 2 BILLY GUSTAFSSON (s)	2
	Anf. 3 LISELOTT HAGBERG (fp)	3
	Anf. 4 MATS EINARSSON (v)	4
	Anf. 5 KERSTIN LUNDGREN (c)	5
	Anf. 6 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	5
	(Beslut fattades under 13 §.)	6
4 §	Kommittéväsendet	6
	Konstitutionsutskottets betänkande 2004/05:KU3	6
	Anf. 7 GÖRAN MAGNUSSON (s)	6
	Anf. 8 TOBIAS KRANTZ (fp)	8
	Anf. 9 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	9
	Anf. 10 TOBIAS KRANTZ (fp) replik	9
	Anf. 11 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	9
	Anf. 12 TOBIAS KRANTZ (fp) replik	10
	Anf. 13 MATS EINARSSON (v)	10
	Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (c)	11
	Anf. 15 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	12
	(Beslut fattades under 13 §.)	13
5 §	Skärpta krav för närradiotillstånd, m.m.	13
	Konstitutionsutskottets betänkande 2004/05:KU4	13
	Anf. 16 HENRIK S JÄRREL (m)	13
	Anf. 17 ANDERS BENGTSSON (s)	14
	Anf. 18 HENRIK S JÄRREL (m) replik	15
	Anf. 19 ANDERS BENGTSSON (s) replik	15
	Anf. 20 HENRIK S JÄRREL (m) replik	16
	Anf. 21 ANDERS BENGTSSON (s) replik	16
	Anf. 22 TOBIAS KRANTZ (fp)	17
	Anf. 23 MATS EINARSSON (v)	18
	Anf. 24 HENRIK S JÄRREL (m) replik	18
	Anf. 25 MATS EINARSSON (v) replik	19
	Anf. 26 HENRIK S JÄRREL (m) replik	19
	Anf. 27 MATS EINARSSON (v) replik	20
	Anf. 28 KERSTIN LUNDGREN (c)	20
	Anf. 29 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	20
	(Beslut fattades under 13 §.)	21
6 §	Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2003	21
	Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU6	21
	Anf. 30 AGNETA RINGMAN (s)	21
	Anf. 31 GUNNAR NORDMARK (fp)	21

Anf. 32 SIV HOLMA (v)	22
Anf. 33 BO BERNHARDSSON (s)	24
(Beslut fattades under 13 §.)	26
7 § Regeringens insatser för barn och unga i statsbudgeten för år 2004.....	26
Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU13	26
Anf. 34 AGNETA RINGMAN (s)	26
Anf. 35 CECILIA WIDEGREN (m)	26
Anf. 36 SIV HOLMA (v)	28
Anf. 37 AGNETA GILLE (s).....	30
Anf. 38 CECILIA WIDEGREN (m) replik.....	31
Anf. 39 AGNETA GILLE (s) replik.....	32
Anf. 40 CECILIA WIDEGREN (m) replik.....	32
Anf. 41 AGNETA GILLE (s) replik.....	33
Anf. 42 SIV HOLMA (v) replik.....	33
Anf. 43 AGNETA GILLE (s) replik.....	33
Anf. 44 SIV HOLMA (v) replik.....	34
Anf. 45 AGNETA GILLE (s) replik.....	34
Anf. 46 CHRISTER NYLANDER (fp).....	34
Anf. 47 SIV HOLMA (v) replik.....	35
Anf. 48 CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	36
Anf. 49 SIV HOLMA (v) replik.....	36
Anf. 50 CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	37
Anf. 51 AGNETA GILLE (s) replik.....	37
Anf. 52 CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	37
Anf. 53 AGNETA GILLE (s) replik.....	38
Anf. 54 CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	38
(Beslut fattades under 13 §.)	39
8 § Lag om avtal mellan Sveriges Exportråd och Taipeis delegation i Sverige beträffande skatter på inkomst.....	39
Skatteutskottets betänkande 2004/05:SkU8	39
(Beslut fattades under 13 §.)	39
9 § Reformeringen av tingsrättsorganisationen	39
Justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU6	39
Anf. 55 MARGARETA SANDGREN (s).....	39
Anf. 56 JEPPE JOHNSSON (m).....	40
Anf. 57 JAN ERTSBORN (fp).....	42
Anf. 58 PETER ALTHIN (kd)	43
Anf. 59 JOHAN LINANDER (c).....	44
Anf. 60 GÖRAN NORLANDER (s).....	46
Anf. 61 JEPPE JOHNSSON (m) replik.....	48
Anf. 62 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	48
Anf. 63 JEPPE JOHNSSON (m) replik.....	49
Anf. 64 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	49
Anf. 65 JOHAN LINANDER (c) replik.....	49
Anf. 66 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	50
Anf. 67 JOHAN LINANDER (c) replik.....	50
Anf. 68 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	51

Anf. 69	JAN ERTSBORN (fp) replik	51
Anf. 70	GÖRAN NORLANDER (s) replik	52
Anf. 71	JAN ERTSBORN (fp) replik	52
Anf. 72	GÖRAN NORLANDER (s) replik	52
Anf. 73	PETER ALTHIN (kd) replik	53
Anf. 74	GÖRAN NORLANDER (s) replik	53
Anf. 75	PETER ALTHIN (kd) replik	53
Anf. 76	GÖRAN NORLANDER (s) replik	54
Anf. 77	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	54
Anf. 78	CARINA HÄGG (s)	55
Anf. 79	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	57
Anf. 80	CARINA HÄGG (s) replik	57
Anf. 81	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	58
Anf. 82	CARINA HÄGG (s) replik	58
Anf. 83	JOHAN LINANDER (c) replik	59
Anf. 84	CARINA HÄGG (s) replik	59
Anf. 85	JOHAN LINANDER (c) replik	59
Anf. 86	CARINA HÄGG (s) replik	60
Anf. 87	ANDERS G HÖGMARK (m)	60
Anf. 88	GÖRAN NORLANDER (s) replik	63
Anf. 89	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	63
Anf. 90	GÖRAN NORLANDER (s) replik	63
Anf. 91	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	63
Anf. 92	GUNNAR NORDMARK (fp)	63
Anf. 93	TOBIAS KRANTZ (fp)	64
Anf. 94	MARIA LARSSON (kd)	66
Anf. 95	INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	67
Anf. 96	OLLE SANDAHL (kd)	68
Anf. 97	SUSANNE EBERSTEIN (s)	69
Anf. 98	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	70
Anf. 99	SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	70
Anf. 100	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	71
Anf. 101	SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	71
Anf. 102	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	71
Anf. 103	SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	72
Anf. 104	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	72
Anf. 105	SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	73
Anf. 106	JAN ERTSBORN (fp) replik	73
Anf. 107	SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	74
Anf. 108	JAN ERTSBORN (fp) replik	74
Anf. 109	SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	74
Anf. 110	JEPPE JOHNSSON (m) replik	75
Anf. 111	SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	75
Anf. 112	JEPPE JOHNSSON (m) replik	75
Anf. 113	SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	76
Anf. 114	JOHAN PEHRSON (fp)	76
Anf. 115	LEIF BJÖRNLOD (mp)	78
Anf. 116	JOHAN PEHRSON (fp) replik	78
Anf. 117	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	79

Anf. 118	JOHAN PEHRSON (fp) replik	79
Anf. 119	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	80
Anf. 120	JOHAN LINANDER (c) replik	80
Anf. 121	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	81
Anf. 122	JOHAN LINANDER (c) replik	81
Anf. 123	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	81
Anf. 124	SUSANNE EBERSTEIN (s)	81
Anf. 125	JOHAN PEHRSON (fp) replik	82
Anf. 126	SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	82
Anf. 127	JOHAN PEHRSON (fp) replik	83
Anf. 128	SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	83
	(Beslut fattades under 13 §.)	84
10 §	Vissa ändringar i alkohollagen	84
	Socialutskottets betänkande 2004/05:SoU6	84
Anf. 129	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m)	84
Anf. 130	ERIK ULLENHAG (fp)	86
Anf. 131	ULRIK LINDGREN (kd)	88
Anf. 132	KENNETH JOHANSSON (c)	89
Anf. 133	MARTIN NILSSON (s)	90
Anf. 134	KENNETH JOHANSSON (c) replik	92
Anf. 135	MARTIN NILSSON (s) replik	92
Anf. 136	KENNETH JOHANSSON (c) replik	93
Anf. 137	MARTIN NILSSON (s) replik	93
Anf. 138	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	94
Anf. 139	MARTIN NILSSON (s) replik	94
Anf. 140	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	95
Anf. 141	MARTIN NILSSON (s) replik	95
Anf. 142	ERIK ULLENHAG (fp) replik	96
Anf. 143	MARTIN NILSSON (s) replik	97
Anf. 144	ERIK ULLENHAG (fp) replik	97
Anf. 145	MARTIN NILSSON (s) replik	98
Anf. 146	ULRIK LINDGREN (kd) replik	99
Anf. 147	MARTIN NILSSON (s) replik	99
Anf. 148	ULRIK LINDGREN (kd) replik	100
Anf. 149	MARTIN NILSSON (s) replik	100
Anf. 150	GUNILLA WAHLÉN (v)	101
Anf. 151	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	102
Anf. 152	GUNILLA WAHLÉN (v) replik	102
Anf. 153	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	103
Anf. 154	GUNILLA WAHLÉN (v) replik	103
Anf. 155	KENNETH JOHANSSON (c) replik	103
Anf. 156	GUNILLA WAHLÉN (v) replik	104
Anf. 157	KENNETH JOHANSSON (c) replik	104
Anf. 158	GUNILLA WAHLÉN (v) replik	104
Anf. 159	JAN LINDHOLM (mp)	104
Anf. 160	ULRIK LINDGREN (kd) replik	106
Anf. 161	JAN LINDHOLM (mp) replik	106
Anf. 162	ULRIK LINDGREN (kd) replik	106
Anf. 163	JAN LINDHOLM (mp) replik	106

(Beslut fattades under 13 §.)	106
11 § Inspektioner inom sjöfartsskyddet.....	107
Trafikuskottets betänkande 2004/05:TU3	107
(Beslut fattades under 13 §.)	107
12 § En ny luftfartsmyndighet – lagstiftning.....	107
Trafikuskottets betänkande 2004/05:TU5	107
(Beslut fattades under 13 §.)	107
Ajournering.....	107
Återupptagna förhandlingar	107
Meddelande om inställd votering.....	107
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	107
KU2 Rättsinformationssystemet	107
KU3 Kommittéväsendet.....	108
KU4 Skärpta krav för närradiotillstånd, m.m.	108
FiU6 Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2003	108
FiU13 Regeringens insatser för barn och unga i statsbudgeten för år 2004	109
SkU8 Lag om avtal mellan Sveriges Exportråd och Taipeis delegation i Sverige beträffande skatter på inkomst.....	110
JuU6 Reformeringen av tingsrättsorganisationen.....	110
SoU6 Vissa ändringar i alkohollagen.....	111
TU3 Inspektioner inom sjöfartsskyddet	112
TU5 En ny luftfartsmyndighet – lagstiftning	112
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	112
15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	113
16 § Kammaren åtskildes kl. 16.17.	115

Elanders Gotab, Stockholm 2004